

AREMARK
KOMMUNE

Møteinnkalling

Utvalg: Drift- og utviklingsutvalget
Møtested: Kommunestyresalen, Aremark rådhus
Dato: 14.11.2019
Tidspunkt: 18:00

Eventuelt forfall må meldes snarest på epost til post@aremark.kommune.no
Utvalgssekretær innkaller vararepresentanter.
Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Egil Anstensrud Kortnes
Utvalgsleder

Anne Mørk-Tønnesen
Utvalgssekretær

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Unntatt offentlighet
PS 54/19	Godkjenning av innkalling	
PS 55/19	Godkjenning av saksliste	
PS 56/19	Godkjenning av protokoll fra forrige møte	
PS 57/19	Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan 2020-2023	
PS 58/19	Orienteringer	
PS 59/19	Forespørsler	

PS 54/19 Godkjenning av innkalling

PS 55/19 Godkjenning av saksliste

PS 56/19 Godkjenning av protokoll fra forrige møte

AREMARK
KOMMUNE

Arkiv: 151
Arkivsaksnr: 2019/609-2
Saksbehandler: Andreas Lervik

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Eldrerådet		
Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne		
Drift- og utviklingsutvalget	57/19	14.11.2019
Levekårsutvalget	45/19	14.11.2019

Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan 2020-2023

Vedlegg

- 1 Budsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023-Rådmannens forslag
- 2 Betalingsreregulativ fom 01.01.2020

Saksopplysninger

Rådmannen sender med dette forslag til budsjett og økonomiplan for 2020-2023 på høring.

Rådmannens innstilling

Rådmannens forslag til budsjett for 2020 og økonomiplan for 2020-2023 tas til orientering.

AREMARK KOMMUNE

Budsjett 2020

og

Økonomiplan 2020 – 2023

FORSIDE

.....	1
Kapittel 1 Rådmannens forord.....	5
Økonomiplan- og budsjettprosessen	7
Dokumentets oppbygning.....	7
Kapittel 2 Status og rammebetingelser	9
Plangrunnlaget og dagens situasjon	9
Fokusområde 1: Befolkningsgrunnlag, kompetanse, næringsutvikling og attraktivitet.....	9
Fokusområde 2: Kulturliv, idrett, tjenestetilbud og tettstedsutvikling	11
Fokusområde 3: Samferdsel, transport og infrastruktur.....	12
Fokusområde 4: Oppvekst, levekår og folkehelse.....	13
Fokusområde 5: Bærekraftig utvikling.....	15
Fokusområde 6: Arealstrategi	16
Administrative Fokusområder for planperioden.....	17
Investeringer og finansiering.....	19
Økonomiske rammebetingelser	20
Kommunesektorens inntekter i 2020.....	20
Statsbudsjettets virkninger for Aremark kommune 2020.....	21
Anslag for de frie inntekter for Aremark 2020 - 2023	22
Skatteinntekter.....	22
Inntektsutjevningstilskudd – skatteutjevning	23
Sum rammetilskudd uten inntektsutjevning	23
Andre generelle statlige tilskudd.....	23
Eiendomsskatt	23
Utbytte fra selskaper.....	23
Pensjonspremier og Pensjonskostnader - Premieavvik	23
Utvikling i rentemarkedet – renteinntekter og renteutgifter	24
Utvikling i lånegjeld inkl. årlige låneavdrag	25
Kapittel 3. Kommunens tjenesteområder	27
Rammeområde 11 Politisk styring og sentraladministrasjon	27
Tjenester og oppgaver:	27
Organisering	28
Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser:	28
Tjenestemål i planperioden	28
Prioriterte områder og tiltak:	29

Økonomi.....	29
Rammeområde 22 Barnehage og kultur.....	30
Tjenester og oppgaver:	30
Organisering:.....	31
Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser:	31
Tjenestemål i planperioden:	32
Prioriterte områder og tiltak:	33
Økonomi:.....	34
Tjenestemål i planperioden:	34
Prioriterte områder og tiltak:	35
Tjenestemål i planperioden:	35
Prioriterte områder og tiltak:	35
Tjenestemål i planperioden:	35
Prioriterte områder og tiltak:	35
Rammeområde 23 Aremark skole og SFO.....	37
Tjenester og oppgaver	37
Organisering.....	37
Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser	38
Tjenestemål i planperioden	39
Prioriterte områder og tiltak	41
Økonomi.....	42
Rammeområde 31 Barnevern, helse og NAV	44
Tjenester og oppgaver:	44
Organisering	45
Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser.	45
Tjenestemål i planperioden:	46
Økonomi.....	46
Rammeområde 33 Pleie og omsorg.....	48
Tjenester og oppgaver:	48
Organisering.....	49
Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser:	50
Tjenestemål i budsjettperioden.....	51
Prioriterte områder og tiltak	51
Økonomi.....	51
Rammeområde 4 Plan, miljø og teknikk.	53

Organisering.....	55
Tjenestemål i planperioden	56
Prioriterte områder og tiltak	57
Økonomi.....	59
Rammeområde 8 skatter og rammeoverføringer med mer.....	61
Budsjettnoter	62

Kapittel 1 Rådmannens forord

Rådmannens forslag til budsjett 2020 og økonomiplan 2021-2023 er utarbeidet gjennom høsten 2019 og leveres til politisk behandling i november 2019.

Budsjett 2020 og økonomiplan 2021-2023 er Aremark kommunes økonomiske handlingsplan for neste fireårsperiode. Rådmannen har tatt utgangspunkt i kommunens planstrategi, kommuneplanens samfunnsdel, lagt til grunn tidligere års regnskap, kommuneproposisjonen og statsbudsjettet for 2020, samt politiske styringssignaler, når forslaget nå fremmes for politisk behandling.

Aremark kommune er i en økonomisk vanskelig posisjon Statsbudsjettet for 2020 ga Aremark en inntektsøkning på 2,3 prosent. Snittet for Viken var på 2,6 prosent. Forventet lønnsvekst er på 3,6 prosent, mens deflator for kommunen er på 3,1 prosent. Inntektene øker altså ikke i tråd med kostnadene og omlegging av blant annet eiendomsskatten slår negativt ut for kommunen. Dette fører til at rådmannen i år fremmer et budsjettforslag som er stramt. Budsjettet synliggjør behov for å redusere, samt å få kontroll på, kostnader i forbindelse med vikariater, overtid og generell bemanning. Hvert enkelt tjenesteområde må se på om oppgavene kan løses mer effektivt og det stilles krav til hvordan hver enkelt ansatt på hvordan man løser sine oppgaver. I perioden må det også reduseres i tjenestetilbudet. Alt for å kunne gi ett tilbud til innbyggerne som er i tråd med de krav som stilles til oss.

Som tidligere år er Aremark er i en situasjon hvor befolkningsframskrivingene viser at innbyggertallet er relativt stabilt, men med en svakt nedadgående trend. Det er en målsetting å få til en moderat og sunn befolkningsvekst i kommunen. Med dette følger også et behov for å øke kommunens attraktivitet og økt satsing på kultur og næringsliv i Aremark er forsøkt prioritert i planen. Kommunens ansvar som samfunnsutvikler er betydelig og samfunnsutvikling er også en viktig bærebjelke i planen.

Også i 2020-23 legges det opp til investeringer. Arbeidet innen vann og avløp videreføres. Ombygging av barnehagen, m.m. viser at det også i denne planperioden legges opp til et høyt aktivitetsnivå. Rådmannen vil samtidig understreke at lav bemanning og høy aktivitet kan føre til «stress» i organisasjonen. Rådmannen mener derfor at det er begrenset rom for å gjennomføre ytterligere investeringer i perioden, både bemanningsmessig og økonomisk.

Det vil i perioden settes fokus på kostnadseffektive tiltak. Dette vil være redusert bruk av vikarer, mindre bruk av overtid, tilbud som reduseres i omfang og økt effektivitet i alle ledd. Rådmannen ønsker mer digitalisering, men ser samtidig at kostnader i forbindelse med dette er store. Rådmannen mener også at vi sammen med andre kommuner i mange tilfeller kan få mer ut av hver krone. Rådmannen ønsker derfor å delta i flere samarbeidsprosjekter framover. Både innen digitalisering, innen planlegging og innen drifts- og utviklingsoppgaver.

For at Aremark skal være en trygg og god kommune, både for innbyggere og ansatte også i framtiden, så må vi begynne med å legge om nå. Vi må ha et aktivitetsnivå som speiler den organisasjonen vi har. Vi må se på hvordan vi løser oppgavene våre. Vi må gjøre endringer. Vi skal ikke gjøre endringer for endringens skyld. Vi skal endre når vi ser at endringen gir en effekt. Målet skal være at Aremark kommune fortsetter å være en trygg og god tjenesteleverandør til sine innbyggere.

Aremerk 6. november 2019

Andreas Lervik
Rådmann

ØKONOMIPLAN- OG BUDSJETTPROSESSEN

Årets budsjett og økonomiplandokument er utarbeidet i et samspill mellom ansatte, virksomhetsleder, økonomiavdeling og rådmannen Tillitsmannsapparatet har også vært med i diskusjoner rundt forslag til endringer blant annet innen turnusordning på sykehjemmet. Det har vært gjeldene budsjett og økonomiplan og politiske føringer igjennom året, som har vært utgangspunkt for arbeidet.

Dette dokumentet er et todelt dokument, hvor budsjett for 2020 har sitt fokus, og hvor økonomiplanperioden har sitt. Økonomiplanen er en rullerende fireårsplan som fungerer som styringsdokument for all aktivitet som innebærer økonomiske konsekvenser for Aremark kommune. Dokumentet gir en detaljert beskrivelse av kommunens tjenestebehov og hovedutfordringer i kommende økonomiplanperiode.

Budsjett og økonomiplanen redegjør videre for kommunens hovedmålsettinger og overordnede tiltak som må prioriteres for å sikre en god og bærekraftig utvikling i planperioden. Økonomiplanen er forankret i kommunens planstrategi, kommuneplanens samfunnsdel og virksomhetsplaner for det enkelte tjenesteområde.

Dette dokumentet vil når rådmannen nå har lagt det fram for politisk behandling, fremmes som egen sak i medvirkningsorgan som Eldreråd, Ungdomsråd og Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Nytt av året er at levekårsutvalget og drift- og utviklingsutvalget også får saken til uttalelse, før saken går til formannskapet. Formannskapet innstiller til kommunestyret, som fatter sitt vedtak den 12.12.19.

DOKUMENTETS OPPBYGNING

Budsjett- og økonomiplandokumentet er inndelt i følgende kapitler:

Kapittel 1. Rådmannens forord

I dette kapitlet presenterer rådmannen de vesentligste utfordringer og prioriteringer i kommende økonomiplanperiode. I tillegg redegjøres det for hovedtrekkene i økonomiplan- og budsjettprosessen og for innholdet i dokumentet.

Kapittel 2. Status og rammebetingelser

I kapittel 2 gjennomgås status på ulike områder med utgangspunkt i kommunens planstrategi og kommuneplanens samfunnsdel. I tillegg gjennomgås hovedtall og utfordringer de nærmeste årene. Kommunens sentrale inntekts- og utgiftsposter gjennomgås. Forslag til investeringstiltak er lagt frem under dette kapitlet.

Kapittel 3. Kommunens tjenesteområder

I kapittel 3 utdypes budsjett- og økonomiplanforslaget for de enkelte virksomhetene og inndelingen under hvert tjenesteområde er gjort etter følgende mal:

- Tjenester og oppgaver
- Organisering
- Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser
- Tjenestemål i planperioden
- Prioriterte områder og tiltak
- Økonomi

Virksomhetene rapporterer på ulike rammeområder. Rammeområdene fokuserer på hvilke typer behov virksomhetene skal dekke, og hvilke typer kommunale tjenester ansvarene primært er rettet inn mot.

Vedlegg

Her finner man:

- Økonomiske rammer
- Gebyrer, avgifter, leiepriser
- Betalingsregulativ

Kapittel 2 Status og rammebetingelser

PLANGRUNNLAGET OG DAGENS SITUASJON

Aremark kommune har en vedtatt planstrategi. Den er felles for kommunene Rømskog, Marker og Aremark og gjelder for perioden 2016-2020. Planstrategien ble vedtatt av Aremark kommunestyre 27. april 2017.

Planstrategiens overordnede målsetting er å:

«Øke regionens konkurransekraft i forhold til næringsutvikling, opplevelser og bosetting»

Planstrategien følges opp gjennom:

- Kommuneplanens samfunnsdel
- Kommuneplanens arealdel

De to kommuneplandelene gir føringer for organisasjonens prioriteringer og de må være føringen for økonomiplanen.

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt av Aremark kommunestyre 27. april 2017. Den har følgende overordnede mål for samfunnsutviklingen i Aremark kommune:

1. Vi vil ha fornøyde innbyggere, i alle grupper og lag av befolkningen. Vi vil at det skal være spesielt gode oppvekstvilkår for barn og unge i Aremark.
2. Vi vil opprettholde vårt lokalsamfunn uavhengig av hvordan kommunen er organisert i framtiden.
3. Vi vil utnytte potensialet for gode tjenester som ligger i at Aremark er en liten og oversiktlig kommune.

Planstrategien og kommuneplanens samfunnsdel forteller oss at Aremark skal være et attraktivt sted å leve, skape og å møte fremtiden. Samtidig skal vi ha en bærekraftig samfunnsutvikling, vi skal skape verdier og vi skal yte tjenester med god kvalitet. Målet må også være at vi skal jobbe for å redusere innbyggernes behov for tjenester – de aller fleste ønsker å klare så mye som mulig uten hjelp.

Kommunen er en viktig aktør i utviklingen av Aremark-samfunnet og har stor påvirkning på hvordan Aremark utvikler seg i årene som kommer. I arbeidet med samfunnsutvikling står kommunen ikke alene, også næringslivet og det sivile samfunnet er viktige aktører. Suksessfaktoren for økt verdiskaping og attraksjonskraft er samhandling mellom disse tre aktørene.

Kommuneplanens samfunnsdel har 6 fokusområder med tilhørende målsettinger. Disse skal være førende for Aremark kommune i et tolvårs perspektiv:

Fokusområde 1: Befolkningsgrunnlag, kompetanse, næringsutvikling og attraktivitet.

Mål 1 – Moderat, sunn befolkningsvekst

Dette målet skal nås ved å

- bygge en levende, attraktiv bygd med gode møteplasser
- gjøre det lett for nyinnflyttede å etablere nettverk
- ha et attraktivt skole- og barnehage tilbud med god kvalitet
- tilrettelegge for pendling og hjemmekontor

Mål 2 – Flere lokale arbeidsplasser i privat sektor

Dette målet skal nås ved å

- legge opp til økt interaksjon mellom lokale aktører
- etablere kontor fellesskap for pendlere og gründere
- legge til rette for foredling av lokale råvarer
- satse videre på Haldenkanalen
- utvide Sommerro Industriområde, og gjøre det mer attraktivt. Markedsføres som Aremark Næringspark

Mål 3 – Utvikle attraktive boligtyper og –tomter

Dette målet skal nås ved å

- bygge opp et tilbud av varierte boligtyper og tomter
- reservere område i arealdelen til økolandsby i tilknytning til sentrumsplanområdet på Fosby

Dagens situasjon

Aremark - befolkningsprognose aldersfordelt (PANDA)						
	2015	2020	2025	2030	2035	2040
0 -5 år	77	72	71	67	63	59
6 -15 år	180	153	145	139	135	127
16 -19 år	59	69	55	53	51	49
20 -30 år	145	142	137	124	114	107
31 -50 år	348	315	311	314	309	296
51 -66 år	325	342	320	300	269	254
67 -79 år	187	197	224	218	227	221
80 + år	82	92	101	127	143	157
Folketall	1402	1382	1364	1342	1310	1271

Tabell 1: befolkningsprognose hentet fra kommuneplanens samfunnsdel, vedtatt 27.04.17

Aremark kommune står overfor en befolkningsutvikling hvor det totale innbyggertallet i kommunen er synkende. Som landet for øvrig blir det færre voksne i arbeidspågang og antallet barn og unge i Aremark går ned sammenlignet med i dag. Samtidig blir det flere eldre innbyggere i Aremark. Denne kombinasjonen medfører reduserte inntekter og økte utgifter for kommunen.

Aremark kommune må ta mye ansvar i arbeidet med å motvirke trenden i befolkningsframskrivningene for Aremark. Et viktig tiltak i denne sammenheng er å ferdigstille kommuneplanens arealdelen. Denne er under arbeid og planen forventes fremlagt for politisk behandling i løpet av 2019.

For å øke kommunens bostedsattraktivitet vil det i tillegg arbeides videre med økt fokus på samarbeid med næringslivet i Aremark og aktiv markedsføring av Aremark som en bostedskommune med gode muligheter for innbyggere i alle aldre.

Kommunen har en nyrenovert skole med gode digitale løsninger. Skolen øker også satsingen på å trygge elevene og vil også neste år delta i Utdanningsdirektoratets Læringsmiljøprosjekt sammen med Aremark barnehage. Aremark barnehage er en barnehage med stort og godt faglig fokus. Barnehagens lokaler er slitte og det er behov for renovering. Dette arbeidet startes opp i 2020.

Det skal stimuleres til økt næringsutvikling i Aremark og i samarbeid med Halden skal kommunen utarbeide en strategisk næringsplan. Kommunen inntar rollen som tilrettelegger og pådriver i næringsutviklingen og det arbeides for at Aremark næringsforum igjen skal være en aktiv organisasjon. Det er i tillegg ønskelig med økt satsning på Haldenvassdraget som en av flere motorer i kommunens næringsutviklingsarbeid.

Fokusområde 2: Kulturliv, idrett, tjenestetilbud og tettstedsutvikling

Mål 1 - Opprettholde et godt tjenestetilbud

Dette målet skal nås ved å

- tilby barne- og ungdomsaktiviteter i forlengelse av skoledagen
- effektivisere og forbedre gjennom samlokalisering
- dra nytte av vekselvirkninger mellom virksomheter i kommunen
- ha strategisk lokalisering av funksjoner
- utvikle nye boligtyper som alternativ til omsorgsplasser

Mål 2 - videreutvikle tettstedet med flere møteplasser og økende aktivitetstilbud

Dette målet skal nås ved å

- styrke kulturlivet som arena og møteplass
- stimulere til ildsjel-engasjement og løfte frem ildsjelene
- samlokalisere funksjoner med høy besøksfrekvens
- støtte selvgrodde miljøer

Mål 3 - Tilrettelegge for sport og fritidsaktiviteter

Dette målet skal nås ved å

- etablere helårs trimløype
- utvide og ferdigstille lysløypesløyfe rundt skoleområdet
- legge BMX-bane og motorsportbane inn i arealdelen
- tilrettelegge for sykkeltraséer, fokus på Ankerfjella og Østkroken
- etablere ny skytebane i Gravdalen
- anlegge kunstgressbane på Aremark Stadion

Mål 4 – Kommunikasjon og omdømme (ikke vedtatt i samfunnsdelen)

Dette målet skal nås ved å

- operasjonalisere vedtatt «Kommunikasjonsstrategi for Aremark kommune» gjennom aktiv informasjon og kommunikasjon med innbyggere, næringsliv, media og organisasjoner.
- sikre at kommunikasjonsstrategien bygger opp under Aremark kommunes omdømmebygging.

Dagens situasjon

Det er et uttalt fokus i kommuneplanens samfunnsdel å satse på kulturliv, idrett og næringsutvikling. I Aremark kommune i 2019 er det svært begrensede personalressurser til å følge opp området. Dersom man ser bort fra ansatte i direkte tjenesteyting, som for eksempel ungdomsklubb, er det i 2019 en 30 prosent stilling på kulturområdet og ingen dedikerte personalressurser på næringsområdet. De svært begrensede personalressursene gjør det utfordrende å gjøre kloke og strategiske grep som øker attraktiviteten til Aremark.

Utredning av fritidstilbud til barn og unge i Aremark har blitt igangsatt og det har vært en arbeidsgruppe som har jobbet med dette. Rapporten er ikke slutført, da arbeidet stoppet opp i forbindelse med rådmannskiftet.

Det lyses årlig ut økonomiske midler til utviklingsprosjekter fra diverse instanser. Disse ønsker Aremark kommune å kunne bidra aktivt til at Aremarksamfunnet får sin del av. Aremark kommune har tilgang til «Tilskuddsportalen» hvor både Aremark kommune og lokale lag og foreninger kan søke ulike tilskuddsordninger. Ordningen er videreført i budsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023.

Vedtatt «Kommunikasjonsstrategi for Aremark kommune» følges opp i tråd med de føringer som er lagt i den hensikt å bygge omdømme og markedsføre Aremark på en positiv måte. Aremark kommune er medlem av Visit Indre Østfold. Dette videreføres også i budsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023. Det legges også opp til en revisjon og oppdateringa kommunens internettsider i 2020.

Aremark kommune skal bygge opp under en bærekraftig samfunnsutvikling som sikrer livskvalitet og et godt livsgrunnlag for alle. For å lykkes med dette må vi fokusere på trivselstiltak, identitetsbygging, inkludering, medvirkning og helhetstenkning om hvordan Aremark skal være både som kommune og som samfunn.

Fokusområde 3: Samferdsel, transport og infrastruktur

Mål 1 - Unge og eldre uten førerkort skal kunne komme seg til aktiviteter og sosiale arenaer uten å bli kjørt

Dette målet skal nås ved å

- fortsette å bygge ut gang- og sykkelveier
- etablere nye forbindelser mellom Fladebyåsen og Fosbyåsen
- jobbe for et bedre kollektivtilbud
- legge opp til kompakt bebyggelsesstruktur i sentrum
- lokalisere kommunale tjenestetilbud i sentrum

Mål 2 - Mangel på infrastruktur skal ikke være et hinder for innflytting og næringsetablering

Dette målet skal nås ved å

- forbedre høykapasitets internett- og telefondekning
- tilrettelegge for småskala vindkraft og vurdere vindkraft i Kollerødfjella
- samlokalisere funksjoner med høy besøksfrekvens
- støtte selvgrodde miljøer

Dagens situasjon

AREMARK KOMMUNE - Budsjett 2020 og Økonomiplan 2020 – 2023

Side 12

Det er behov for å jobbe aktivt med et bedret kollektivtilbud til innbyggerne i Aremark kommune. Dette tar kommunens administrative og politiske ledelse på alvor og tilstreber seg å være til stede på de arenaer hvor dette drøftes samt å avgi høringsuttalelser i forbindelse med planer hvor dette er tema. På den måten kan kommunen påvirke de prioriteringer som gjøres på overordnede nivåer som for eksempel i fylkesplaner, hvor mye av grunnlaget for gode tilbud legges.

Infrastruktur omfatter muligheten for tilgang til vann, avløp, internett, mobildekning og et tilstrekkelig og stabilt strømnnett. Utbygging av ledningsnett til vann og avløp er en pågående prosess i kommunen. Det samme er utbygging av bredbåndstilbudet. Denne type infrastruktur er kommunen avhengig av, både med tanke på å øke attraktiviteten som bostedskommune og med tanke på kommunens stadig økende behov for å ta i bruk digitale hjelpemidler i tjenesteytingen. Utbyggingen er godt i gang og videreføres i planperioden. Det søkes støtte fra fylkeskommunen til utbygging av fiber. Det legges også til rette for utbygging/utskifting av strømnettet i kommunen ved at man tilstreber godt samarbeid og smidige prosesser for dette. I reguleringsplaner settes det rekkefølgebestemmelser som skal sikre at infrastruktur som gang- og sykkelveier, turstier, etc blir opparbeidet.

Fokusområde 4: Oppvekst, levekår og folkehelse

Mål 1 - senke terskelen for deltakelse i samfunnet

Dette målet skal nås ved å

- fortsette å bygge ut gang- og sykkelveier
- jobbe for et bedre kollektivtilbud
- legge opp til kompakt bebyggelsesstruktur i sentrum
- lokalisere kommunale tjenestetilbud i sentrum
- sysselsette arbeidsledige og uføre i aktivisering av eldre
- arbeide for å videreføre Aremark som MOT-kommune

Mål 2 - utjevne sosiale forskjeller i helse

Dette målet skal nås ved å

- tilby aktiviteter i forlengelse av skoledagen
- bruke nøytrale arenaer, som for eksempel bibliotek
- skreddersy tiltak for den enkelte

Mål 3 - lage boliger som bidrar til bedre helse og mulighet for å bo hjemme lengre for eldre

- Dette målet skal nås ved å
- oppmuntre til bokollektiv i arealplanlegging og reguleringsplaner
- sikre at kommunen foretar strategiske oppkjøp av tomter
- sikre at kommunen engasjerer seg i prosjekt- og eiendomsutvikling og undersøker samarbeid med Husbanken

Mål 4 - Tilrettelegge for sport og fritidsaktiviteter

Dette målet skal nås ved å

- etablere helårs trimløype
- utvide og ferdigstille lysløype-sløyfe rundt skoleområdet
- legge BMX-bane og motorsportbane inn i arealdelen
- tilrettelegge for sykkeltraséer, fokus på Ankerfjella og Østkroken
- etablere ny skytebane i Gravdalen

- anlegge ny kunstgressbane på Aremark Stadion

Dagens situasjon

Kommunen opprettholder sitt fokus på tidlig innsats på ulike områder og for ulike grupper av befolkningen:

Tidlig innsats - barn og unge:

Hovedhensikten med tidlig innsats er å identifisere og iverksette tiltak så tidlig som mulig i barnas oppvekst. Målet er å gi det enkelte barn bedre forutsetninger for å realisere sitt potensial og fullføre et opplæringsløp.

Det er vedtatt at vi skal ha «åpen barnehage». Dette er det søkt om midler til og svar forventes vinteren 2020. Det forventes at tilbudet om åpen barnehage kommer i gang 1.halvår 2020

Tidlig innsats – sosial inkludering:

Sosial tilhørighet og deltakelse er en forutsetning for å kunne ta ansvar for eget liv. For barn og unge er deltakelse i og tilhørighet til familie, skole- og fritidsmiljø forutsetninger for en god oppvekst og senere godt liv. Sett fra samfunnets side er sosial inkludering viktig for å forebygge fremmedgjøring, sosial uro, kriminalitet med videre.

Gjennom å delta i sosiale fellesskap og ulike nettverk utvikler den enkelte selvstendighet og knyttes til samfunnet gjennom sosiale og kulturelle bånd.

Tidlig innsats – forebygging og rehabilitering:

Aremark kommune skal legge til rette for at eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne kan bo hjemme og være mest mulig selvhjulpne. Dette skal oppnås ved å:

- Dreie faglig, administrativ og politisk tenkning til å omfatte innsats/aktiviteter som fremmer størst mulig grad av selvhjulpenhet.
- Ha økt innsats på forebygging og habilitering/rehabilitering.
- Ta i bruk velferdsteknologiske løsninger.

Folkehelse

Et område som må vektlegges for alle kommunens tjenesteområder er folkehelse.

Aremark har mange fordeler sett i et folkehelseperspektiv:

- En liten kommune med korte beslutningslinjer og muligheter for å drive godt tverrfaglig folkehelsearbeid.
- Mange friluftsmuligheter med båtliv, fiske og skogturer.
- Kommunen har fine idrettsfasiliteter med svømmehall og idrettshall med ulike tilbud.
- Det er mange aktive lag og foreninger.
- Mange innbyggere engasjerer seg frivillig, ikke minst i kommunens frivilligsentral, som har flere ulike lavterskel møteplasser og aktiviteter.
- Kommunen har et nyrestaurert og flott skoleanlegg, med et helt nytt bibliotek med scene som har mange muligheter.
- I tillegg har kommunen et nytt vannverk som leverer drikkevann av meget god kvalitet til den andelen som er koblet på offentlig vannforsyning.
- Både skole og barnehage er sertifisert som helsefremmende, og i tillegg drives godt holdningsskapende arbeid, blant annet gjennom kommunens tilslutning til MOT, med «Skolen

som samfunnsbygger» som tema. I tillegg har skolen fått Røre-midler fra Østfoldhelse, og har egen Røre-ambassadør som driver ulike helsefremmende prosjekter på skolen.

- Kommunen er også tilsluttet ordningen Aktiv på dagtid, som er et treningstilbud tilrettelagt for alle helsenivåer for personer med ytelser fra NAV, eller som jobber i en IA-bedrift, et viktig bidrag til rehabilitering og aktivisering.

Likevel har Aremark en del utfordringer sett i et folkehelseperspektiv:

- Aremark har en aldrende befolkning, og andelen eldre over 80 år øker raskere i Aremark enn i kommuner vi sammenligner oss med. Dette vil få stor betydning i forhold til å yte tjenester til denne gruppen i fremtiden, samt utfordringer i forhold til mangel på leiligheter/mindre boliger med livsløpsstandard.
- Aremark har en høyere forekomst av psykiske lidelser og muskel- og skjelettlidelser enn gjennomsnittet i landet for øvrig, i tillegg kan det se ut som om forekomsten av psykiske lidelser hos barn og ungdom øker i kommunen.
- Andelen uføretrygdede i alderen 18-44 år ligger høyere enn landsgjennomsnittet.

For å kunne møte utfordringene Aremark har i et folkehelseperspektiv, er det ulike forhold det er viktig å fokusere på i planperioden 2020-2023:

- Sørge for gode tilbud til den økende andelen eldre over 80 år, blant annet gjennom satsing på Hverdagsrehabilitering, hvor målet er at innbyggere med funksjonsbegrensninger opplever aktiv deltagelse, mestrer hverdagen og lever et mest mulig selvstendig liv og bor hjemme så lenge som mulig. I denne sammenhengen er det også viktig at en boligsosial handlingsplan kommer på plass.
- Det er viktig å arbeide for å forebygge utvikling av psykiske lidelser i befolkningen, blant annet gjennom satsing på våre barn og unge gjennom skole og barnehage, gode fritidstilbud til barn og unge, samt lavterskel helsetilbud som helsestasjon og psykiatrikoordinator. Generelt bør det være fokus på å utvikle våre sosiale møteplasser i forhold til å inkludere alle innbyggerne, spesielt også nyinnflyttede og de som sliter psykisk.
- Det er viktig å arbeide for øke andelen som er tilkoblet offentlig drikkevann, for å sikre at flest mulig har drikkevann av best mulig kvalitet.
- For å møte utfordringen med økningen i muskel- og skjelett-lidelser er det viktig å stimulere gode lavterskel aktivitetstilbud, slik som Aktiv på dagtid-ordningen og tilbud drevet av kommunens idrettslag.

Overordnet er det viktig å ha med et helsefremmende perspektiv i alle beslutningsprosesser – Folkehelseloven pålegger kommunen å tenke «helse i alt vi gjør», og arbeide systematisk for å utjevne sosiale helseforskjeller, slik at alle innbyggere får samme muligheter til å leve et liv med best mulig helse – både psykisk og fysisk.

Fokusområde 5: Bærekraftig utvikling

Mål 1 - Balanse i befolkningssammensetning

AREMARK KOMMUNE - Budsjett 2020 og Økonomiplan 2020 – 2023

Dette målet skal nås ved å

- sikre bo-attraktivitet gjennom å være en levende bygd
- sikre næringsattraktivitet

Mål 2 - Utvikle alternativer til individuell transport

Dette målet skal nås ved å

- bygge større andel boliger i sentrale områder (Fosby og Strømsfoss) og tilby gode gang og sykkelveier
- tilby aktiviteter i forlengelsen av skoledagen
- etablere digitale løsninger for samkjøring og kollektivtransport

Mål 3 - Miljøvennlig boliger

Dette målet skal nås ved å

- tilrettelegge for slik bebyggelse gjennom arealplanleggingen. Slik bebyggelse bør ligge i Fosby-området for å støtte opp om sentrumsutviklingen
- ha eventuelle pilotprosjekter i kommunal regi
- tilrettelegge for småskala vindkraft gjennom bestemmelser

Dagens situasjon

I den nye arealplanen legges det fortsatt opp til at Fosby er sentrum i kommunen. Det er her vi får utbygging i form av boligfelt og det er her vi må legge opp til at folk kan møtes. Sentrumsutvikling forbli et satsningsområde gjennom planperioden.

Det er kort vei til Halden og Aremark har et godt samarbeid med nabokommunen. Til Marker er det noe lenger, men samarbeidet er like godt. Felles for disse to kommunene er at de er porten til Aremark. Dette vil si at en god utvikling der, vil kunne høstes frukter fra også i Aremark. Vi er derfor avhengig av at det er best mulig infrastruktur på vei, som på jernbane, til disse kommunen. Det vil derfor være viktig å fortsette å øve press på sentrale myndigheter for å ferdigstille hele E18 i indre Østfold og Intercity helt til riksgrensen så raskt som mulig.

Fokusområde 6: Arealstrategi

Følgende mål fra samfunnsdelen vil være styrende for arealstrategien:

- Å legge opp til en boligsammensetning og bebyggelsesstruktur som tilrettelegger for et godt liv for en aldrende befolkning
- Å legge til rette for et levende lokalsamfunn med nyskapingsevne, verdiskaping, kulturelt mangfold, frivillig innsats og like muligheter for alle.
- Å legge til rette for utvikling av et godt lokalsenter, attraktive sentralt beliggende boliger med tilgjengelige fellesarealer og møteplasser, og god dialog med næringsvirksomheter, utbyggere og innbyggere.
- Å stimulere til sosial interaksjon mellom innbyggere, næringsliv, offentligheten og besøkende ved å tilrettelegge for nærhet mellom funksjoner og tilbud.
- Kommunen vil ta en aktiv rolle for å utvikle mer varierte boligtyper enn man kan tilby i dag.
- Hovedstrategi er tettstedsutvikling, men fortsatt åpent for områder definert for spredt boligbygging.

- Bebyggelse med henvendelse mot vassdrag; liberalt i avgrensede områder, under klare forutsetninger, og mindre liberalt for øvrig.
- Områder med god kapasitet på vann og avløpsnett og tilgang til gang- og sykkelveinett prioriteres som byggeområder.

Dagens situasjon

Det viktigste verktøyet for å oppnå målene innenfor dette fokusområdet er å ha en arealdel av kommuneplanen som gir rom for en ønsket utvikling og som er et godt styringsverktøy. Arbeidet med dette planforslaget har pågått over mange år, men det jobbes nå intenst med å avklare innsigelser som er kommet ved første gangs høring av planforslaget slik at planen kan legges ut på høring igjen og deretter kan egen godkjennes av kommunen. Dernest må kommunen ha fokus på å være en god samarbeidspartner for de som skal realisere områder/enkelttomter innenfor planen samtidig som man forholder seg til de prosesser og det lovverket som skal styre utvikling.

Det er jobbet målrettet for å komme ajour med bygge- og delesaker samt oppmåling av tomter. Etterslepet på disse områdene er i det alt vesentlige ivaretatt.

ADMINISTRATIVE FOKUSOMRÅDER FOR PLANPERIODEN

I gjennom tidligere vedtak i kommunestyret er det vedtatt at Aremark skal bestå som en egen kommune. Dette ble bekreftet også i valget 2019 hvor alle partiene gikk til valg på å fortsette som egen kommune. Dette vil rådmannen følge opp i sitt arbeide. Dette stiller krav til egen organisasjon. Aremark kommune skal levere tjenester og oppgaver på samme nivå, eller bedre, enn våre nabo-kommuner. I en tid hvor det oppfordres til kommunesammenslåinger, hvor økningene i rammeoverføringene er små og hvor effektivisering og rasjonalisering er forventningene som stilles til oss, får mindre kommuner tøffere kår. Med mindre ressurser enn tidligere, samtidig som at vi skal levere på et forventet nivå på tjenestesisden, så vil administrasjonen ikke kunne levere i den grad man har gjort fram til nå, på nye politiske initiativ. Det vil derfor i begynnelsen av denne planperioden være rådmannens overordnede mål i størst mulig grad å forholde seg til det som allerede er politisk bestilt – og å levere på dette.

Videre vil det måtte settes i gang flere tiltak i organisasjonen for å få en økt trivsel, mer samarbeid på tvers og økt fokus på endring, slik at kommunens ansatte kan løse flere oppgaver bedre i framtiden enn vi gjør i dag. Rådmannen vil derfor jobbe aktivt innen mange områder for å kunne levere på overstående, men et stort fokus vil være å videreføre det arbeidet som har blitt igangsatt. Rådmannen vil her løfte fram følgende områder:

Ledelse: I budsjett for 2019 ble ledelse satt fokus på. Man hadde til hensikt å gjøre organisasjonsmessige endringer hvor utvikling og ivaretagelse av driftsoppgaver hadde prioritet. Dette arbeidet vil fortsette i 2020-2023. Rådmannen varsler med dette at det vil bli vurdert organisasjonsmessige endringer i 2020. Det må være et mål at man jobber selvstendig innenfor egne virksomheter, lederne vil få mulighet til å være ledere, samtidig så må vi løse oppgaver sammen som en stor enhet. Rådmannen ser allerede nå for seg at det vil måtte vurderes omdisponering av ressurser. Det er blant annet ønskelig med ytterligere saksbehandlingskapasitet innenfor virksomhet stab og støttefunksjoner.

Det er videre påbegynt et arbeid med revisjon av personalpolitiske retningslinjer og arbeidsgiverstrategi. Rutiner for varsling er påbegynt og kan snart ferdigstilles. Lønnspolitiske retningslinjer og etiske retningslinjer er utarbeidet og vedtatt.

Personalfokus: Aremark kommune er en stor arbeidsgiver med sine 111 årsverk, fordelt på opp mot 170 medarbeidere. I en slik organisasjon oppstår det med jevne mellomrom behov for lederstøtte på personal/HR-området. Det er da av vesentlig betydning å ha HR-ressurser som kan bistå og som vet hvordan saker skal håndteres. Kommunens personalrådgiver skal få anledning til å holde seg oppdatert på utviklingen på HR-området. Personalrådgiver deltar i dag i et fagnettverk i SmartKom samarbeidet. Dette skal videreføres.

Organisasjonsutvikling: Etter rådmannens oppfatning har vi i dag en organisasjon som jobber bra sammen for å løse de oppgaver og utfordringer som kommer vår vei. Dette er det viktig å videreføre. Vi er avhengig av å ha en god trivsel i organisasjonen. Dette er en nøkkelfaktor for at vi skal kunne levere tjenester som i dag og samtidig som vi skal få til mer samarbeid på tvers og økt fokus på endring. Rådmannen vil sikre dette igjennom «lagbygging». Det er derfor i dette budsjettet igjen satt av en mindre sum til velferdstiltak for de ansatte. Rådmannen mener at dette er et riktig grep i arbeidet med å bygge en felles medarbeideridentitet i blant de ansatte.

Det vil i 2020 også igangsettes et arbeid med å utarbeide en egen visjon, egne mål og egne verdier for Aremark kommune. Dette arbeidet skal gjøre i samvirke med kommunestyret og innbyggere. Målet er todelt – Igjennom selve arbeidet skal vi bygge fellesskaps. Igjennom vedtak av visjon, mål og verdier skal vi ha felles forståelse og en felles retning for arbeidet vi utfører for innbyggerne.

I 2018 ble flere interne utviklingsprosjekter iverksatt. Rådmannen vil her særskilt nevne heltidsprosjektet som er iverksatt på skolen, i barnehagen og i pleie og omsorg. Det å ha medarbeidere som jobber heltid fremfor deltid gir økt kvalitet på tjenestene kommunen gir til innbyggerne i Aremark.

Sykefravær: Aremark kommune har et høyt sykefravær innenfor flere tjenesteområder. Det er kostbart både økonomisk og kvalitetsmessig og rådmannen ser fraværet som en utfordring organisasjonen må ha stort fokus på i planperioden. Mye av arbeidet som skal gjøres for å redusere sykefravær og øke nærvær må gjøres på avdelings- og virksomhetsnivå i organisasjonen. Som ett tiltak for å bistå avdelings- og virksomhetsledere i arbeidet er kommunen i dialog med NAV arbeidslivssenter for, i samarbeid med dem, å jobbe målrettet for å redusere sykefraværet i hele organisasjonen. Arbeidet settes ytterligere i system i planperioden og samarbeidet formaliseres gjennom IA-plan 2019 med NAV Arbeidslivssenter og NAV Halden som sentrale samarbeidspartnere for kommunen.

Digitalisering og økt verdiskaping: Vi skal som beskrevet over, drive Aremark kommune på den mest hensiktsmessige og effektive måten, og tilby gode tjenester til innbyggerne, også i årene som kommer. For å løse dette innenfor trange økonomiske rammer må vi ta i bruk nye gode digitale løsninger. Rådmannen mener at vi ikke skal ligge først i løypa for ta i bruk nye digitale løsninger, men vi skal være med i feltet. Vi skal ta i bruk de løsninger som fungerer og de som gir oss en effekt. Vi skal ikke innføre, eller gjøre endringer på noe, bare for å ha gjort det. Dette fører til urolighet i organisasjonen, noe vi ikke trenger nå. Vi skal altså endre for resultatets del.

I Aremark så kjøper vi flere tjenester av nabokommuner, samtidig som vi også selger tjenester. Rådmannen ser at flere av de tjenestene vi kjøper, fortsatt skal kjøpes. Igjennom dette blir vi også en

del av andre kommuners utviklingsprosjekter. Dette er bra og det sikrer våre innbyggere samme tilbud som innbyggere i andre kommuner. Vi må også ta lærdom av dette, slik at vi kan implementere nye løsninger også i egen organisasjon. Et slikt eksempel er nytt arkivsystem som nå vil bli rullet ut i Halden. Rådmannen ønsker å være med på dette og å innføre dette systemet også i Aremark. Et annet eksempel er nye nettsider som også implementeres i 2020. Her er vi i samarbeid med Marker. Rådmannen mener altså ikke at vi nødvendigvis trenger hjelp fra andre, men vi trenger å samarbeide samt å trekke vekslers, på de positive erfaringene andre gjør på dette området.

Rådmannen vil her trekke fra SmartKom samarbeidet, hvor Råde, Våler, Hvaler, Marker og Skiptvet, sammen med Aremark, har et interkommunalt samarbeid innenfor blant annet digitalisering og en rekke andre tjenesteområder. Som liten kommune med begrensede ressurser er det riktig å være en del av et nettverk som kan jobbe sammen om utviklingstiltak. Dette samarbeidet har også gitt rom for at flere av våre felles fagmiljøer, som er små, nå kan jobbe mer sammen. Samarbeidet fungerer også som ledernettsverk for rådmannen og for ledere på andre nivåer i kommunen. Det er stadig behov for å konferere med andre i tilsvarende rolle som en selv, da er det godt å ha et nettverk av sammenlignbare kommuner man kan henvende seg til.

Øke satsingen på samfunnsutvikling: Det er ønskelig å ha et økt fokus på kultur- og næringsområdet. Rådmannen vil komme tilbake til dette i det organisasjonsmessige arbeidet som startet opp. Dette er to områder som fram til nå har hatt lite fokus, men med nye boligområder som nå legges ut for salg og dermed en forhåpning om en økt tilflytning til kommunen må disse områdene løftes fram.

Videre er det et mål at kommunens forslag til arealplan blir ferdig og at den kan godkjennes. Arealplanen vil legge viktige føringer for arealbruken i kommunen, den er dermed også førende for mange andre områder i kommunen som for eksempel hvilke næringer vi kan ha hvor, og hvor vi kan ha områder for turister som hyttetomter, overnattingsmuligheter med mer.

INVESTERINGER OG FINANSIERING

Rådmannens forslag til investeringer med finansiering for budsjettåret 2020 og for perioden 2020 – 2023 fremgår av bevilgningsoversikter drift og investering. I økonomiplanen framstilles de investeringstiltak som administrasjonen planlegger etter. Vedtak om gjennomføring av investeringstiltak skjer gjennom bevilgning av midler til tiltak, som del av budsjett- og tertialsak eller som vedtak i særskilte saker. Budsjettet for 2020 er bindende for gjennomføring av tiltak, mens økonomiplan 2021-23 er bindende for videre planlegging.

For nærmere beskrivelse og omtale av investeringene vises det til dokumentets tekstdel for de forskjellige rammeområdene. Rådmannen foreslår å gjennomføre investeringer nesten 36 millioner kroner i 2020 og 61 millioner kroner i planperioden 2020-2023.

Investeringene medfører et behov for opplåning på 11 millioner kroner i 2020 og 36 millioner i planperioden 2020-2023, noe som innebærer at netto lånegjeld øker med rundt 13 millioner kroner fra 2020 til 2023.

Med dagens inntektsnivå ser rådmannen at investeringsnivået og opplåningen isolert sett er på et høyt nivå. Årsaken til at rådmannen likevel tilrår disse investeringene er at hovedtyngden av investeringene

er på vann og avløp som er et selvkostområde. I tillegg er det lagt inn investeringer for å ivareta dagens lovkrav.

Investeringsbudsjett 2020-2023 (i hele tusen kroner)

	2020	2021	2022	2023
Vann	1 600	1 600	2 000	2 000
Vanntårn	-	6 000	2 000	-
Avløp og rensing	10 000	3 000	3 000	3 000
Ferdigstilling Skodsberg renseanlegg	450	-	-	-
Komtek	50	-	-	-
Prosjektledelse	922	922	922	922
Utvikling boligtomter Fladebyåsen II	500	-	-	-
Brann	2 500	200	-	-
Rehabilitering/utbygging Aremark barnehage	13 000	-	-	-
Aremark skole asfaltering og lyssetting	800	-	-	-
Rehabilitering skole	500			
Uteområde og el-ladepunkter rådhuset	150	-	-	-
Adressering og skilting	800	-	-	-
Utskiftning veglys	1 000	-	-	-
Brannkrav Fosbykollen sykehjem	1 500	-	-	-
Aremark ungdomsklubb	1 500			
Nytt arkivsystem «Elements»	500			
Totalt	35 772	11 722	7 922	5 922

Alle beløp er uten mva.

I tillegg vil egenkapitalinnskuddet til KLP og Startlån-ordningen bli videreført.

ØKONOMISKE RAMMEBETINGELSER

Kommunesektorens inntekter i 2020

I statsbudsjettet for 2020 legges det opp til en realvekst i kommunesektorens frie inntekter på 1,3 mrd. kroner sammenlignet med nivået i revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2019. Det tilsvarer en realvekst på 0,3 pst. For inneværende år er imidlertid skatteinntektene oppjustert med 4,9 mrd. kroner.

Oppjusteringen har sammenheng med økt sysselsetting og store uttak av utbytter som trolig skyldes tilpasninger til økt utbyttebeskatning. Det bidrar til økte skatteinntekter for kommunene i 2019, men vil ikke påvirke nivået på sektorens inntekter i 2020.

Det foreslås at veksten i frie inntekter på 1,3 mrd. kroner i sin helhet tildeles kommunene. Av veksten begrunnes 400 mill. kroner med satsing på tidlig innsats i skolen og 150 mill. kroner med satsingen på rusfeltet.

Veksten i frie inntekter i 2020 må sees i sammenheng med kommunesektorens anslåtte merutgifter som følge av befolkningsutviklingen. I kommuneproposisjonen for 2020 ble det vist til beregninger utført av Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) som viste merutgifter for kommunesektoren i 2020 på 1,3 mrd. kroner som følge av den demografiske

utviklingen. Av dette ble det anslått at om lag 0,9 mrd. kroner må finansieres innenfor veksten i frie inntekter. De anslåtte merutgiftene er et uttrykk for hva det vil koste å opprettholde tjenestetilbudet i blant annet skole, barnehage og omsorgstjenesten med uendret standard og produktivitet i tjenestene. I kommuneproposisjonen for 2020 ble det anslått en nedgang i kommunesektorens samlede pensjonskostnader på 450 mill. kroner i 2020, utover det som dekkes av den kommunale deflatoren. Anslaget er beheftet med usikkerhet.

Etter dette anslås kommunesektorens handlingsrom å øke med 300 mill. kroner i 2020. Da er det tatt hensyn til merutgifter som følge av den demografiske utviklingen på 0,9 mrd. kroner, forventet reduksjon i pensjonskostnadene på 450 mill. kroner og satsinger finansiert innenfor veksten i frie inntekter på 550 mill. kroner.

Regjeringens budsjettoplegg innebærer at kommunesektoren får noe økt handlingsrom, men det er fortsatt nødvendig å prioritere og sikre god ressursbruk. Det gjennomføres i dag et betydelig omstillings- og effektiviseringsarbeid i kommunesektoren, og bedre organisering av tjenestene kan frigjøre midler som vil styrke handlingsrommet ut over veksten i frie inntekter.

Regjeringens beregning av økt handlingsrom tar ikke hensyn til økningen av innslagspunktet i toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester med kroner 50 000 utover lønnsveksten. Dette vil gi økte kostnader for kommunene med 350 mill. kroner allerede i 2019. Satsingen på tidlig innsats i skolen endres fra finansiering gjennom øremerket tilskudd til rammefinansiering. Ved innlemming av det øremerkede tilskuddet blir imidlertid bare vel 1,3 mrd. kroner av det øremerkede tilskuddet på 1,7 mrd. lagt inn rammetilskuddet. I tillegg er 400 mill. kroner av veksten i de frie inntektene er samtidig begrunnet med tidlig innsats. Regjeringen viser til at kommunene da vil ha om lag samme inntektene som i 2019 til å finansiere flere lærerårsverk som følge av lærernormen.

Lønns- og prisveksten fra 2019 til 2020 (deflatoren) anslås til 3,1 prosent. Lønnsvekstanslaget er på 3,6 pst (utgjør i overkant av 60 % av deflatoren).

Statsbudsjettets virkninger for Aremark kommune 2020

Kommunesektoren sine inntekter er satt sammen av frie og bundne inntekter. De bundne inntektene består hovedsakelig av øremerkede tilskudd, gebyr og egenbetalinger, som er knyttet til spesifikke kommunale tjenester. De frie inntektene er inntekter som kommunene har fri råderett over, uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regelverk. De frie inntektene består av rammetilskudd og skatteinntekter, og inntektssystemet fordeler disse inntektene til kommuner og fylkeskommuner. Innenfor kommunesektoren sine frie inntekter utgjør rammetilskuddet om lag 32 prosent og skatteinntektene om lag 40 prosent. Den overordnede målsettingen med inntektssystemet er å utjevne kommunenes økonomiske forutsetninger, slik at det legges til rette for et likeverdig tjenestetilbud til innbyggere over hele landet.

Distriktstilskudd Sør-Norge skal ivareta kommuner i Sør-Norge med en svak samfunnsmessig utvikling. Tildelinga av distriktstilskudd Sør-Norge tar utgangspunkt i distriktsindeksen, som er et uttrykk for graden av distriktsutfordringer i en kommune. Indeksen bygger på indikatorer for sentralitet, reiseavstand, befolkningstetthet, befolkningsstruktur og -utvikling, status for arbeidsmarkedet og inntektsnivå. Tilskuddet blir tildelt kommuner i Sør-Norge som;

AREMARK KOMMUNE - Budsjett 2020 og Økonomiplan 2020 – 2023

- har under 3 200 innbyggere eller en distriktsindeks på 46 eller lavere
- har hatt ei gjennomsnittlig skatteinntekt per innbygger de siste tre åra som er lavere enn 120 prosent av gjennomsnittet i landet.

Aremark kommune sin distriktsindeks for 2020 er satt til 33 (endret fra 34 i 2018). Dette gir kommunen et småkommunetillegg på kroner 5 875 000. I tillegg er kommunen tildelt kroner 600 000 i skjønnskudd.

Inntektsgarantiordningen (INGAR) utgjør for 2020 et trekk på kroner 73 000. Endring i frie inntekter i statsbudsjettet (rammetilskudd, inntektsgarantiordningen INGAR, småkommunetillegg og skjønnsmidler) viser at disse øker med totalt 2,2 mill. kroner i forhold til oppgavekorrigerte frie inntekter 2019. Dette utgjør kun en økning på 2,3 prosent (gjennomsnitt for Viken er 2,6 prosent), mens pris- og lønnsvekst i kommunal sektor er beregnet til 3,1 prosent. Aremark kommune har hatt en reduksjon i innbyggertall fra 1 375 til 1 350 pr 01.07.19. Det gir en reduksjon i innbyggertilskuddets del av rammetilskuddet.

Driftsbudsjettet for 2020 vil være utfordrende, men gir fortsatt et forsvarlig servicenivå til innbyggerne. Det vises for øvrig til de respektive rammeområdene i budsjettet.

Anslag for de frie inntekter for Aremark 2020 - 2023

Rådmannens forslag til budsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023 baserer seg på Kommuneproposisjonen 2020. Basert på kommuneproposisjonen 2020 har KS oppdatert sin prognosemodell for skatteinntekter og rammetilskudd for den enkelte kommune, og rådmannen baserer anslagene på denne oppdaterte modellen.

Kommunens frie inntekter består av:

- Skatteinntekter
- Inntektsutjevnerende tilskudd (skatteutjevning)
- Rammetilskudd fra staten (utgiftsutjevning)
- Distrikstilskudd Sør-Norge med småkommunetillegg
- Eiendomsskatteinntekter
- Inntekter fra konsesjonskraft og andre kraftinntekter
- Integreringstilskudd og rentekompensasjon

Alle inntektsanslag og utgiftsrammer i rådmannens forslag til budsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023, unntatt finansområdet (renter og avdrag), er oppgitt i faste 2020-kroner. Det betyr at kompensasjon for lønns- og prisvekst (måles av SSB og Finansdepartementet for kommunesektoren) kommer i tillegg. Størrelsen på kompensasjonen framkommer i de årlige statsbudsjetter. Kompensasjon for lønns- og prisvekst gir ikke noe grunnlag for å endre aktivitetsnivået.

Skatteinntekter

Basert på kommuneproposisjon 2020 anslår rådmannen en utvikling i kommunens inntekter fra rammetilskudd som følger (millioner kroner):

	2019	2020	2021	2022	2023
Skatteinntekter	35 322	34 019	34 019	34 019	34 019

Beløpene er fra 2020 og er angitt i 2020-kroner.

Inntektsutjevning tilskudd – skatteutjevning

Basert på kommuneproposisjon 2020 anslår rådmannen en utvikling i kommunens inntekter fra rammetilskudd som følger (millioner kroner):

	2019	2020	2021	2022	2023
Inntektsutjevning	5 060	7 356	7 356	7 356	7 356

Beløpene er fra 2020 og er angitt i 2020-kroner.

Sum rammetilskudd uten inntektsutjevning

Basert på kommuneproposisjon 2020 anslår rådmannen en utvikling i kommunens inntekter fra rammetilskudd som følger (millioner kroner):

	2019	2020	2021	2022	2023
Rammetilskudd	56 718	58 525	58 525	58 525	58 525

Beløpene er fra 2020 og er angitt i 2020-kroner.

Andre generelle statlige tilskudd

I andre tilskudd inngår integreringstilskudd (flyktingetilskudd) og tilskudd rentekompensasjon for skole- og omsorgsbygg. Det årlige integreringstilskudd avhenger av antallet som bosettes hvert år i planperioden.

Eiendomsskatt

Aremark kommune har i dag 4,9 mill. kr. i inntekter på eiendomsskatt ut fra en skattesats på 4 promille. For 2020 reduseres denne inntekten til 3,7 mill. Dette med bakgrunn i en obligatorisk reduksjonsfaktor på 30 prosent, og eiendomsskattegrunnlaget kan dermed maksimalt utgjøre 70 prosent av markedsverdien.

Utbytte fra selskaper

Det er vedtatt utbyttepolitikk for Østfold Energi AS som gjelder fra regnskapsåret 2014. Denne utbyttepolitikken er basert på selskapets verdijusterte egenkapital og vil i stor grad gjenspeile selskapets faktiske resultat- og verdiutvikling. Rådmannen har lagt inn et forventet utbytte fra Østfold Energi på 1 800 000 kroner hvert av årene i økonomiplanperioden. Dette er basert på et årlig samlet utbytte til eierne på 140 millioner kroner.

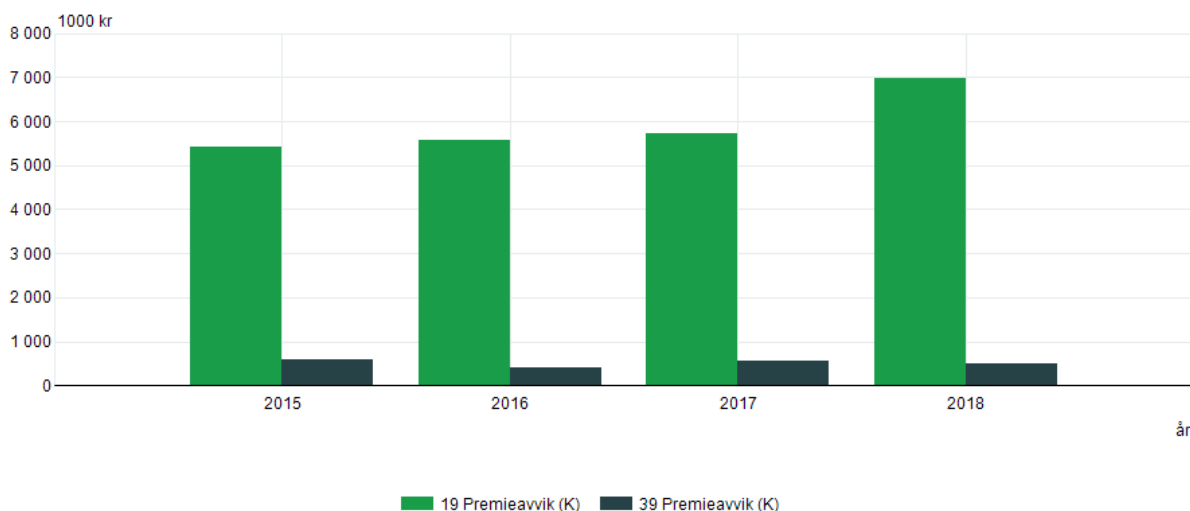
Pensjonspremier og Pensjonskostnader - Premieavvik

Pensjonspremier til kommunens pensjonsordninger i KLP og Statens Pensjonskasse er den utgiftsart som har vokst sterkt de senere årene. Kommunestyret bevilger ikke direkte midler til dekning av pensjonspremier. Premiene belastes som et prosentvis påslag på den avtalte lønn som gir rett til pensjon, og skal dekkes inn innenfor den enkelte virksomhets budsjetttramme. Procentsatsen har økt betydelig på 2000-tallet, og dette utgjør en særlig utfordring fordi økningen i procentsats ikke kompenseres særskilt i regjeringens økonomiske opplegg for kommunene.

Det er et tidsmessig etterslep i belastning av pensjonspremier i budsjett/regnskap. I de årlige budsjetter og regnskaper er det pensjonskostnader og nedbetaling av premieavviket som utgiftsføres. Pensjonskostnader er en beregning som er ment å gi en jevnere belastning i kommunenes regnskaper enn pensjonspremiene. Differansen mellom pensjonspremie og pensjonskostnad heter premieavvik. Premieavviket, som innebærer at kommunens bankbeholdning svekkes, nedbetales og utgiftsføres i driftsregnskapet over 7 år.

Figuren under viser utviklingen av kommunens premieavvik de siste årene. Premieavviket skal utgiftsføres i driftsregnskapet de nærmeste årene.

12177: Økonomisk oversikt balanse, etter balansedata og år. Aremark, Beløp (1000 kr).

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Utvikling i rentemarkedet – renteinntekter og renteutgifter

Som netto låntaker er Aremark kommune vesentlig påvirket av endringer i rentemarkedet. Tiltakende lønnsvekst vil trolig bidra til at prisveksten øker. Styringsrentene internasjonalt er på vei opp og ventes å øke videre i årene som kommer. Det har vært god vekst i norsk økonomi siden høsten 2016, og arbeidsmarkedet har vært i bedring. Oppgangen internasjonalt, høyere oljepris og lave renter har bidratt til å løfte veksten. Det er utsikter til god vekst også fremover. Høyere sysselsetting og økt lønnsvekst vil trolig bidra til å holde veksten i husholdningenes konsum oppe. Høyere oljeinvesteringer globalt ventes å løfte eksportveksten. De neste årene vil trolig også investeringene på norsk sokkel øke betydelig.

Veksten i konsumprisene har avtatt det siste halvåret etter å ha tatt seg markert opp gjennom fjoråret. Tolv månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI) var 1,6 prosent i august. Justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) var prisveksten 2,1 prosent. Målt ved KPI-JAE har inflasjonen falt litt mer enn anslått i forrige rapport. Vi venter at prisveksten vil holde seg om lag uendret den nærmeste tiden.

Det operative målet for pengepolitikken er en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2 prosent. Inflasjonsstyringen skal være fremoverskuende og fleksibel, slik at den kan bidra til høy og stabil

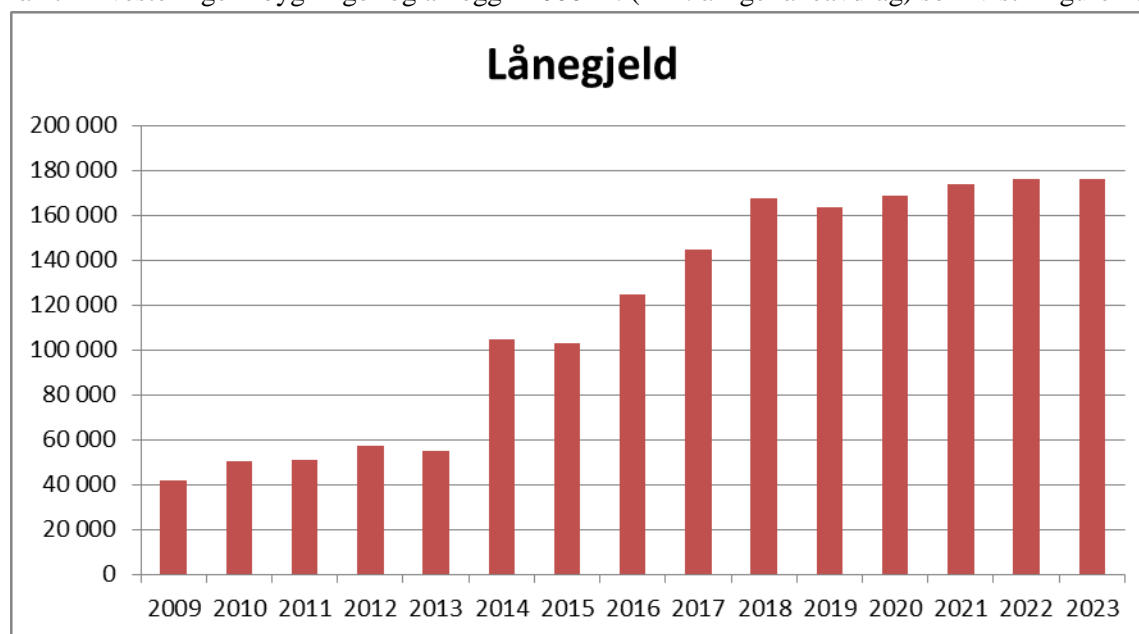
produksjon og sysselsetting samt til å motvirke oppbyggingen av finansielle ubalanser. Det siste året er styringsrenten satt opp, og pengepolitikken er blitt gradvis mindre ekspansiv. Utsiktene og risikobildet tilsier samlet sett en litt høyere rente. Den underliggende prisveksten er nær inflasjonsmålet. Det er fortsatt god vekst i norsk økonomi, og kapasitetsutnyttningen er noe over et normalt nivå. Det tilsier isolert sett en høyere rente. En høyere rente kan også dempe faren for at gjeld og boligpriser igjen stiger raskt. Samtidig er rentenivået ute svært lavt, og det er betydelig usikkerhet om vekstutsiktene internasjonalt. Det taler for å gå forsiktig frem i rentesettingen.

Utsiktene og risikobildet tilsier samlet sett en gradvis renteoppgang i årene fremover. Dersom styringsrenten holdes på dagens nivå for lenge, kan priser og lønninger skyte fart og finansielle ubalanser bygge seg videre opp. Da øker risikoen for et kraftig tilbakeslag i økonomien frem i tid. Usikkerhet om virkningene av høyere renter taler for å gå varsomt frem i rentesettingen. Med en gradvis renteoppgang anslås inflasjonen å være nær målet noen år frem, samtidig som arbeidsledigheten fortsatt er lav.

Det er med dette lagt til grunn en gjennomsnittlig lånerente på 2,5 prosent i perioden.

Utvikling i lånegjeld inkl. årlige låneavdrag

Basert på forslag til investerings- og finansieringsplan 2019-2022 forventer rådmannen en utvikling i lån til investeringer i bygninger og anlegg i 1000 kr. (inkl. årlige låneavdrag) som vist i figuren under:

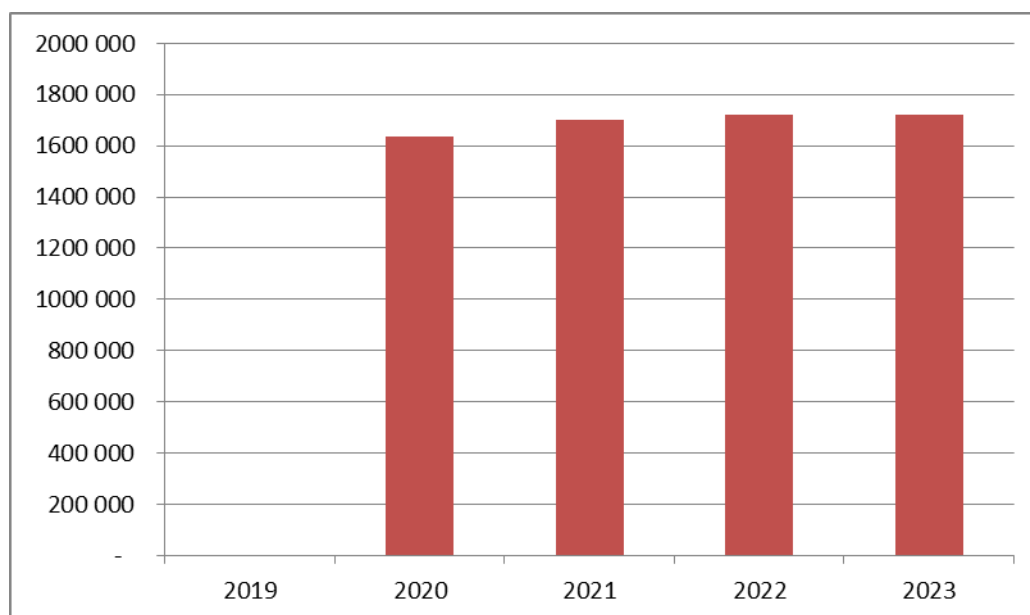
Fordeling langsiktige gjeld	31.12.2016	%	31.12.2017	%	31.12.2018	%	31.12.2019	%	31.12.2020	%	31.12.2021	%	31.12.2022	%	31.12.2023
Langsiktig gjeld investeringer/utlån	75 947 233	61 %	81 743 626	57 %	92 342 735	55 %	92 435 640	55 %	84 546 641	49 %	78 157 642	44 %	72 093 643	40 %	71 677 143
Lån til varm og avløp	48 688 216	39 %	62 888 216	43 %	74 974 996	45 %	75 174 996	45 %	88 197 495	51 %	99 719 994	56 %	107 642 493	60 %	107 642 493
Samlet langsiktig gjeld	124 635 449	100 %	144 631 842	100 %	167 317 731	100 %	167 610 636	100 %	172 744 136	100 %	177 877 636	100 %	179 736 136	100 %	179 319 636

I ny kommunelov som ble vedtatt i juni 2018 heter det at avdragene samlet skal være minst lik størrelsen på kommunens avskrivninger i regnskapsåret, justert for forholdet mellom størrelsen på lånegjelden og størrelsen på kommunens avskrivbare anleggsmidler. Konsekvensen av denne 'avskrivningsmetoden' er at kravet til minimumsavdrag blir høyere enn tidligere, men at dette vil skape sunnere kommuneøkonomi. Det er tatt høyde for dette i budsjett 2020 og for resten av

AREMARK KOMMUNE - Budsjett 2020 og Økonomiplan 2020 – 2023

planperioden. I tillegg kommer nedbetaling av Startlån (utlån fra låntakere nyttes til nedbetaling av lån i Husbanken).

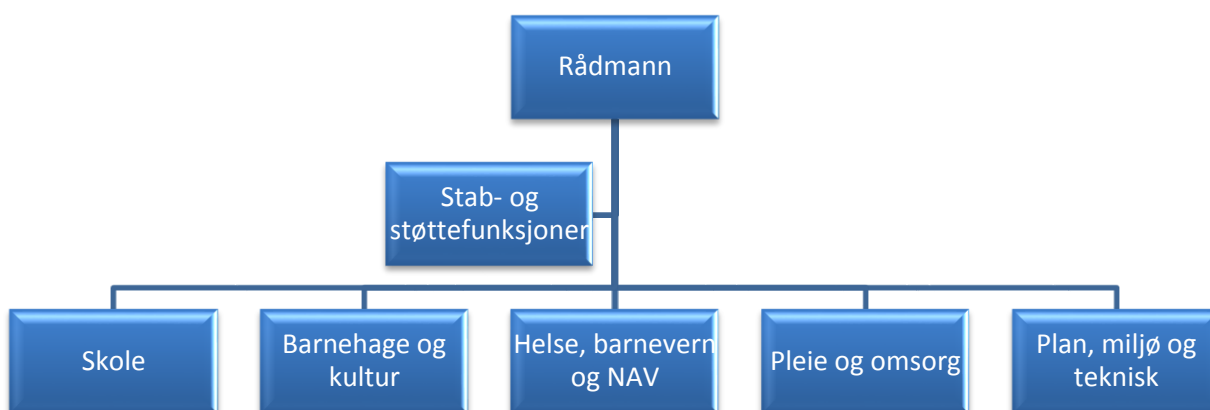
Utvikling netto avdrag, renteinntekter og renteutgifter i forhold til 2018:

Kapittel 3. Kommunens tjenesteområder

Aremark kommune drives etter en 2-nivå-modell og har en organisasjonsmodell der politiske mål og strategier skal gjennomføres i en desentralisert organisasjon med sentraladministrasjon og 6 virksomheter. Den politiske styringen skal ikke være sektororientert, men helhetsorientert. For å få en godt fungerende organisasjon, må det være en gjennomgående bevissthet og forståelse for hva det skal fokuseres på, samlet for hele kommunen, på tvers av virksomhetene og innenfor hver enkel virksomhet.

Kommunens organisering pr november 2019:

RAMMEOMRÅDE 11 POLITISK STYRING OG SENTRALADMINISTRASJON

Rammeområde 11 omfatter kommunens politiske ledelse, sentraladministrasjonen og reserverte tilleggsbevilgninger.

Tjenester og oppgaver:

1100 Politisk ledelse omfatter kommunestyret, formannskap, utvalg, ordfører og varaordfører.

1101 Revisjon omfatter utgifter til kontrollutvalg, Indre Østfold Kontrollutvalgssekretariat og Indre Østfold Kommunerevisjon.

1103 Valg omfatter utgifter i forbindelse med kommune- og stortingsvalg.

1110 Andre utvalg omfatter overformynderi, forliksråd, eldreråd, råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne og Aremark ungdomsråd (ARUNG).

1120 - 1129 Sentraladministrasjonen omfatter rådmannskontor, arkiv, økonomiavdeling, eiendomsskattekontor, IT, næringsutvikling (herunder sekretariatsfunksjon for Aremark Næringsforum), interkommunalt samarbeid, tilskudd til menighetsrådet, lærlinger og fellesutgifter.

1130 Beredskap omfatter kommunens overordnede beredskapsarbeid i henhold til vedtatt beredskapsplan.

1140 Vigsler omfatter kommunens oppgaver knyttet til vigsler. Oppgaven ble overført kommunene fra og med 1.1.2018.

1150 Tannlege i henhold til kommunestyrevedtak fra 14.12.17 er Aremark tannlegekontor etablert. **190 Reserverte tilleggsbevilgninger** omfatter reserverte bevilgninger etter formannskapet bestemmelse og reserverte bevilgninger for lønnsoppgjørene.

Organisering

Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser:

Driftsåret bærer preg av en rekke endringer som påvirker politisk ledelse og sentraladministrasjonen:

- Det ble i 2019 etablert/reforhandlet samarbeidsavtaler med flere kommuner. De fleste av disse avtalene er gode for begge partene i avtalene, men rådmannen ser at det vil være klokt å reforhandle noen av de eldre avtalene Aremark i dag har.
- Deltakelse i interkommunalt samarbeid SmartKom Østfold.
- Arkivrydding og videreført utvikling av arkivplan i samarbeid med Østfold interkommunale arkivselskap.
- Fortsatt fokus på antall lærlinger og fagområder for disse.
- Arbeidet med internkontrollsystem HMS og tjenester.
- Aremark kommune har mange følgere på sine Facebook-sider, og oppdaterer sidene jevnlig (Aremark kommune, Aremark ungdomsklubb, Aremark Frivilligsentral, Bruktstua m.m.).

Tjenestemål i planperioden

Sentraladministrasjonen skal legge til rette for:

- At organisasjonen skal fremstå som en effektiv, rasjonell, robust, omstillingsorientert og samlet enhet.
- Å videreutvikle effektiv og hensiktsmessig forvaltning av kommunens økonomiske og menneskelige ressurser.
- Å gi innbyggerne best mulig tjenester, informasjon og service.

Prioriterte områder og tiltak:

Følgende forhold bør ha fokus i planperioden:

- Arbeide mot å ha heltidsarbeid som norm for driften i hele Aremark kommune.
- Økt digitalisering og videreføring av SmartKom samarbeidet.
- Arbeide for en personalpolitikk som fremmer rekruttering, har fokus på HMS og kompetanseutvikling.
- Arbeide systematisk og planmessig med sykefraværsoppfølgingen i Aremark kommune.
- Avslutte arbeidet med å revidere kommuneplanens arealdel.
- Ha tett oppfølging med investeringsprosjektene i kommunen.
- For å bedre samarbeidet og for å opparbeide tillitt, internt i organisasjonen og mellom administrasjon og politikk, skal det i perioden være et sterkt fokus på etikk. Et eget arbeid for visjon, mål og verdier i Aremark startes opp i 2020.

Økonomi

Tjenestenavn	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
11 - Sentraladministrasjon	14 051 921	16 551 536	17 602 061	17 092 497	17 072 926	17 305 558

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden (i hele 1000 kr):

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2020	2021	2022	2023
Valg	Storings- og kommunevalg			+90		+90
Politisk ledelse	Møtegodtgjørelse	Lønn til varaordfører	+250	+250	+250	+250
Revisjon og kontrollutvalg	Økt kostnad	Organisasjonsendringer	+80	+80	+80	+80
Næring	Kanalselskapet i hht vedtak		-317	-317	-317	-317
Næring	Medlemsskap	Visit Indre Østfold	+50	+50	+50	+50
Lærlinger	Lønnsøkning		+780	+540	+539	+539
Kommunekassa	Statliggjøring skatteoppkrever	Overføring av oppgave til staten	-120	-120	-120	-120
Kommunekassa	Visma rekrutteringsmodul	Avlastning ifm ansettelsesprosedyrer	+30	-	-	-
IT-fellessystemer	Kjøp av tjenester fra Halden kommune		+180	+180	+180	+180
Østfold arkivselskap	Økt husleie grunnet utbygging		+40	+40	+40	+40
Frie inntekter	Redusert eiendomsskatt		+1200	+1236	+1286	+1336

Frie inntekter	Utbytte Østfold Energi		-940	-940	-940	-940
Formannskapetets konto	Avsetning		- 83	-133	-133	-133
Disposisjonsfond	Avsetning		-	-	-	+515

Oversikt over faste årsverk:

Stillingsbetegnelse	2019	2020	2021	2022	2023
Rådmann	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Virksomhetsleder	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Personell stab og støtte	4,80	4,85	4,85	4,85	4,85
Sum	6,80	6,85	6,85	6,85	6,85

RAMMEOMRÅDE 22 BARNEHAGE OG KULTUR

2210 Aremark barnehage

2215 Barnehager andre kommuner

2220 Frivilligsentralen

2221 Bruktstua

2222 Kultur

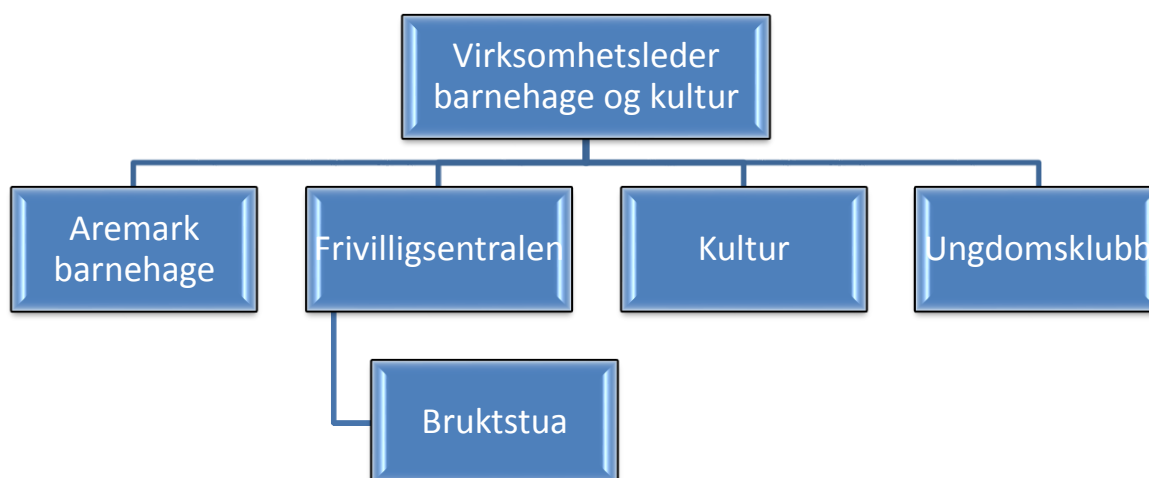
2225 Ungdomsklubben

Tjenester og oppgaver:

Trygghet, trivsel og tilhørighet.

Barnehagen skal, i samarbeid og forståelse med hjemmet, ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene. (Barnehageloven §1 Formål 1.ledd).

Organisering:

Aremark barnehage er en tre-avdelings barnehage. Det er to avdelinger for barn i alderen tre til fem år og en småbarnsavdeling for barn i alderen ett til tre år, totalt 70 plasser.

Virksomhetsleder/styrer har 100 prosent stilling. Driften er organisert med to stedfortredere for styrer hver i 50 prosent. Fra 1. januar 2020 har barnehagen 11,14 årsverk fordelt på 14 ansatte.

Yrkesgruppene som inngår i bemanningen er styrer, pedagogiske ledere, barnehagelærere, fagarbeidere barn og ungdom, barnepleiere og assistenter.

Pr januar 2020 har barnehagen en lærling i barne- og ungdomsarbeiderfaget. Barnehagen tar også imot barnehagelærerstudenter fra Høgskolen i Østfold ved behov.

Barnehagen tilbyr stor fleksibilitet med 60 prosent, 80 prosent og 100 prosent plasser. Foreldrene som har redusert barnehageplass til sine barn kan i stor grad velge hvilke ukedager de ønsker å ha barna i barnehagen.

Hovedopptak av barn foretas én gang pr år med søknadsfrist 1. mars. Så sant barnehagen har mulighet tar vi inn barn fortløpende gjennom hele året. Barn uten barnehageplass som fyller ett år senest i november det enkelte år har lovfestet rett til plass i hovedopptaket.

Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser:

Barnehageloven fikk nye forskrifter som trådte i kraft 1. august 2018. Den viktigste er pedagognormen. Den sier at det minst skal være en pedagogisk leder per syv barn når barna er under tre år, og en pedagogisk leder per 14 barn når barna er over tre år. Ett barn over pedagognormen utløser en ekstra pedagogisk leder.

Departementet lovfestet også at alle barnehager skal ha en grunnbemanning som tilsvarer minimum én ansatt per tre barn under tre år og én ansatt per seks barn over tre år. Barna regnes som over tre år fra og med august det året de fyller tre år. Lovendringen trådte i kraft 1. august 2018.

I Aremark barnehage har vi 18 barn under tre år og 34 barn over tre år. Det legger beslag på til sammen 70 plasser da barn under tre år opptar to plasser. Ikke alle barna har hele plasser i barnehagen og disse tatt i betraktning har Aremark barnehage 64,8 plasser i bruk. Det innebærer dermed noe mangel på personell etter bemanningsnormen, men vi fyller pedagognormen. Slik det ser ut pr. november 19 må vi sette inn 66% vikar fra 1. februar frem til sommeren.

I tillegg til de ovennevnte endringene er det vedtatt en lovendring som omhandler samarbeid ved overgang fra barnehage til skole. Det er nå lovfestet plikt for barnehageeiere og skoleeiere til å samarbeide om barnas overgang fra barnehage til skole og skolefritidsordning (SFO). Departementet skriver at plikten skal være gjensidig. Samarbeidsplikten er derfor innarbeidet både i barnehageloven, opplæringsloven og friskoleloven. Det fremgår av opplæringsloven og barnehageloven at formålet med samarbeidet skal være å bidra til at barna får en trygg og god overgang fra barnehage til skole og SFO. Dette gjøres i stor grad allerede i Aremark. Vi har felles samarbeidsutvalg (SU), overgangsmøte mellom barnehagens leder, pedagogiske ledere, skolens ledelse, SFO og førsteklasseleærer. Virksomhetslederne på skole og barnehage har faste samarbeidsmøter minimum en gang i måneden. I tillegg til dette samarbeider skolen og barnehagen om læringsmiljøprosjektet og vi gjennomfører enkelte felles planleggingsdager.

Fra august 2017 er det vedtatt en ny rammeplan som stiller høyere krav til innholdet i barnehagen – dette bidrar til å kvalitetssikre arbeidet vi gjør. Kravet til det pedagogiske arbeidet har i den nye rammeplanen blitt tydeligere. Den setter et spesielt høyt krav til pedagogene, noe som krever kompetanseheving og bedre rammevilkår.

Tabell med fødselstall de siste årene

2014	2015	2016	2017	2018	2019
14	14	14	10	9	7*

*pr. oktober 2019

Tjenestemål i planperioden:

I Aremark kommunes budsjett for 2018 ble det vedtatt at det skal gjøres en ombygging og utbygging av barnehagen. I løpet av 2018 ble planene lagt på is i påvente av finansiering.

Renovering av barnehagen har vært et tema i Aremark gjennom mange år og planlegges gjennomført i innværende økonomiplanperiode.

I kommunestyret 14.08.19 ble det i sak 74/19 fattet følgende vedtak:

«Kommunestyret ber rådmannen planlegge og igangsette ombygging av dagens barnehage til en moderne barnehage som tilfredsstillende dagen krav til barnehager, sikrer gode arbeidsforhold for de ansatte og gir barna i Aremark et godt barnehagetilbud.

Kommunestyret ønsker prosjektet organisert slik at det kan ferdigstilles til høstsemesteret 2020.

Det bevilges inntil NOK 600 000 til planlegging, prosjektering og utarbeidelse av et kostnadsbudsjett i 2019 og at resten av prosjektkostnadene innarbeides i investeringsbudsjettet for 2020. Barnehagen finansieres ved låneopptak når Aremark kommune har behov for likviditet til dette prosjektet.»

Dette arbeidet er nå igangsatt. Gjennom en ombygging av barnehagen med et fellesrom vil barnehagen kunne se på alternative måter å drifte på og det åpner seg muligheter for nytenkning og utvikling av tjenesteområdet.

I løpet av våren 2020 starter forhåpentligvis barnehagen i samarbeid med Aremark helsestasjon drift av en Åpen barnehage. Gjennom tilbud om Åpen barnehage, hvor foreldre og barn sammen kan benytte seg av barnehagens lokaler, kan kommunen kunne gjøre barnehagen mer kjent, trygg og tilgjengelig for barn og foreldre. Forhåpentlig vil også et slikt tilbud bidra til at flere foreldre velger å ha barna sine i Aremark kommunale barnehage i stedet for å velge barnehager i andre kommuner. Når lokalene er på plass påregnes ikke økte utgifter til barnehagedriften ved tilbud om Åpen barnehage. I stedet vil dette føre med seg en økt satsing på tidlig innsats. Siden det pr. i dag ikke er et felles rom i barnehagen starter åpen barnehage på Furulund. Det er søkt midler til å kunne finansiere driften av denne barnehagen. En av pedagogene i barnehagen er tenkt å kunne bruke 20% av sin stilling på åpen barnehage. Det ses på et samarbeid mellom etatene til å kunne dekke opp den andre personen som skal være tilstede sammen med pedagogen.

Barnehagen må i samarbeid med foreldrene utvikle en tydelig profil. Foreldrene har et ønske om at barnehagen skal bruke det Aremark har å tilby. Vår tanke er derfor å profilere oss som en barnehage som ivaretar Aremark sine verdier, at vi har stort fokus på dyrehold, landbruk og skog. Dette ønsker vi også kommer frem i arbeidet med renoveringen av barnehagen.

Prioriterte områder og tiltak:

Barnehagen og skolen er med i Læringsmiljøprosjektet fra og med høsten 2018.

Læringsmiljøprosjektet er et tilbud til kommuner med barnehager og skoler som ønsker å jobbe med læringsmiljø og mobbing. Prosjektet går over to år og vi har tett samarbeid med veiledere fra læringsmiljøsentret ved Universitetet i Stavanger. Det er i barnehagen satt ned en arbeidsgruppe hvor styrer, to pedagogisk leder, en fagarbeider og representant fra PPT deltar. Vi skal gjennom prosjektet arbeide med tema som læringsmiljø, forebygging, avdekking og håndtering av mobbing, samt regelverk, ledelse og organisasjonsutvikling.

Barnehagen har fokus på arbeid med programmet Språkløyper. Det har som mål å styrke alle barns og elevers språklige kompetanse. Målet skal nås ved hjelp av kompetanseutvikling hos de ansatte i barnehage og skole gjennom arbeid med nettbaserte kompetanseutviklingsressurser. Barnehagen har samarbeidet med Aremark skole om prosjektet gjennom to år. Dette er et gratis opplegg som også er anbefalt av Utdanningsdirektoratet som en del av implementeringen av den nye rammeplanen. Vi har også en pedagog i barnehagen som høsten 2018 startet på videreutdanning i språkutvikling og språklæring. Gjennom dette arbeidet har de ansatte i barnehagen fått hevet sin kompetanse innenfor området. Programmet er nå avsluttet og arbeidet innenfor området er implementert i vårt daglige arbeid.

Høsten 2017 kom det en ny Rammeplan for barnehager. Fra høsten 2018 har barnehagen arbeidet med implementeringen av denne. I første omgang har vi et spesielt fokus på Livsmestring og helse. Læringsmiljøprosjektet er en del av dette.

Aremark barnehage har vært med i prosjektet «Atten tusen timer» og ble våren 2016 godkjent som en helsefremmende barnehage.

Tidlig innsats er grunnleggende i alt folkehelsearbeid. «Sjumilsteget» er også en del av vårt arbeid med tanke på tettere samarbeid på tvers av virksomhetene i et folkehelseperspektiv. Kommunen har opprettet et tverrfaglig team, hvor ulike tjenester i kommunen samarbeider.

Foreldreveilederkurset Circel Of Security (COS) er tenkt videreført i 2020. Det utdannes veiledere som kan holde veiledningskurs for foreldre etter en metode som går på trygghet. Fra Aremark kommunes side er det tenkt at dette skal være et samarbeid på tvers av de forskjellige virksomhetene som er med i tverrfaglig team slik at det kan utdannes flere COS-veiledere og at foreldre møter den samme metoden å arbeide etter fra helsestasjon, barnehage, skole til barnevern. Alle pedagogene i Aremark barnehage skal gjennom dette kurset i løpet av 2020, og vi håper på å kunne sertifisere en til i barnehagen. Dette er en del av satsningsområdet tidlig innsats. Aremark kommune håper å kunne implementere dette i hele barnehagen i løpet av barnehageåret 2020/2021.

Barnehagen har et samarbeid med Høgskolen i Østfold som paratbarnehage. Det innebærer at Aremark kommune mottar studenter i praksis fra barnehagelærerutdanningen.

Økonomi:

I budsjett 2020 er det lagt opp til at det koster 3 040,- kroner for en full plass i Aremark barnehage, dette i tråd med de foreslåtte maksimumssatsene i statsbudsjettet for 2020. I tillegg betales matpenger à 230 kroner. I henhold til bestemmelsene i opplæringsloven kan barn ha rett til spesialpedagogisk hjelp. I de tilfeller hvor bestemmelsene treer i kraft skal det gis fratrukk i foreldrebetalingen. Det kan søkes om redusert foreldrebetaling for husholdninger som har en samlet person- og kapitalinntekt på under kr. 548.500,- pr år. Samt for gratis kjernetid i barnehagen for 2-, 3-, 4- og 5 åringer for husholdninger som har en samlet person- og kapitalinntekt på under kr. 548.500,- pr år. Det gis også søsken moderasjon med 30% på det andre barnet, og for det tredje barnet og oppover gis det 50% reduksjon.

2220 Frivilligsentralen

2221 Bruktstua

Aremark har en godt etablert Frivilligsentral som lever av lokalt engasjement og kontakt mennesker mellom. Kommunen stiller ulike bygg til disposisjon for aktivitetene, og daglig leder er ansatt i en 50 prosent stilling.

De faste ukentlige aktivitetene for voksne som Bowls, Trivselsklubb, Trimgruppe, Gå-gruppe, Bingo og Strikkekafe er tenkt videreført i 2020. Frivilligsentralen er med i et nettverk med 19 daglige ledere i fylket. Bruktstua drives av Frivilligsentral og har vist seg å være en positiv møteplass på ulike plan. Aktiviteten her videreføres i 2020.

Tjenestemål i planperioden:

Tjenestemål i planperioden er å fortsette å utvikle Frivilligsentralen og Bruktstua på en slik måte at det er et samlende treffpunkt i bygda.

Bidra til gode kulturelle opplevelser for små og store i Aremark, som for eksempel å organisere Juleveiåpning.

Prioriterte områder og tiltak:

De frivillige skaper aktiviteter som gir bedre folkehelse, men det er en utfordring i et lite lokalsamfunn å rekruttere nye frivillige og brukere. Det er derfor viktig å bygge opp et nettverk også med lag og foreninger. Større kulturarrangement er helt avhengig av at alle bidrar.

2222 Kultur omfatter tildeling av kulturmidler til idrett, lag og foreninger, kultur-/idrettspris, det er videreført noen midler til større arrangementer som kommunen arrangerer, museumsstøtte og bygdekino. **Bygdekinoen** kommer med filmfremvisning ca. 5 – 6 ganger pr år. Fremvisningen er digitalisert og kjører 3D visninger. Det er til sammen 30% stilling innenfor kultur i tillegg til Virksomhetsleder.

Tjenestemål i planperioden:

Det er satt ned en arbeidsgruppe høsten 2019 som arbeider med en rullering av Kommunedelplan for kulturbygg og friluftsliv, som må ferdigstilles.

Prioriterte områder og tiltak:

Det må derfor arbeides med å sette ned en 17.mai komite i samarbeid med de andre tjenesteområdene, samt FAU ved skolen. Det må være økt fokus på beredskap i forbindelse med arrangementet.

2225 Aremark Ungdomsklubb

Aremark kommune har, i tråd med vedtatt målsetting, valgt å satse på tilbud til ungdom i bygda. Ungdomsklubben har i dag tilhold på elevtorget ved Aremark skole. Klubben har nå åpent på fredager. Klubben er et møtested for ungdom i et rusfritt miljø og arbeider etter prinsippene i MOT.

Som eksempler på aktiviteter som bedrives i regi av ungdomsklubben har det gjennom 2019 vært arrangert LAN, matkurs med Fru Timian og julebord. Dette er aktiviteter ungdommen selv har ønsket og som har vært svært vellykket.

Ungdomsklubben har også mulighet til å benytte seg av idrettshallen og bassenget på Furulund.

Tjenestemål i planperioden:

Siden høsten 2018 har stillingen som klubbleder vært vakant i påvente av endelig organisering og drift. Det må derfor prioriteres å se på organiseringen og driften av ungdomsklubben, slik at det kan ansettes en klubbleder.

Prioriterte områder og tiltak:

Ungdomsklubbledere og ungdommene selv har sammen tatt ett bevisst valg om å ikke ha for mange planlagte aktiviteter. Dette fordi ungdomsklubben skal være et lavterskeltilbud der ungdommene skal

kunne gjøre litt som de selv ønsker. Klubbstyret skal selv være med å bestemme hvilke aktiviteter klubben skal ha i 2020.

Tjenestenavn	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
22 - Barnehage og kultur	7 529 036	8 215 220	8 813 851	8 913 851	8 913 851	8 913 851

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden (i hele 1000 kr):

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2020	2021	2022	2023
Barnehage	Inventar og utstyr	Reduksjon	- 40	- 40	- 40	- 40
Barnehage	Barnehager andre kommuner	Kjøp av barnehageplass i andre kommuner	+226	+226	+226	+226
Kultur	Strømsfoss	Framleie av Mølla	-10	-10	-10	-10
Ungdomsklubb	Redusert aktivitet i 2020 i påvente av avklaring vedrørende videre drift		-	+170	+170	+170

Oversikt over faste årsverk:

Stillingsbetegnelse	2019	2020	2021	2022	2023
Virksomhetsleder	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Barnehagepersonell	11,09	11,14	11,14	11,14	11,14
Kultur	1,36	1,56	1,56	1,56	1,56
Sum	13,45	13,70	13,70	13,70	13,70

RAMMEOMRÅDE 23 AREMARK SKOLE OG SFO

2310 Aremark skole

2320 SFO

2330 Kulturskolen

2340 Voksenopplæring

2350 Biblioteket

Tjenester og oppgaver

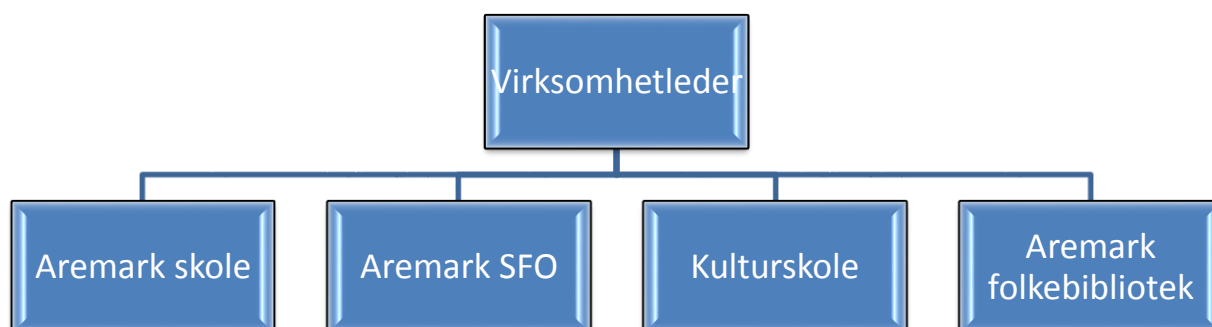
Rammeområdet omfatter grunnskole med skolefritidsordning, kulturskole, voksenopplæring og kombinert skole- og folkebibliotek. Voksenopplæring gis til voksne som har rettigheter etter aktuell lovgivning og kjøpes nå fra annen kommune.

Den obligatoriske grunnskolen gir opplæring etter Opplæringsloven med tilhørende forskrifter og annet aktuelt lovverk og retningslinjer. Aremark kommune tilbyr skolefritidsordning ved Aremark skole.

Kulturskolen skal tilby opplæring til de som ønsker det, utover det grunnskolen kan tilby, i estetiske fag.

Aremark folkebibliotek gir et tilbud etter bibliotekloven og er kombinert med skolebiblioteket ved Aremark skole. Det er et nært samarbeid mellom skole og bibliotek.

Organisering

Organiseringen av rammeområdet går fram av figuren over.

Her følger to anbefalinger fra Agenda kaupang etter deres gjennomgang av skolesektorens mål for virksomheten på kort og noe lengre sikt

Anbefaling	Kort sikt	Ansvarlig	Lang sikt	Ansvarlig
Politikerne som skoleeiere i Aremark må forsterke innsatsen med det systematiske og langsiktige arbeidet for å utvikle opplæringskvaliteten i skolen.	Det utarbeides et årshjul for tilstandsrapportering f o m 2018	Ordfører og leder i levekårsutvalget	Arbeidet med tilstandsrapportering evalueres og forbedres	Ordfører og leder i levekårsutvalget
Det bør utarbeides et tydelig mandat for skoleledelsen. Ansvar og krav til de ulike rollene må spesifiseres med særlig vekt på oppfølgingsansvar for skolens læringsarbeid	Ressursbruk til ledelse gjennomgås og mandat utarbeides	Rådmannen	Ressursbruk og mandat vurderes årlig ifm behandling av budsjett	Rådmann Levekårsutvalget Kommunestyret

Det er et prioritert område å tydeliggjøre skoleeierleddet. I følge opplæringslovens § 13-1 skal kommunen ha skolefaglig kompetanse i kommuneadministrasjonen over skolenivå. Et tydelig administrativt skoleeierledd er viktig som et grunnlag for at politikerne som skoleeiere også kan settes i stand til å fylle sin rolle. Politikere som aktive skoleeiere vil være en drivkraft i det systematiske forbedringsarbeidet med opplærings kvaliteten, både faglig og sosialt.

Det er viktig å arbeide for at en samlet og godt nok strukturert organisasjon kan bidra til en tilfredsstillende grad av utvikling innenfor alle enheter i rammeområdet.

Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser

Elevtallet ved Aremark skole er synkende. Ved GSI telling 1.10. 2019 var det 148 elever. Fremdeles opprettholdes en organisasjon med én klasse på hvert årstrinn, men i de klassene på småskoletrinnet som har færrest elever, legges noen av de praktiske fagene samlet for 2 trinn.

Lærerutdanningen blir femårig. I det nasjonale bildet er det mange lærere som er i ferd med å nå pensjonsalder. Både på barne- og ungdomstrinn er det bestemmelser for hvor mange studiepoeng lærere må ha for å undervise i norsk, matematikk og engelsk. Det må legges stor vekt på rekrutteringsprosessen når det oppstår ledige stillinger de kommende årene, slik at Aremark kommune både kan trekke til seg og holde på god kompetanse. De lærerne som har jobbet i flere år, men som etter nye regler må utvide sine studiepoeng for å få godkjent kompetanse, må innen 2021 ha tatt den nødvendige videreutdanningen. Det er da etter ordningen «Kompetanse for kvalitet» der staten dekker det meste av vikarutgiftene for nedsatt tid til videreutdanning.

Opplæringslovens kapittel 9 A er endret. Alle elever i skolen har rett til et trygt og godt skolemiljø. Miljøet skal være så godt at den enkelte elevs helse, trivsel og læring utvikler seg positivt. Denne rettigheten er lovfestet i Opplæringsloven. Gjennom endring i loven er det innført en ny aktivitetsplikt som skal sikre at skolene handler raskt og riktig når en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Aktivitetsplikten utløses dersom en elev ikke har det trygt og godt på skolen, uavhengig av årsak. Aktivitetsplikten omfatter 5 delplikter: Plikt til å følge med – Plikt til å gripe inn – Plikt til å varsle – Plikt til å undersøke – Plikt til å iverksette tiltak og evaluere. Dette krever en stedlig ledelse som kan fokusere på og ha ressurser til å lede dette arbeidet.

Viktige styringssignaler framgår av dokumentene NOU 2015:2 «Å høre til» - virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø og Stortingsmelding 21(2016-2017): Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen. Det gjøres endringer i både overordnet del og fagplanene i læreplanen Kunnskapsløftet ved innføring av «Fagfornyelsen» 2020.

Tjenestemål i planperioden

Mål	Kort sikt	Ansvarlig	Lang sikt	Ansvarlig
Kvalitetsutviklingen i skolen - Tidlig innsats gjøres til et langvarig utviklingsarbeid for skolen - Skolens satsingsområder utarbeides i en egen kvalitetsutviklingsplan som forelegges politisk behandling. Satsingsområdene bør gjelde både lesing, skriving, matematikk og engelsk. For året 2020 og framover er fagfornyelsen med nye læreplaner en viktig del av skolens satsingsområder. - Det utarbeides en plan for kompetanseutvikling av lærerne - Arbeidet med sosial kompetanse videreføres gjennom deltagelse i «Læringsmiljøprosjektet» og systematisk arbeid	Følge opp gjennom rapportering, budsjettarbeid og planarbeid	Rådmann Virksomhetsleder (VL)	Systematisk oppfølging og evaluering av utviklingsarbeidet gjennom skolebasert evaluering	Levekårsutv og kommunestyre

på alle nivåer i organisasjonen. Ansvarlig er skoleledelsen.				
Følge retningslinjer for hvordan inspeksjon skal foregå for å oppdage og forebygge mobbing. Arbeid med læringsmiljø er tema på samarbeidstid for lærere og øvrige ansatte på skolen. Undersøkelsen «Spekter» gjennomføres 2 ganger årlig + «Elevundersøkelsen» for å avdekke evt. uønsket adferd eller ikke oppnådde mål	Retningslinjer er utarbeidet og vedtatt i skolemiljøutvalget og levekårsutvalget 2017	VL/Rektor Skolemiljøutvalg (SMU)	Personalgruppa drøfter jevnlig ulike problemstillinger. Møter i SMU gjennomføres minst 4 ganger i året.	VL/Rektor SMU
Skolen skal kjennetegnes av en enhetlig og god klasseledelse.	Mal for «Den Gode Timen» innarbeides i pedagogisk plattform som vedtas i SMU 17.10.17	VL/Rektor SMU	Praksis evalueres	VL/rektor SMU
Flest mulig elever skal få et tilfredsstillende læringsutbytte av den ordinære undervisningen. - Som ledd i dette bør det i samarbeid med PPT gjøres en kartlegging av hvilke elever som vil komme til å ha rett til spesialundervisning gjennom hele grunnskoleløpet og hvilke elever som har forutsetninger for å kunne få tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen.	Anbefalingen drøftes i samarbeidsmøte med PPT	VL/Rektor	Praksis skal rettes mot sammenholdte klasser i størst mulig utstrekning. Alternative læringsarenaer skal utvikles for å ivareta flest mulig elever innenfor ordinær, tilpasset opplæring.	VL/Rektor PPT Levekårsutvalg Samarbeidsutvalg (SU) SMU

Alle som ønsker og trenger det, skal få tilbud om leksehjelp. Leksehjelp gis fra 1.-7.trinn + en samlet gruppe for ungdomsskolen.		VL/Rektor	Organisering av leksehjelp i tråd med målsettingen i lovverket	Rådmannen VL/Rektor Kommunestyret
Kulturskolens arbeid og kvalitetsutvikling bør innlemmes i den årlige rapporten om tilstanden kommunen er forpliktet til å lage for grunnskolen. Mål om å øke elever som benytter seg av tilbudet. Mål: Å styrke skolekorpsdelen av kulturskolen.	Kulturskolen innlemmes i tilstandsrapporteringen Være aktiv i å promotere tilbudene som finnes i kulturskolen	Rådmann VL/Rektor	Utvikling av kulturskolen innarbeides i Årsplan 2020	Rådmann VL/Rektor
Voksenopplæringstilbud gis når det er behov, og tjenesten kjøpes da ved deltagelse i Halden		Rådmann VL/Rektor Kommunestyre Levekårsutvalg		Rådmann VL/Rektor Kommunestyre Levekårsutvalg

Prioriterte områder og tiltak

Aremark skole har i årsplanen for 2020 følgende satsingsområder: *Inkluderende læringsmiljø*

Programmene «RØRE», «MOT», «Young mentor» og «Mitt valg» beskrives i skolens pedagogiske plattform som særskilte innsatser som skal være med på å bygge plattformen i forbedringsarbeidet for et inkluderende læringsmiljø.

Etter initiativ fra Fylkesmannen i Østfold er Aremark skole og Aremark barnehage av Utdanningsdirektoratet tatt inn i pulje 4 av Læringsmiljøprosjektet. Prosjektet blir hovedsatsingen i arbeidet med «Inkluderende læringsmiljø» ved Aremark skole og i Aremark kommune skoleårene 2018/2019 og 2019/2020. Hovedmålet for prosjektet er å sikre gode og trygge barnehage- og skolemiljø uten mobbing og andre krenkelses. For å kunne realisere hovedmålet er følgende delmål satt for prosjektet på skolesiden:

- Skoleeier skal videreutvikle sin kompetanse i å følge opp skolen og utvikle skoleledelsen. Skoleeier skal sørge for at prosjektet blir godt kjent i kommunen.
- Skolen skal utvikle et godt læringsmiljø. Den skal ha gode rutiner for å avdekke og løse mobbesaker. Ledelsen og de ansatte skal vite hvilke grep som er nødvendige for å utvikle en lærende organisasjon.

- PPT skal støtte og hjelpe skolene i arbeidet med å utvikle læringsmiljøet.
- Elevene skal være aktive deltakere i prosjektet.
- Foreldre skal involveres i prosjektet.

Det er viktig at annet utviklingsarbeid ses i sammenheng med Læringsmiljøprosjektet, at prosjektet forankres hos alle involverte og at implementeringen med å omsette teori til ønsket praksis er planmessig og målrettet.

Skolemiljøutvalget (SMU) skal ha en koordinerende rolle i arbeidet med det helhetlige læringsmiljøet.

Grunnleggende ferdigheter i lesing med vekt på tidlig innsats: Skolen samarbeider med barnehagen med bakgrunn i metodikken innenfor «språkløyper», herunder overgang barnehage/skole. Skolen har vedtatt en leseplan der det er tatt inn en tiltaksplan for hvert årstrinn i lesing. Denne følges opp av rektor og avdelingslederne. Elever som trenger det, skal få hjelp på de laveste trinnene i sin leseopplæring.

Fagfornyelsen: November 2019 frigis de nye læreplanene i fag som skal gjelde for 1.-9.trinn fra høsten 2020. 10.trinn kjører etter «Kunnskapsløftet». I vårhalvåret brukes fellestid for lærere til å sette seg godt inn i fagplanene som skal gjelde for skoleåret 2020/2021.

Det digitale klasserommet: Samtlige lærere i Aremark og Halden skal bli trygge i å benytte digitale hjelpemidler i undervisningen. Lærerne har vært gjennom etterutdanning i bruk av IKT. Skoleleder og nye lærere som tilsettes, har IKT innebygd i sin utdanning, og skolen bruker mulighetene dette gir til utveksling av kunnskap slik at skolen utvikles som lærende organisasjon.

Aremark skoles barnetrinn har fått økt tetthet av maskinvare som ble gitt i forbindelse med omlegging av datasystemet. Noe brukt, men bra utstyr ble overført til vår skole. Elevene er daglig brukere av pedagogiske programmer i opplæringen.

Samarbeid på tvers av skoleslag: Aremark skole er med i et prosjekt sammen med Halden kommune og videregående skole. Lærere i fagene norsk, matematikk, engelsk og naturfag møtes til drøftinger om hva som forventes at elevene kan, hvordan lette overgang i fagene fra grunnskole til videregående. Målet er at flest mulig elever fullfører og består v.g. opplæring.

En trygg og god overgang for elevene: Økt kvalitet på opplæring og vurdering i fag i begge skoleslag
Økt kvalitet på skolens arbeid med psykososiale utfordringer Fagene det er fokus på er: Norsk, engelsk, matematikk og naturfag

Økonomi

Elevtallet ved Aremark skole er synkende. Dette fører til at hver elev i gjennomsnitt blir dyrere, gitt at alle andre rammefaktorer holdes stabile.

Ansvarsrådets rammer er under press og i budsjettet er det en betydelig reduksjon i ressurser til fast lønn lærere i grunnskole. Det er avgjørende nødvendig at muligheter for samarbeid mellom årstrinn utnyttes i aktuelle fag. Lese, skrive- og matematikkopplæringen skjer på det enkelte trinn. GSI tallene

viser at vi holder oss innenfor lærernormen på alle trinn, men ytterligere reduksjon av pedagoger vil vanskelig kunne gjennomføres innenfor den organiseringen vi har nå.

Skal rammeområdet oppnå ønsket utvikling og gode resultater er det viktig med en bevissthet om at dette krever både ressurser til og tydelige mandater for ledelse og ledelsesnivåer.

Skolen har over år hatt et betydelig innslag av gjesteelever fra andre kommuner. Dette er økonomisk krevende, dersom gjesteelever flytter ut av kommunen på kort varsel og inntektene uteblir.

Det legges opp til uendrede økonomiske rammer for biblioteket. Meråpent bibliotek har ført til et enda mer fleksibelt og brukervennlig tilbud til publikum.

Tjenestenavn	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
23 - Aremark skole og SFO	22 260 152	23 364 229	23 152 972	22 402 972	22 252 972	22 252 972

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden (i hele 1000 kr):

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2020	2021	2022	2023
Aremark skole	Fastlønn redusert	Færre ansatte	-750	-1350	-1350	-1350
Aremark skole	SFO, brukerbetaling	Økt inntekt	-20	-20	-20	-20
Kulturskole	Fastlønn redusert	Fra fastlønn til kjøp av timer	+67	-83	-233	-233
Bibliotek	Kjøp av bøker	Reduksjon	-10	-10	-10	-10

Oversikt over faste årsverk (i skoleåret)*:

Stillingsbetegnelse	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Ledelse	2,50	2,00	2,00	2,00	2,00
Øvrig personell skole	27,22/27,02	26,13	26,13	25,13	25,13
Delsum skole	29,72/29,52	28,13	28,13	27,13	27,13
Delsum SFO	2,50	2,37	2,37	2,37	2,37
Delsum kulturskole	1,23	1,19	0,43	0,16	0,16
Delsum voksenopplæring	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Delsum Aremark bibliotek	1,00	0,80**	0,80**	0,80**	0,80**
Samlet antall årsverk	34,45/34,25**	32,49	31,73	30,46	30,46

* vil kunne endres i forhold til elever som er finansiert av andre kommuner

** 0,2 stilling er overført til kultur

RAMMEOMRÅDE 31 BARNEVERN, HELSE OG NAV

Tjenester og oppgaver:

3111 Helsestasjonstjenesten omfatter drift av helsestasjonen.

Tjenesten drives etter lov om kommunehelsetjenester og omfatter miljørettet helsevern, helsestasjonsvirksomhet, helsetjenester i skoler og opplysningsvirksomhet i henhold til lover og forskrifter. Det er i tillegg opprettet et eget tilbud rettet mot ungdom, Ungdommens helsestasjon, lokalisert i Halden.

Helsesøstertjenesten har et særlig ansvar overfor barn/unge, deres familier og nærmiljø. Ved helsestasjonen er det 1 årsverk og som det fremgår nedenfor, utøver den ene fastlegen arbeid som lege i 20 prosent stilling ved helsestasjonstjenesten.

3112 Legetjenesten omfatter kommunelege samt to hjemler for fastlege, slik at legedekningen er tilfredsstillende for befolkningen. Det er pr i dag 60 prosent stilling som kommunelege som dekker samfunnsmedisin, sykehjemslege og helsestasjon. Den ene fastlegen har 10 prosent stilling som smittevernlege, i tillegg er det knyttet to legesekretærer til tjenesten i til sammen 1,2 årsverk.

3113 Miljørettet helsevern gjelder kjøp av tjenester. Aremark kommune kjøper tjenester fra Sarpsborg kommune på dette området, og som tidligere nevnt utøver den ene fastlegen arbeidet som smittevernlege i 10 prosent stilling.

3114 Fysioterapitjenesten omfatter tiltak innen forebyggende helsearbeid, helsestasjonsvirksomhet, skolehelsetjeneste, barnehage, opplysningsvirksomhet, behandling av sykdom, skade eller lyte, habilitering/rehabilitering, tilrettelegging av det fysiske miljøet for den enkelte, tekniske hjelpemidler, samt omsorg i og utenfor institusjon. Tjenesten kan grovt deles inn i forebyggende tiltak, undersøkelse og behandling, habilitering/rehabilitering og veiledning/undervisning. Kommunalt driftstilskudd gis i dag til 0,5 årsverk for fysioterapeut, samt at kommunen har 0,5 årsverk for fastlønnet kommunefysioterapeut.

3115 Psykiatritjenesten Fra 1. oktober 2018 er psykiatritjenesten overført hjemmetjenesten under rammeområde 33 Pleie og omsorg. Det er i 2019 ansatt psykiatrikoordinator som utfører dette arbeidet.

3116 Folkehelse. Folkehelsearbeidet i kommunen skal drives etter Lov om folkehelsearbeid, formålet er å fremme folkehelse, herunder utjevne sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse.

Folkehelsekoordinatoroppgaven utøves innenfor virksomhetsleders ansvarsområde.

Kommunal folkehelsekomite består av rådmannens ledergruppe, leder av Frivilligsentralen, kommunelege og folkehelsekoordinator.

3130 Barneverntjenesten omfatter tjenester gitt i medhold av lov om barneverntjenester og barneloven. Oppgavene omfatter undersøkelser og utredninger på bakgrunn av bekymringsmeldinger for barn og ungdom, saksforberedelser for fylkesnemnda for sosiale saker, iverksettelse av tiltak som støttekontakter, besøkshjem, fosterhjem, plasseringer i institusjon, oppfølging av vedtak, rådgivning,

tilsyn og forebyggende tiltak for barn og ungdom. Det er en stor økning i barnefordelingssaker i kjølvannet av samlivsbrudd og vold i nære relasjoner. Dette er ressurskrevende og er et satsningsområde barneverntjenesten og sentrale myndigheter er opptatt av.

3150 NAV NAV stat ble i 2018 overført til NAV-kontoret i Halden. Dette er et resultat av statlige føringer. Halden kommune tar seg av de kommunale oppgavene knyttet til NAV. Aremark har inngått en samarbeids avtale om kjøp av tjenester fra NAV Halden, avtalen trådte i kraft 01.09.2019.

NAV-Halden-Aremark skal bygge sitt arbeid på NAV-reformen sine overordnede målsettinger:

- Få flere i arbeid og færre på stønad.
- Gjøre det enklere for brukerne, og tilpasse forvaltningen til brukernes behov.
- Få en helhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning.

NAV Halden – Aremark, har følgende hovedfokus:

- Det arbeides målrettet med enkeltklienter for å få disse over på annen inntekt enn sosialstønad og fra passivitet til aktivitet.

Organisering

Organiseringen av virksomheten har som formål å skape stor fleksibilitet og utnyttelse av ressursene slik at den enkelte medarbeiders kompetanse kan benyttes mellom fagområdene. Fagfeltet skal benytte både faglige og økonomiske ressurser på en slik måte at innbyggerne opplever å møte en helhetlig tjeneste. I tillegg skal den enkelte bruker få kvalitativt gode tjenester relatert til behov.

Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser.

- Instanser som arbeider med barn og unge i kommunen har høy bevissthet om forhold som kan medføre tiltak fra barneverntjenestens side.
- Deltakelse i diverse interkommunale arbeidsgrupper innen psykiatri og barnevern (BUPP, PPT) er nødvendig for å opprettholde et godt faglig nivå.

- Lov om folkehelse stiller krav til kommunens folkehelsearbeid. Det kan søkes om midler fra år til år til spesifikke folkehelse prosjekter. Søknadsarbeidet i forhold til prosjektsøknader og regnskap er ressurskrevende.

Tjenestemål i planperioden:

Områdene barnevern og helse står foran flere utfordringer:

- Videreføre arbeidet med tverrfaglig tilnærming. Barnevern, psykiatri og rus har flere fellesnevner. Kommunens øvrige tjenester overfor barn og unge er viktige samarbeidsparter. Kvalitet i arbeidet gir bedre tjenesteyting og vil på sikt også være kostnadseffektivt.
- Kompetanseheving av de ulike fagretningene bør vektlegges, for på denne måten å kunne møte befolkningens behov med kvalitativ god metodikk og kunnskap på de ulike fagområdene.

Økonomi

- På barnevernsområdet ser vi en utvikling som krever mer innsats og flere kostbare tiltak, samtidig er vi avhengige av å kjøpe flere eksterne tjenester, spesielt veiledning til fosterhjem, foreldreveiledning og juridisk bistand samt konsulent bistand i tunge og krevende saker. Dette påvirker den økonomiske situasjonen på området negativt. Barnevern er en uforutsigbar tjeneste, som påvirkes av omfattende og til tider kostbare tiltak.
- Psykiske problemer hos barn og unge øker og vil stille krav til økt innsats fra virksomheten, bruken av omfattende tiltak og veiledning er en betydelig faktor.
- Kommunepsykolog blir en lovpålagt tjeneste fra 2020, Aremark kommune vil søke samarbeid med Marker kommune på dette området, det er ennå ikke avklart størrelsesorden på dette, men antydnet mellom 10-20% stilling.

Folkehelse:

- Virksomheten har koordineringsansvar og har sekretariatsfunksjon for den administrative Folkehelsekomite. I tillegg har folkehelsekoordinator ansvaret for ivaretagelse av retningslinjer og lovverk knyttet til folkehelse.
- Utarbeide skriftlig oversikt over helseutfordringene i kommunen (kommuneplanens samfunnsdel og folkehelseprofil). Dette vil kreve ressurser utover forventet forbruk.

Tjenestenavn	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
31 – Barnevern, helse og NAV	6 864 394	7 150 656	9 970 109*	9 970 109	9 970 109	9 970 109
32 - NAV	3 585 059	3 613 130	0	0	0	0

*NAV er flyttet til virksomhet barnevern, helse og NAV.

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden (i hele 1000 kr):

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2020	2021	2022	2023
Legetjenesten	Legevakt	Økte utgifter	+ 170	+ 170	+ 170	+ 170
Barnevern	Utgiftsdekning	Færre fosterhjem	-51	-51	-51	-51
Barnevern	Fosterhjem lønnsreduksjon	Færre fosterhjem	-173	-173	-173	-173
Barnevern	Refusjoner fra staten	Økte tilskudd	-20	-20	-20	-20

Oversikt over faste årsverk:

Stillingsbetegnelse	2019	2020	2021	2022	2023
Virksomhetsleder	0,60	0,20	0,20	0,20	0,20
Helsestasjonstjenesten	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Legetjeneste	1,90	1,90	1,90	1,90	1,90
Fysioterapeut	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
Barnevern	1,00	1,90	1,90	1,90	1,90
NAV	-	0,10	0,10	0,10	0,10
Sum samlet årsverk	5,00	5,60	5,60	5,60	5,60

En stilling er overført fra NAV i 100%.

RAMMEOMRÅDE 33 PLEIE OG OMSORG

Tjenester og oppgaver:

3310 Fosbykollen sykehjem omfatter drift av Fosbykollen sykehjem som har 16 sykehjemsplasser, hvorav 13 er langtidsplasser og tre er korttidsplasser.

- Kommunale akutte døgnplasser.
- Demenskoordinator.
- Kreftkoordinator.
- Rehabilitering.
- Ergoterapi.

3311 Hovedkjøkken Fosbykollen omfatter drift og matproduksjon til:

- Sykehjemsbeboerne.
- Aremark barnehage.
- Aremark fritidsklubb.
- Eldre og funksjonshemmede utenfor institusjon i henhold til enkeltvedtak, herunder servering i Fosbykollen kantine og utbringning av varm mat til hjemmeboende.
- Ordinært kantinesalg for besøkende og kommunens ansatte.

3318 Hjemmetjenester. Omfatter helse og omsorgstjenester til hjemmeboende.

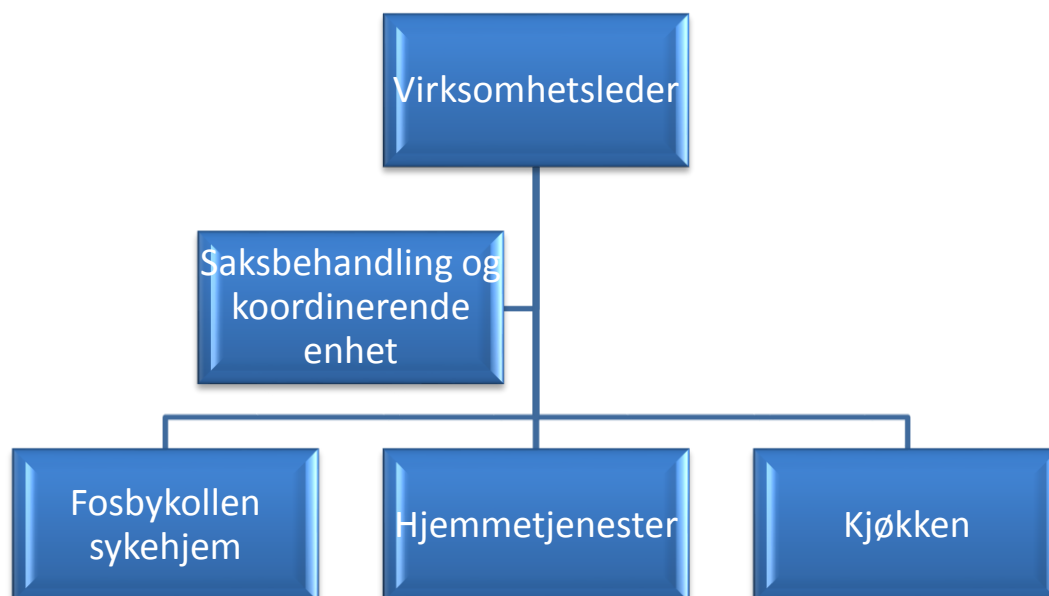
3320, 3321, 3324 og 3326 Styrket omsorg omfatter lønns- og driftsutgifter til individuelle omsorgstiltak, herunder kjøp av aktivitetstilbud.

3328 Omsorgslønn og støttekontakter. Omsorgslønn omfatter lønn til pårørende som ivaretar personer med omfattende omsorgsbehov. Erstatte delvis kommunale tjenester. Støttekontakter gis til personer med fysiske eller psykiske problemer med behov for hjelp til sosial omgang.

3322, 3323, 3327 og 3329 Avlastningstiltak for unge med psykiske og fysiske funksjonshemninger. Handler i hovedsak om kjøp av tjenester.

3330 Hjemmehjelp omfatter hjemmehjelp.

Organisering

Områdets hovedoppgave er å gi tjenestemottakerne tilfredsstillende og mest mulig likeverdige tilbud i tråd med BEON (beste effektive omsorgsnivå) uavhengig av bosted, inntekt og sosial status. Funksjonshemmede skal ha full deltakelse og likestilling i samfunnet.

Aremark kommune skal sikre brukerne et forsvarlig og kvalitativt godt tilbud av helse - og omsorgstjenester. Tjenestene skal tilpasses gjennom å ivareta hensynet til endringer i befolkningens behov og særlig ivareta hensynet til de svakeste brukerne.

Tjenesteproduksjonen drives blant annet med hjemmel i helse og omsorgstjenesteloven, samt «Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten».

Gjennom 2019 er det gjennomført en omorganiseringsprosess innenfor området pleie og omsorg. Med utgangspunkt i Agenda Kaupangs gjennomgang av tjenesteområdet i 2017 ble prosessen igangsatt med målsetting om å dreie fokus bort fra institusjonsomsorg og over mot hjemmebaserte tjenester. En arbeidsgruppe bestående av ledere, tillitsvalgte, vernetjenesten og personalkonsulent har arbeidet med utforming av den nye strukturen. Ny organisasjonsmodell ble innført i oktober 2018.

Det har i tillegg vært rettet fokus mot tjenesteområdets økonomi og et behov for effektivisering og å redusere utgifter. Antallet årsverk ble redusert i 2019 sammenlignet med 2018. Fokuset på kostnadseffektive tiltak videreføres i 2020, samtidig som leveranse av gode tjenester vil ha en sentral plass i arbeidet.

I en liten kommune som Aremark er man avhengig av et nært samarbeid lederne imellom slik at ressurser fordeles mest hensiktsmessig ut fra den totale tjenestens behov. Aremark kommunes psykiatritjeneste er lagt under ledelse av avdelingsleder hjemmetjenester. Dette for å skape en mer robust psykiatritjeneste og mulighet for et faglig fellesskap for kommunens medarbeidere.

Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser:

Ny eldrereform: Regjeringen har startet arbeidet med kvalitetsreformen «Leve hele livet». Målet er at alle eldre skal få bedre hjelp og støtte til å mestre livet. «Leve hele livet» skal handle om de grunnleggende tingene som oftest svikter i tilbudet til eldre: mat, aktivitet og fellesskap, helsehjelp og sammenheng i tjenestene. Fra 1. januar 2020 pålegges kommunene å tilby et dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens.

Rus og psykisk helse: Etter helse- og omsorgstjenesteloven skal kommunen sørge for at personer som oppholder seg i kommunen tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester. Tilbudene skal primært bygges opp og gis i nærmiljøet - kommunene. Specialisthelsetjenesten skal støtte opp om arbeidet i kommunene og gi tilbud om utredning og behandling av mer alvorlige tilstander. Regjeringen vil styrke tjenestetilbudet til mennesker med rusproblemer og eller psykiske lidelser. Vi vil arbeide for at alle mennesker skal få de beste muligheter til å mestre og til å leve det livet de selv ønsker – vi vil skape brukernes og pasientens helse- og omsorgstjeneste. Det gjelder ikke minst for rusavhengige og personer med psykiske lidelser og deres barn og pårørende. Dette krever flere og mer omfattende ressurser i fremtiden. Allerede fra 2019 innføres krav om betaling for utskrivningsklare pasienter i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling av rusavhengighet.

Psykologtjeneste: Stortinget har i Stortingsmelding 26 (2014-2015) *Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet* vedtatt et lovkrav om psykologtjeneste i norske kommuner som skal tre i kraft fra 1. januar 2020.

Samarbeid med sykehuset: Samarbeidsavtalen mellom kommunene og Sykehuset Østfold (SØ) omfatter også et administrativt samarbeidsutvalg (ADMS). Utvalget har myndighet til å fatte bindende beslutninger på tvers av forvaltningsnivåene. Saksbehandling i Administrativt samarbeidsutvalg skjer i en to-trinns behandling: Først drøftes sakene og i påfølgende møte settes saken opp til beslutning. Beslutninger i Administrativt samarbeidsutvalg skjer gjennom konsensusprinsippet. Aremark er representert i utvalget av Kommunelegene i Halden. Avdelingsleder sykehjem deltar i formøtene for Aremark. Det er i 2018 opprettet en egen stilling som samhandling sjef for kommunene i Østfold. Utover generell drift gjør følgende utfordring seg gjeldende:

Virksomheten har gjennom 2019 jobbet målrettet med å redusere sykefraværet og øke nærværet. Dette arbeidet videreføres gjennom planperioden. Virksomheten har hatt et gjennomgående høyt sykefravær de siste årene, men har tett oppfølging med den enkelte sykemeldte. Den tette oppfølgingen fra virksomheten og et samarbeid med IA rådgiver fra NAV arbeidslivsenter skal bidra til reduksjon i sykefraværet fremover.

Virksomheten står foran flere store utfordringer:

- Større krav til kompetanse hos kommunalt helsepersonell i forhold til behandling som videreføres i sykehjem eller i pasientens hjem. Terskelen for sykehusinnleggelse er høyere og kommunen må utføre flere spesialiserte oppgaver.

- Antall sykehjemsplasser anses å være tilstrekkelig. Det bør arbeides målrettet slik at pasientene kan bo lengst mulig hjemme. Kriterier for sykehjemsplass i Aremark kommune og omsorgstrappen legges til grunn for vurderingen av tjeneste.
- Vedlikeholde og implementere prosedyrer og kvalitetsutvikling.
- Nye Gericca-moduler (pasientjournalssystem), tilpasset dagens pasient- og helseadministrasjon.
- Avklaring av organisering, ansvar og økonomi i forhold til trygghetsalarmer når fast-telefonen forsvinner.
- Pleie og omsorgssektoren i Aremark kommune vil i fremtiden stå ovenfor store utfordringer. Agenda Kaupangs anbefalinger bør tas hensyn til i planleggingen av virksomheten både på kort og lang sikt.

Tjenestemål i budsjettperioden

Sykehjemmet er bygningsmessig utformet slik at seks beboerrom ligger avskjermet fra sykehjemmets øvrige rom. De seks rommene er forbeholdt personer med demens. De siste årene har det vært satset på styrking av kompetanse og en helhetlig oppfølging av demensarbeid. Det har vært stor satsing på at ansatte skal gjennomføre demensomsorgens ABC og drive miljøbehandling. Utredning og diagnostisering, planlegging, iverksetting og oppfølging av tiltak overfor personer med demens og deres pårørende utføres av vår demenskoordinator i samarbeid med lege og øvrige ansatte.

I tråd med Agenda Kaupangs anbefalinger, og samfunnsutviklingen for øvrig, har virksomheten delt tjenestene i sykehjem og hjemmetjenester. En reduksjon av sykehjemsplasser er gjennomført og hjemmetjenesten er styrket på en slik måte at Aremark kommune i økende grad kan ivareta brukerne lenger i deres egne hjem.

Prioriterte områder og tiltak

- Et prioritert område i 2020 vil være kompetanseheving. Det vil foregå via våre kvalitetsutviklings-program, Veilederen og Compilo. Interne og eksterne kursholdere vil bli benyttet.
- I tillegg vil SmartKom-samarbeidet bidra med muligheter for kompetanseutveksling som nettverks-samlinger og skulder-til-skulder opplæring.
- Det vil i planperioden satses på økt samarbeid med frivillige, da særlig i forhold til sosiale aktiviteter.
- Sykefraværarbeidet vil ha et sentralt fokus i planperioden.

Økonomi

Antall langtidsplasser i sykehjem er redusert i forhold til tidligere. Dette fører med seg en reduksjon i inntekter. Virksomheten har kommet langt i å tenke sirkulasjon på korttidsplassene ved sykehjemmet. Dette sikrer at kommunen har plasser til disposisjon ved meldte utskrivningsklare pasienter.

Det vil i budsjettåret 2020 bli en økende utfordring i forhold til personell med fagkompetanse, spesielt høyskoleutdanning. Det gir seg særlig utslag i forbindelse med ferieavvikling og ved sykdom. En konsekvens kan være økt bruk av overtid og dermed økte utgifter knyttet til dette. Situasjonen forsøkes løst ved eventuell omgjøring av stillinger fra fagarbeidere til høgskolepersonell. Arbeidsgiver har fortløpende dialog med arbeidstakerorganisasjonene i disse spørsmålene. Kostnadseffektive og gode

tjenester vil ha fokus, i den forbindelse vil det bli iverksatt flere tiltak for å redusere kostnadene. Innleie av vikarer reduseres til et minimum, bakvakt for natt vurderes i hvert enkelt tilfelle, fordeling av ressurser i hjemmetjeneste og sykehjem vil bli prioritert, samt fokus på nærværarbeid blir viktig.

Virksomheten ser en tendens til økende behov for avlastning for brukere med nedsatt funksjonsevne. Avlastningstiltak er kostbare og situasjonen kan komme til å utfordre økonomien gjennom planperioden.

Byggetekniske utfordringer ved Fosbykollen sykehjem er et forhold som må hensynstas i planperioden. Dette er lagt inn under investeringer.

Inventar og utstyr er gammelt og slitt, mye av dette bør fornyes til dagens standard og krav.

Nødvendig velferdsteknologi, herunder moduler til saksbehandlingsprogram som Geric og ressursstyring bør oppgraderes. Nødvendig kompetanse for å benytte og vedlikeholde programvaren må på plass. Dette er det tatt høyde for i rådmannens forslag til budsjett 2020.

Annen velferdsteknologi som trygghetsalarmsystemer, styringsverktøy som PDA (håndholdt pc) og GPS-sporingsystemer, og annet digitalt utstyr i hjemmene, bør prioriteres.

All saksbehandling forgår via Geric. Alle tjenester og vedtak registreres og benyttes til rapportering. Elektronisk meldingsutveksling er innført og virksomheten er nå knyttet til ulike legekantor, sykehuset Østfold og NAV. Virksomheten benytter elektroniske timelister via Visma Ressursstyring.

Tjenestenavn	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
33 - Pleie og omsorg	31 600 481	29 935 031	31 428 872	30 703 872	30 703 872	30 703 872

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden (i hele 1000 kr):

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2020	2021	2022	2023
Pleie og omsorg	Reduksjon fastlønn	Nedbemanning	-	-600	-600	-600
Pleie og omsorg	Kjøp av tjenester fra kommuner	Helsehuspasienter, redusert kostnad fra 2021	+120	-	-	-
Pleie og omsorg	Medisiner	Økt forbruk	+30	+30	+30	+30
Pleie og omsorg	Medisinsk forbruksmaterieil	Økt forbruk	+23	+23	+23	+23
Pleie og omsorg	Programvare og lisenser	Opplæring på IT-system	-60	-60	-60	-60
Pleie og omsorg	Psykiatri	10% stilling	+50	+125	+125	+125
Hjemmetjeneste	Styrket omsorg		+545	+545	+545	+545
Hjemmetjeneste	Avlastningstiltak		+60	+60	+60	+60

Oversikt over faste årsverk:

Stillingsbetegnelse	2019	2020	2021	2022	2023
Virksomhetsleder	1,00	0,80	0,80	0,80	0,80
Saksbehandler	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Bemanning Fosbykollen sykehjem	15,89	15,93	15,93	15,93	15,93
Bemanning Hjemmetjenester:	17,78	17,99	17,99	17,99	17,99
Bemanning Kjøkken:	2,56	2,66	2,66	2,66	2,66
Sum	37,23	37,58	37,58	37,58	37,58

RAMMEOMRÅDE 4 PLAN, MILJØ OG TEKNIKK.

Tjenester og oppgaver

Virksomhetsområdet yter tjenester på følgende områder:

- Byggesaker
- Plansaker
- Geodata og oppmåling
- Skogbruk
- landbruk
- Miljø og klima
- Vilt
- Vann og avløp
- Vei og
- Friområder, friluftsliv
- Renovasjon
- Forurensning inkl. spredt avløp
- Vedlikehold og drift og kommunal bygningsmasse inklusive renhold
- Brann og feiing
- Gjennomføring av vedtatte investeringer innenfor virksomhetsområdet

Tjenesteområdet omfatter administrasjon og drift av funksjonene som er tillagt rammeområdene.

Virksomhetsleder samordner driften av virksomheten, og har sekretæransvar for Drift- og utviklingsutvalget. Fagområdene byggesak, plan, spredt avløp og oppfølging av saker etter Forurensningsloven er fra 2018 ivaretatt ved kjøp fra Halden kommune. I 2019 er også oppmåling/geodata kommet til de tjenestene Aremark kjøper fra Halden kommune. Aremark kommune har også kjøpt tjenester tilsvarende en 10% stilling fra Askim kommune; *Avtale om kart- og geodatasamarbeid*. Dette har vært innenfor vedlikehold av plandatabaser, dispensasjonsregister mv. Denne avtalen ble sagt opp før nyttår i 2018 og administrasjonen er i samtaler med Halden kommune om å overta også dette fra 01.01.2020. Kommer man ikke i mål med en avtale med Halden er det en mulighet for fortsatt kjøp av tjenesten i den nye storkommunen.

Aremark kommune skal også i 2020 kjøpe feiertjenester og brannsjef (inkludert forebyggende) fra Halden brannvesen i samsvar med vedtatt *Avtale om brannvernssamarbeid*.

Det er lagt opp til fortsatt kjøp av tjenestene innenfor fagområdene landbruk, jord, klima og miljø fra Marker kommune. Siden budsjettvedtak for 2019 har det vært avklaringsrunder som har ført til en endring av dette vedtaket. Kommunen skal fortsette å kjøpe tjenester fra Marker innenfor landbruk, skogbruk, viltforvaltning, klima- og miljø mm som før.

41 Skog-, plan-, miljø og viltforvaltning

Omfatter områdene landbruk, skog, miljø og klima, viltforvaltning, byggesak, oppmåling/geodata og plan.

Virksomhetsleder (teknisk sjef) har på vegne av rådmannen den løpende kontakten med de aktuelle saksbehandlere i Marker og Halden kommune og deres ledere. Vedtaksmyndigheten i saker innenfor disse ansvarsområdene skal fremdeles ligge til Aremark kommune. Det er stort press på og etterspørsel etter kommunens tjenester på disse områdene.

Utarbeidelse av kommunale planer relatert til fagområdene i dette ansvaret ligger også her. Dette gjelder også overordnede lovpålagte oppgaver hjemlet i plan- og bygningsloven hvor rådmannen har en sentral og overordnet rolle. Viktige oppgaver der er utarbeidelse av kommunens planstrategi og kommuneplanens samfunnsdel og arealplan. Saksbehandlingen av arealplaner gjøres av Halden.

43 Teknisk

Omfatter renhold av kommunale bygg, service på tekniske anlegg som ventilasjon, brann, heis og elektriske anlegg, utvendig og innvendig vedlikehold av kommunale bygninger, vedlikehold og drift av kommunale veier, grøntområder, svømmehall, badeplasser og idrettsplasser samt bistand til sykehjemmet med utkjøring av hjelpemidler til brukere.

Virksomheten forholder seg til plan- og bygningsloven, brann- og eksplosjonsvernloven, matrikkelloven samt en rekke andre særlover og forskrifter innen de enkelte områdene. Brukerne av tjenestene som leveres innenfor dette ansvaret er kommunens egne virksomheter (sykehjem, skole osv.), innbyggere i kommunen, hytteeiere og andre besøkende.

Forvaltning og administrasjon av Furulund og Aremarkhallen blir ivaretatt av teknisk. Ettersom det, når budsjettet utarbeides, ikke lenger er drivere på kafeen har kommunen igjen ansvaret for utleie av Furulund noe som ivaretas av ansatt ved kjøkkenet på sykehjemmet.

Aremarkhallen og svømmehallen gir innbyggere i alle aldre mulighet for trening og fysisk aktivitet. Svømmebassenget er åpent for publikum 8 måneder i året. Skolen benytter bassenget til svømmeopplæring.

44 VAR-området

Omfatter kommunal vannforsyning, avløpshåndtering, renovasjon samt innsamling av slam fra spredt utslippsanlegg. Forurensningsloven er sentral i forhold til forvaltning når det gjelder utslipp.

Vannforsyning omfatter produksjon og distribusjon av vann og nødvendig utbygging for å ivareta forsyning av drikkevann av god kvalitet i samsvar med gjeldene lovverk og myndighetskrav til alle

abonnter. Det pågår fremdeles noe optimaliseringsarbeid med renseanlegget ved Blankeleiv. Det er krav om at kommunen har større kapasitet for vannleveranse enn hva som er dagens situasjon. For å bli mindre sårbare må kommunen få opp et vantårn til. Lokalisering må avklares nærmere. Det er også nødvendig å implementere kommunens lokale forskrift hvor det er vedtatt at næringsdrivende og offentlige bygg skal ha vannmålere.

Avløpshåndtering omfatter de anlegg og ledningsnett som er påkrevd for å samle inn og rense avløpsvann (kloakk). Dette omfatter da også kommunens renseanlegg og pumpestasjoner. Kommunen er selv forurensningsmyndighet på Skodsberg og Bjørkebekk renseanlegg. Dette gjelder anlegg som er dimensjonert under 2000 pe (personekvivalenter).

Det er tidligere vedtatt en ytterligere utbygging av trykkavløp i kommunen. Det legges samtidig med vannledninger og trekkerør for fiber. Det må i den forbindelse påses at kommunen har tilstrekkelig kapasitet til å drikkevann samt en buffer for uforutsette hendelser (ledningsbrudd, strømstans etc.)

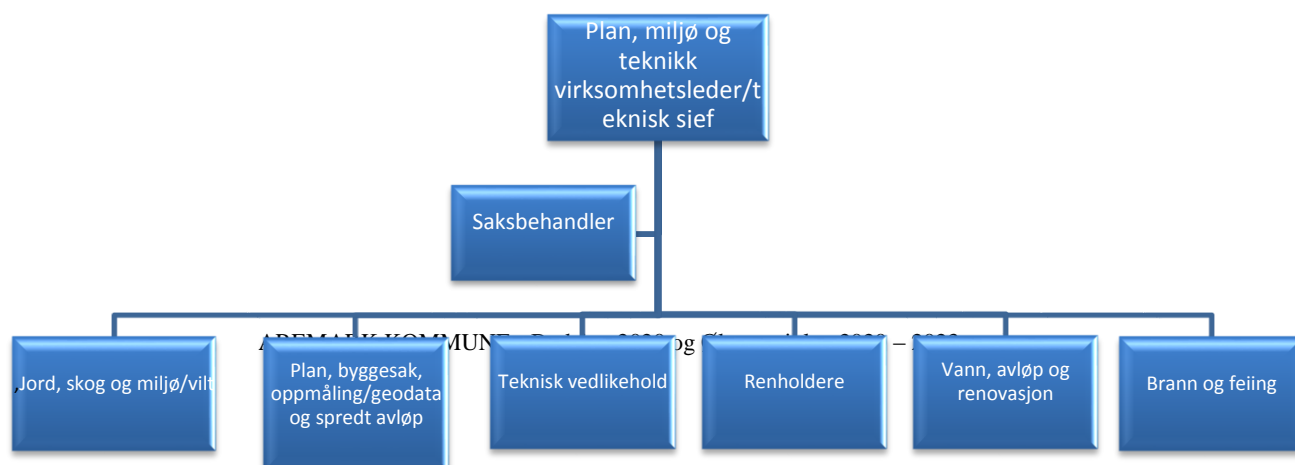
Renovasjon er innsamling av husholdningsavfall og drift av miljøstasjoner, samt gjennomføring av vedtatte «søppel-uker». Sistnevnte er et populært tilbud som gjennomføres vår og høst. Kommunen må se på en annen organisering av renovasjonsordningen slik at privatavfall skiller fra næringsavfall, og grunnlaget for beregninger av gebyrer relateres til hver av disse områdene ikke samlet som i dag. Det er vedtatt en sortering i en ny fraksjon med papp/papir. Nye dunker er bestilt og vil bli kjørt ut til abonnentene rundt årsskiftet.

Områdene vann, avløp, slam og renovasjon drives etter selvkostprinsippet som innebærer at det enkelte området finansieres av gebyrinntekt fra brukerne av tjenestene. Det er ikke anledning å subsidiere annen drift i kommunen med inntekter fra disse områdene. Det er behov for en vesentlig økning av gebyrene på vann og avløp for å være innenfor selvkostbestemmelsene.

45 Brann og feiing

Omfatter lovpålagte oppgaver etter Brann- og eksplosjonsvernloven som brannslukking, redning, ivaretagelse av akutt forurensing og feiertjenester. Både forebyggende og operative tjenester kjøpes fra Halden kommune. Dette inkluderer også feiing. Virksomhetsleder teknisk (teknisk sjef) har på vegne av rådmannen den løpende kontakten med brannsjefen i Halden som har dette ansvaret. Aremark kommune har arbeidsgiveransvaret for Aremark brannvesen samt økonomiansvar for tjenestene. Feiergebyrer fastsettes og kreves inn av Aremark kommune. Branntilsyn på kommunale bygg ivaretas av Halden. Det er vedtatt at man skal vurdere en utvidelse av samarbeidet med Halden i forhold til dagens avtale.

Organisering

Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser:

Utviklingen i 2019

- Gjennomføring av vedtatt *Hovedplan vann, avløp og miljø 2014-2026* startet i hovedsak opp i 2015. Utvidelse av omfanget av utbyggingen ble vedtatt i kommunestyret i september 2016 samtidig med behandlingen av økonomiplanen 2017-2020 og deretter iverksatt. Utbyggingen av trykkavløp har medført en del utfordringer og rådmannen har ansett det som nødvendig å stoppe opp videre utbygging for å evaluere gjennomføringen av den utbygging som har vært gjort slik at den videre utbygging kan gjennomføres mer optimalt. Det er ansatt en prosjektleder for å øke kapasiteten på gjennomføringen av vedtatte prosjekter og tilførselsledninger til Skodsberg og Buer hyttefelt har prioritet.
- For å følge opp kommunedelplan Fosby er det gjennomført kjøp av arealer til boligformål i Fosby sentrum (Fladebyåsen II). Reguleringsplanarbeidet pågår og man tar sikte på å ha en godkjent plan våren 2020. Vedtatt investering videreføres. Det er legges opp til at området skal bygges ut i privat regi. Dette må ivaretas når reguleringsplanen er vedtatt.
- Rehabilitering av Aremark skole er ferdigstilt og skolen tatt i bruk januar 2017. Det jobbes med gjennomføring av SD anlegg og nytt låssystem. Dette arbeidet har tatt lenger tid enn forutsatt grunnet utfordringer med avvik på utførelse av de arbeider som er gjort ved skolen. Prosjektene forventes ferdigstilt i løpet av 2019 og videreføres derfor ikke i neste års budsjett.
- Planstrategi og Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i april 2017. Rulleringen av kommuneplanens arealdel pågår og det har vært jobbet med avklaringer av strategier gjennom RAM samarbeidet. Kommunen har ambisiøse planer for utvikling av kommunen og har gjennom 2019 jobbet med avklaringer av innspill og konsekvensutredning av disse. Det jobbes mot en ferdig vedtatt arealplan i løpet av 2020.
- Rehabilitering og utbygging av Skodsberg renseanlegg startet i 2017 og har vært en utfordrende prosess. Anlegget har nå fått en nødvendig oppgradering og det gjenstår en optimalisering av prosessen samt noen mindre arbeider blant annet ferdigstilles av uteområder. Vedtatt investering videreføres i 2020.
- Innenfor enkelte tjenesteområder har det vært spesielt utfordrende å levere tjenester innenfor rimelig tid. Det har spesielt vært tilfelle for oppmåling. I løpet av 2019 har man fått utført det aller meste av tidligere etterslep gjennom samarbeidet med Halden kommune.
- Beredskapsarbeidet i kommunen krever også ressurser og fokus. Rollen som beredskapskoordinator er ivaretatt av teknisk. Kommunestyret vedtok en overordnet ROS analyse i juni 2018 og Fylkesmannen hadde tilsyn på kommunens beredskapsarbeid i september samme år. Fylkesmannen var i store trekk fornøyd med kommunens arbeid, men kommunen fikk et avvik på manglende mål for beredskapsarbeidet. Arbeidet fortsetter i planperioden. Rådmannen har lagt inn et eget ansvar 1130 for beredskap.

Tjenestemål i planperioden

- Levere tjenester som er i samsvar med innbyggere/kunders forventninger.

- Tilrettelegge for utvikling av kommunen gjennom vedtak av arealplaner samt revisjon av Hovedplan for VA som ivaretar vedtatt kommuneplan.
- Forbedre kommunens forvaltning av egen bygningsmasse og avhending av boliger slik at det blir færre bygg å vedlikeholde
- Avklare plassering og bygging av et nytt høydebasseng samt videre utbygging og rehabilitering av VA nettet.

Prioriterte områder og tiltak

- Det er etterslep på en del områder som det må jobbes med å ta inn. Det er stor etterspørsel etter adresser fra kommunens innbyggere og hyttefolk. Det er avsatt investeringsmidler til skilting av veier i samsvar med vedtatt adressering. Rådmannen vil ha fokus på arbeidet med å ferdigstille adressering og påfølgende skilting i 2020.
- Ikke utført vedtatte investering for å ivareta krav når det gjelder veilys er videreføres i 2020. Dette innebærer måling av strøm til veilysene samt utskifting av armaturer. Kommunen har mange lyspunkter og det bør vurderes om alle skal videreføres som en del av dette prosjektet. Det er et trafiksikkerhetsaspekt som må vurderes i den forbindelse.
- Som i de fleste andre kommuner er det stort etterslep på bygningsvedlikehold. Det er ikke en god forvaltning av kommunens verdier men er en konsekvens av kommunens økonomiske situasjon. Det er krevende å finne midler til å bedre denne forvaltningen, da dette er rammefinansiert område som lett rammes av innkjøpsstopp i løpet av året når man ser at kommunens økonomi går mot en sprekk. Dette har vært tilfellet de siste årene. Salg av en del av boligmassen vil redusere antall bygg som skal vedlikeholdes, men det vil fremdeles være omfattende bygningsmasse igjen. Det er i dag 1,7 årsverk som skal utføre vedlikeholdsoppgaver på kommunens bygg. I tillegg kommer de tjenestene vi kjøper (elektriker, maler etc). På driftsbudsjettet er det stort sett ikke rom for annet enn utbedring av akutte forhold som har relevans for liv og helse. Det er imidlertid flere investeringsprosjekter som vil bidra til å heve standarden totalt sett på kommunens bygningsmasse.
- Arbeidet med salg av kommunale boliger er igangsatt og rådmannen har lagt inn en virkning av dette i budsjett for 2020 som er en reduksjon av husleieinntekter samt økning av kommunale avgifter i samsvar med budsjettforslag.
- Det er gjort kartlegging av flere kommunale bygg som viser avvik fra forskriftskrav på brann. Fosbykollen sykehjem gis prioritet for å sikre at bygget er i henhold til gjeldene krav Bevilget investering videreføres i 2020. Det er også behov for å gjøre branntekniske oppgraderinger/utbedringer på Furulund som forsøkes dekket over driftsbudsjettet.
- Det har vist seg at det ikke er et krav å skifte oljefyr på rådhuset så lenge dette kun er en reservekilde til varme. Denne investeringen utgår derfor.
- På skolen er det foreslått lagt investeringsmidler til utskifting av resterende tak på barneskolen hvor det er utfordringer med vannlekkasjer inn i bygget. Allerede vedtatt investering på asfaltering og lyssetting på skolen videreføres i 2020 konsekvensen av de signaler og vedtak som er gjort og har lagt inn/videreført midler i budsjettet for 2020 til en del tiltak som burde vært prioritert. Eksempler på slike tiltak er bytte av resterende tak på skole, oppgradering av Fosbykollen utover brannkrav og tiltak arkiv på rådhuset.
- Det er vedtatt en investering på ombygging og tilbygg av Aremark barnehage. Dette vil gi en etterlengtet oppgradering av bygget og uteområdene. Arbeidet er startet opp og det er vedtatt

en investering på 600' for å komme i gang med prosjektet. Etter at arkitekten har utarbeidet forslag til løsning vil rådmannen komme tilbake til hva som er nødvendig investering for å fullfinansiere prosjektet. Realistisk fremdrift er innflytting i en «ny» barnehage i 2021. Vedtatte branntekniske investeringer utgår derfor da disse kravene må ivaretas i det prosjektet som er i gang.

- Det er avsatt midler i budsjettet til ungdomsklubb. Rådmannen kommer tilbake til dette prosjektet i egen sak som nærmere beskriver prosjektet, kostnadsrammer og organisering mv.
- Mange av kommunens bygg får varme fra Norsk Bioenergi AS sitt varmeanlegg i Aremark. Rådmannen anbefaler at dette samarbeidet fortsetter og at avtalen eventuelt reforhandles. Det er derfor ikke lagt inn investeringsmidler til kjøp av dette anlegget eller til andre alternative energiforsyningsløsninger.
- Brannstasjon har et stort behov for oppgradering og utvendig vedlikehold. Tiltak haster. Brannsjefen har påpekt dette og til tross for at rådmannen ser dette er dette ikke lagt inn i budsjett.
- Kommunen bør i planperioden få etablert flere ladestasjoner for elbiler. Det må sees på finansieringsmuligheter for disse.
- Brannsjefen har redegjort for behovet av en ny brannbil i Aremark. Denne investeringen står i vedtatt økonomiplan i 2020 med 2,5 millioner. Antatt kostnad er 3,2 millioner. Det innebærer at den ikke er fullfinansiert så det må jobbes for å få tilskudd slik at investeringen kan gjennomføres innenfor vedtatt budsjett.
- Rådmannen har funnet rom for å legge inn investering i en ny brannbåt i 2021. Antatt kostnad er kr 200'. Dagens båt på 10 fot tilfredsstillende ikke behovet for en sikker og effektiv båt for brannvesenet. Båten er ment for å bistå ved ulykker i vann og ved fremføring av brannvernmateriell i kommunens vann og vassdrag. I tillegg er det varslet et behov for investering i ny tankbil etter denne planperioden. Anslått kostnad er 3 millioner.
- Rehabilitering av og sanering av gamle ledninger bør fortsette i 2020. Det er behov for å få vekk fremmedvann. Fremmedvannet påvirker driftstid på pumper, øker strømforbruket og påvirker renseprosessen ved anlegget. Dette er en forutsetning for at Skodsberg renseanlegg skal kunne ta imot flere abonnenter. I 2016/2017 har skoleområdet blitt prioritert. Videre prioritering er Bjørkebekk, Lillebyåsen, Fossdal/Fosbykollen/Fosbyåsen, Listeberg/Haugland, Bergslund, Vestlifeltet og Nedre Østensvik.
- Når det gjelder ansvar vann er det behov for å skifte gammel eternittledning fra sentrum til Skodsberg, legge ny vannledning fra Nedre Østensvik til Bjørnebaugen og gjennomføre vedtatt forskrift med henblikk på vannmålere hvor næring og offentlige bygg skal betale etter målt forbruk. I tillegg er det behov for å gjøre tiltak med avrenning av rensenvannet fra vannverket som i dag går til en bekk.
- Det må prioriteres et vanntårn til. Dette er det enklest å få til på vannverket ved siden av det som allerede er etablert, så kan man etter hvert vurdere ett til ute på nettet av hensyn til sårbarhet og tosidig vannforsyning. Man må også vurdere vannkapasitet, trykkforhold på ledningsnett og reservevannløsning.
- Det er lagt inn beløp innenfor vann og avløp og gjort en prioritering av investeringsbehovene. Det jobbes med oppfølging av vedtak om prosjektstyringsmodell. I denne vil gangen i en vedtatt investering fremkomme.
- For å ivareta en tidsmessig og effektiv forvaltningspraksis foreslo rådmannen i 2019 å legge inn midler i investeringsbudsjettet til anskaffelse av programvaren Komtek. Dette arbeidet er i godt i gang og forventes avsluttet i 2019. Man har samtidig fått gjort en god gjennomgang av

abonnenter på de ulike kommunale tjenestene. Midler til lisenser for drift av de ulike modulene i Komtek programvaren er lagt inn som en økning av ramma i 2020.

- Klima Østfold og driftsassistansen DAØ (samarbeid om kompetanse innenfor vann og avløp) er to organisasjoner som tilbyr tjenester og råd som det er ønskelig å få del av. Rådmannen har derfor funnet rom i budsjettet til kontingent for disse medlemskapene.
- Det er lagt inn noen midler til etablering av vaktordning innenfor vann og avløp. Kommunen har per i dag ingen slik ordning. Det er et behov for å ha personell i beredskap som kan rykke ut ved vannlekkasjer, stopp på kloakkpumpestasjoner og uforutsette hendelser ved vannverk og avløpsrensaneanlegg.
- Det har vært gjort betydelige investeringer innenfor vann og avløp de siste årene. Antallet tilkoblinger har i perioden vært færre enn først antatt. Dette gir seg utslag i behov for å øke gebyrene innenfor disse selvkostområdene. Kommunen har ekstern bistand til å beregne nødvendige endringer i gebyrene for å ivareta bestemmelsene som gjelder for selvkost. I tråd med dette er vannavgiften foreslått økt med 100% (fast og forbruksdel) og avløpsavgiften foreslått økt med 100% (fast og forbruksdel). Renovasjonsgebyret er foreslått økt med 10%, gebyrene for slamtømming er foreslått med 5% og feiergebyrene er foreslått beholdt uendret.

Spesielle forhold for rammeområdet i perioden 2020-2023

- Rådmannen har for gebyr på byggesaker i 2020, valgt å legge seg på samme nivå som man har til hensikt å legge seg på i Halden. Det gjelder også for oppmåling/geodata. Ettersom man kjøper byggesak fra Halden finner rådmannen det vanskelig å ha en dyrere tjeneste i Aremark enn i Halden. Dette vil også være et moment i kommunens attraktivitet med henblikk på nyetableringer og tilflytting.

Økonomi

Tjenestenavn	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
41 - Landbruk, plan, byggesak, oppmåling, miljø og viltforvaltning	2 678 839	2 182 610	1 941 716	1 941 716	1 941 716	1 941 716
43 – Teknisk	7 709 672	8 059 856	8 899 476	8 899 476	8 899 476	8 899 476
44 - VAR-området	-4 466 578	-2 915 949	-6 302 128	-4 402 128	-4 402 128	-4 402 128
45 - Brann og feiing	1 903 479	1 565 386	1 567 091	1 567 091	1 567 091	1 567 091

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden (i hele 1000 kr):

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2020	2021	2022	2023
Teknisk	Kommunale bygg	Økte kommunale avgifter	+421	+421	+421	+421
Teknisk	Husleieinntekter	Redusert pga salg	+297	+297	+297	+297

Plan, byggesak, oppmåling	Kjøp av tjenester fra private	Ferdigstillelse av arealplan	-100	-100	-100	-100
Plan, byggesak, oppmåling	Medlemskap	Klima Østfold	+35	+35	+35	+35
Plan, byggesak, oppmåling	Økte gebyrinntekter	Bygg- og oppmålinssaker	-150	-150	-150	-150
VAR	Medlemskap	Driftsassistanse Øst	+65	+65	+65	+65
VAR	Økte gebyrinntekter	Tilnærming til selvkost	-4 139	-2 239	-2 239	-2 239
VAR	Bruk av bundet fond	Slam	-380	-380	-280	-280
VAR	Avsetning til bundet fond	Renovasjon	+532	+400	+400	+400

Oversikt over faste årsverk fordelt på de forskjellige stillingsbetegnelsene:

Stillingsbetegnelse	2019	2020	2021	2022	2023
Virksomhetsleder teknisk	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Saksbehandler/prosjektleder*	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20
Tekniske tjenester og VAR	5,21	5,21	5,21	5,21	5,21
Renholdere og badevakt	7,13	7,13	7,13	7,13	7,13
Brannmannskap	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40
SUM	15,94	15,94	15,94	15,94	15,94

* Prosjektstilling investering

RAMMEOMRÅDE 8 SKATTER OG RAMMEOVERFØRINGER MED MER

Skatt på formue og inntekt 2020

Budsjettet skatteinntekt i 2019 er kr 35 322 00.

Det er budsjettet med en ordinær skatteinntekt for 2020 på **kr 34 019 000**

Eiendomsskatt 2020

Eiendomsskatt på boliger og fritidseiendommer **kr 3 244 100**

Eiendomsskatt på annen eiendom (næring, verker og bruk) **kr 440 000**

Statlige overføringer 2020

Rammeoverføringene bygger på regjeringens økte rammeoverføringer til kommunene.

I budsjettet er det tatt høyde for et rammetilskudd som bygger på et innbyggertall på 1350 og samme med aldersmessige fordeling som pr. 01.07.19

Det er fra og med 2017 innført et Distriktstilskudd Sør-Norge – småkommunetillegg for kommuner med reelle distriktsutfordringer. Satsene er differensiert etter kommunen sin verdi på distrikts indeksen. Aremark kommune sin distrikts indeks for 2020 er satt til 33 som gir et småkommunetillegg på kr 5 875 000. I tillegg er vi tildelt kr 600.000 i skjønnstilskudd.

Rammeoverføringer: **kr 65 881 000**

Herav:

Ordinært skjønn **kr 600 000**

Distriktstilskudd Sør-Norge **kr 5 875 000**

Andre generelle statstilskudd: **kr 770 000**

Herav:

Investeringskomp. reform 97 **kr 0**

Investeringskomp. omsorg **kr 500 000**

Investeringskomp. Skolebygg **kr 70 000**

Integreringstilskudd flyktninger **kr 200 000**

Andre direkte eller indirekte skatter (konsesjonsavgift:) **kr 70 000**

SUM FRIE INNTEKTER **kr 104 424 100**

Budsjettnoter

Budsjettnote 1

Grunnlag for skatteanslag og forventet beløp for inntektsutjevning.

Skatteanslag for 2020 er lagt inn i henhold til statsbudsjett og etter et folketall på 1350.

Skatteanslag for 2020	kr	34 019 000
-----------------------	----	------------

Forventet netto inntektsutjevning for 2020	kr	7 356 000
--	----	-----------

Budsjettnote 2

Andre brukerrelaterte inntekter

Det vises her til oversikt over gebyrer, avgifter og leiepriser m.m.

Se vedlegg.

Budsjettnote 3

Forventede generelle statstilskudd 2020

Kompensasjon eldreutbygging	kr	500 000
-----------------------------	----	---------

Kompensasjon reform 97	kr	0
------------------------	----	---

Kompensasjon skolebygg	kr	70 000
------------------------	----	--------

Integreringstilskudd	kr	200 000
----------------------	----	---------

Budsjettnote 4

Forventet aksjeutbytte 2020

Aksjeutbytte Østfold Energi

kr 1 800 000

Budsjettnote 5

Avsetninger og bruk av bundne fond

Bundne driftsfond

Bundne driftsfond pr 1.1.2019	kr	5 140 694
Budsjettert avsetning 2019	”	250 000
Budsjettert forbruk 2019	”	6 705
Forventet saldo pr 31.12.2019	”	5 383 989
Forventet saldo pr 31.12.2020	kr	<u>829 069</u>

Budsjettnote 6

Bundne investeringsfond

Bundne investeringsfond pr. 1.1.2019 kr 0

Det er ikke budsjettert avsetninger eller forbruk for 2020.

Budsjettnote 7

Selvkost VAR-områder

	Budsjett 2020				Balansen 2018		
	Inntekter	Kostnader	Over(+)/underskudd (-)	Årets dekningsgrad i % 1)	Avsetn(+)/bruk av (-) dekn.gradsfond eksl. renter	Dekningsgradsfond pr 31.12. inkl.renter	Memoria for selvkost belastet drift inkl. renter
Vann	2 594 088	3 805 934	-1 211 846	68,16 %	-1 430 925	0	1 430 518
Avløp	7 369 001	6 842 301	526 700	107,70 %	-1 042 478	0	672 982
Renovasjon	3 264 874	2 583 378	681 496	126,38 %	187 643	0	204 587
Slamtømming	1 187 261	1 567 476	-380 215	75,74 %	-10 477	984 879	0
Feiing	801 191	802 358	-1 167	99,85 %	21 849	0	74 634
Spredt avløp	439 997	148 093	291 904	297,11 %		0	288 381

Budsjettnote 8

Vekting av avdrag (lånegjeld/anleggsmidler x avskrivninger)

Anleggsmidler til grunnlag pr 01.01.19	kr 232 411 954
Samlet lånegjeld (investeringsgjeld)	<< 167 317 731
Avskrivninger	<< 8 536 290
Minimum avdragsbeløp	kr 6 145 436
Budsjettet avdragsbeløp 2020	kr 6 145 000

Budsjettnote 9

Investeringsbudsjett		
Sak og arkivsystem – Elements	Kr	625 000,00
Kommunale tomtefelt – utvikling	Kr	500 000,00
Rådhuset - uteområder	Kr	187 500,00
Aremark skole – rehabilitering	Kr	625 000,00
Aremark skole – asfaltering og lyssetting	Kr	1 000 000,00
Aremark barnehage – rehabilitering	Kr	16 250 000,00
Fosbykollen – brannpålegg	Kr	1 875 000,00
Aremark ungdomsklubb	Kr	1 875 000,00
Kommunale veger – skiltprosjekt, videreføring	Kr	1 000 000,00
Kommunale veger – veglys	Kr	1 250 000,00
Prosjektleder	Kr	922 499,00
KomTek	Kr	50 000,00
Vann – ihht VA-plan	Kr	1 600 000,00
Avløp – ihht VA-plan	Kr	10 000 000,00
Skodsberg renseanlegg – ferdigstillelse	Kr	450 000,00
Brann - brannbil	Kr	3 125 000,00
Sum investeringer	Kr	41 334 999,00
Egenkapitalinnskudd KLP	Kr	430 000,00

Finansiering:

Dekkes ved		
Momskompensasjon	Kr	5 437 500,00
Salg av fast eiendom	Kr	23 305 000,00
Bruk av lån	Kr	13 022 499,00

VEDLEGG
ØKONOMISKE RAMMER 2020-2023

Bevilgningsoversikt drift

	Regnskap		Budsjett				Budsjett	
	2018	2019	2020	2021	2022	2023		
Rammetilskudd	-63 218 963	-61 778 000	-65 881 000	-65 881 000	-65 881 000	-65 881 000		-65 881 000
Inntekts- og formuesskatt	-33 280 823	-35 322 000	-34 019 000	-34 019 000	-34 019 000	-34 019 000		-34 019 000
Eiendomsskatt	-4 963 241	-4 870 000	-3 684 100	-3 634 100	-3 584 100	-3 534 100		-3 534 100
Andre generelle driftsinntekter	-3 787 155	-2 985 000	-1 615 000	-1 615 000	-1 615 000	-1 615 000		-1 615 000
Sum generelle driftsinntekter	-105 250 182	-104 955 000	-105 199 100	-105 149 100	-105 099 100	-105 049 100		-105 049 100
Sum bevilgninger drift, netto	93 716 454	97 721 705	97 074 020	97 089 456	96 919 885	97 152 517		97 152 517
Avskrivninger	8 189 338	7 756 956	8 443 597	8 443 597	8 443 597	8 443 597		8 443 597
Sum netto driftsutgifter	101 905 792	105 478 661	105 517 617	105 533 053	105 363 482	105 087 835		105 087 835
Brutto driftsresultat	-3 344 390	523 661	318 517	383 953	264 382	38 735		38 735
Renteinntekter	-282 665	-630 000	-635 000	-635 000	-635 000	-635 000		-635 000
Utbytter	-800 000	-860 000	-1 800 000	-1 800 000	-1 800 000	-1 800 000		-1 800 000
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0		0
Renteutgifter	3 086 424	3 880 000	3 970 000	4 070 000	4 270 000	4 270 000		4 270 000
Avdrag på lån	3 869 124	4 600 000	6 145 000	6 111 349	5 930 920	5 133 271		5 133 271
Netto finansutgifter	5 872 884	6 990 000	7 680 000	7 746 349	7 765 920	6 968 271		6 968 271
Motpost avskrivninger	-8 189 338	-7 756 956	-8 443 597	-8 443 597	-8 443 597	-7 935 318		-7 935 318
Netto driftsresultat	-5 660 844	-243 295	-445 080	-313 295	-413 295	-928 312		-928 312
Disponering eller dekning av netto driftsresultat:								
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0		0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	1 616 825	243 295	445 080	313 295	413 295	413 295		413 295
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	80 364	0	0	0	0	0		0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0		0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-3 963 656	0	0	0	0	0		0
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0		0

Tjenestenavn	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
11 - Sentraladministrasjon	14 051 921	16 551 536	17 602 061	17 092 497	17 072 926	17 305 558
22 - Barnehage og kultur	7 529 036	8 215 220	8 813 851	8 913 851	8 913 851	8 913 851
23 - Aremark skole og SFO	22 260 152	23 364 229	23 152 972	22 402 972	22 252 972	22 252 972
31 - Barnevern, helse og NAV	6 864 394	7 150 656	9 970 109	9 970 109	9 970 109	9 970 109
32 - NAV	3 585 059	3 613 130	0	0	0	0
33 - Pleie og omsorg	31 600 481	29 935 031	31 428 872	30 703 872	30 703 872	30 703 872
41 - Landbruk, plan, byggesak, oppmåling, miljø o	2 678 839	2 182 610	1 941 716	1 941 716	1 941 716	1 941 716
43 - Teknisk	7 709 672	8 059 856	8 899 476	8 899 476	8 899 476	8 899 476
44 - VAR-området	-4 466 578	-2 915 949	-6 302 128	-4 402 128	-4 402 128	-4 402 128
45 - Brann og feiling	1 903 479	1 565 386	1 567 091	1 567 091	1 567 091	1 567 091
Totalsum	93 716 454	97 721 705	97 074 020	97 089 456	96 919 885	97 152 517

Bevilgningsoversikt investering

	Regnskap		Budsjett		Budsjett		Budsjett		Budsjett	
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2021	2022	2023	
Investeringer i varige driftsmidler	14 908 319	39 084 999	41 334 999	11 772 499	7 922 499	5 922 499				
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	0	0	0				
Investeringer i akjer og andeler i selskaper	420 784	430 000	430 000	430 000	430 000	430 000				
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0				
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0				
Sum investeringsutgifter	15 329 103	39 514 999	41 764 999	12 202 499	8 352 499	6 352 499				
Kompensasjon for merverdiavgift	-147 949	-3 132 500	-5 562 500	-50 000	0	0				
Tilskudd fra andre	-339 000	0	0	0	0	0				
Salg av varige driftsmidler	-1 216 482	-30 000 000	-24 000 000	0	0	0				
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0				
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0				
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0				
Bruk av lån	-23 668 548	-18 452 499	-13 022 499	-11 722 499	-7 922 499	-5 922 499				
Sum investeringsinntekter	-25 371 979	-51 584 999	-42 584 999	-11 772 499	-7 922 499	-5 922 499				
Videreutlån	399 493	600 000	600 000	600 000	600 000	600 000				
Bruk av lån til videreutlån	-399 493	-600 000	-600 000	-600 000	-600 000	-600 000				
Avdrag på lån til viderutlån	148 987	300 000	300 000	300 000	300 000	300 000				
Mottatte avdrag på videreutlån	-468 912	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000				
Netto utgifter videreutlån	-319 925	0	0	0	0	0				
Overføring fra drift	0									
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfor	68 353									
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfc	100 000	12 070 000	820 000	-430 000	-430 000	-430 000				
Dekning av tidligere års udekket beløp	10 194 448									
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	10 362 801	12 070 000	820 000	-430 000	-430 000	-430 000				
Fremført til inndekning i senere år (udekket beløp)	0	0	0	0	0	0				

Investeringer i varige driftsmidler 2020-2023

Radetiketter	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
1122 - IT-fellessystemer	0	0	625 000	0	0	0
2350 - Aremark bibliotek	126 221	0	0	0	0	0
4322 - Kommunale tomtefelt	182 205	6 700 000	500 000	0	0	0
4330 - Rådhuset	0	1 500 000	187 500	0	0	0
4331 - Aremark skole	218 939	1 000 000	1 625 000	0	0	0
4332 - Aremark barnehage	0	7 500 000	16 250 000	0	0	0
4333 - Fosbykollen sykehjem	0	0	1 875 000	0	0	0
4337 - Ungdomsklubben	0	1 875 000	1 875 000	0	0	0
4352 - Trimløype	0	1 250 000	0	0	0	0
4370 - Kommunale veger	0	3 125 000	1 000 000	0	0	0
4371 - Vegbelysning	0	1 250 000	1 250 000	0	0	0
4440 - Vann	817 277	3 200 000	1 600 000	7 600 000	4 000 000	2 000 000
4441 - Avløp og rensing	13 317 333	11 522 499	11 422 499	3 922 499	3 922 499	3 922 499
4510 - Brannvesen	246 344	162 500	3 125 000	250 000	0	0
Totalsum	14 908 319	39 084 999	41 334 999	11 772 499	7 922 499	5 922 499

Sum bevilgninger drift, netto 2020-2023 - detaljert

Radetiketter	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
1 - Politisk styring og sentraladministrasjon						
1122 - IT-fellessystemer	0	0	625 000	0	0	0
2 - Oppvekst og kultur						
2170 - Aremark bibliotek - døgnåpent bibliotek	126 221	0	0	0	0	0
4 - Drift og utvikling						
4320 - Kommunale boliger	22 500		0	0	0	0
4322 - Kommunale tomtefelt - arealer til boligbygging	159 705	6 700 000	500 000	0	0	0
4330 - Rådhuset - utfasing av oljefyr	0	1 000 000	0	0	0	0
4330 - Rådhuset - boligprosjekt	0	500 000				
4430 - Rådhuset - uteområder	0	0	187 500			
4331 - Aremark skole - ombygging/rehabilitering	58 050		625 000	0	0	0
4331 - Aremark skole - kulturscene	0			0	0	0
4331 - Aremark skole - asfaltering og lyssetting	0	1 000 000	1 000 000	0	0	0
4331 - Aremark skole - læsesystem	0			0	0	0
4331 - Aremark skole - energistyringssystem	160 889			0	0	0
4332 - Aremark barnehage - utredning	0			0	0	0
4332 - Aremark barnehage - ombygging/rehabilitering	0	7 500 000	16 250 000			
4333 - Fosbykollen - brannpølegg	0	0	1 875 000			
4337 - Aremark ungdomsklubb	0	1 875 000	1 875 000	0	0	0
4350 - Parker - oppgradering sentrum	0			0	0	0
4352 - Trimløype	0	1 250 000				
4370 - Kommunale vegger - adressering	0	1 000 000	1 000 000	0	0	0
4370 - Kommunale vegger - Østkroken	0	625 000				
4370 - Gang og sykkelvei Haugby	0	1 500 000				
4371 - Vegbelysning	0	1 250 000	1 250 000	0	0	0
4440 - Vann	817 278	3 200 000	1 600 000	1 600 000	2 000 000	2 000 000
4440 - Vanntårn	0	0	0	6 000 000	2 000 000	
4441 - Avløp og rensing	1 236 450	11 122 499	10 922 499	3 922 499	3 922 499	3 922 499
4441 - Skodsberg renseanlegg	12 080 884		450 000			
4441 - KomTek	0	400 000	50 000			
4510 - Brannvesen - verneutstyr	0	162 500		0	0	0
4510 - Brannvesen - båt	0	0		250 000		
4510 - Brannvesen - brannbil	246 344		3 125 000	0	0	0
Totalsum	14 908 321	39 084 999	41 334 999	11 772 499	7 922 499	5 922 499

Vedlegg; Gebyrer, avgifter, leiepriser fra 01.01.2020

GEBYRER, AVGIFTER, LEIEPRISER FRA 01.01.2020

Leiepriser for kommunale boliger og eiendommer (ikke mva-belagt)

Leiepriser for kommunale eiendommer, boliger, borettsleiligheter, ungdomsleiligheter og omsorgsboliger/trygdeboliger økes i henhold til konsumprisindeks; jfr. Husleieloven.

Betalingssatser for hjemmehjelp (ikke mva-belagt)

Betalingssatsene er fastsatt lik:

Inntektsgruppe	Betalingssatser
Opp til 2 G	kr. 210,- pr. mnd
2-3 G	kr. 165,- pr. time
3-4 G	kr. 220,- pr. time
4-5 G	kr. 276,- pr. time
Over 5 G	kr. 291,- pr. time

G = Grunnbeløpet i folketrygden

Samme betalingsatser gjelder for tekniske tjenester som kommer inn under hjemmehjelpsordningen.

Matsservering til brukere med enkeltvedtak (ikke mva-belagt)

Pris pr. porsjon:

Liten middag uten dessert	kr. 51,-
Liten middag med dessert	kr. 71,-
Normal middag uten dessert	kr. 78,-
Normal middag med dessert	kr. 96,-
Grøt	kr. 37,-
Kveldsmat	kr. 54,-
Emballasje pr. porsjon ved varmmatombringing	kr. 14,-

Trygghetsalarmer (ikke mva-belagt)

Pris på bruk av trygghetsalarm pr. måned kr. 250,-

Barnehageplasser (ikke mva-belagt)

Foreldrebetaling for barnehageplasser fastsettes til makspris for hel plass.

Tillegg kr 174,- for melk og frukt og kr 56,- for lunsj en gang pr uke.

Søskenmoderasjon er lik lovens minimum slik at det gis 30% moderasjon for 2. barn og 50% for 3. eller flere barn. Moderasjonen skal omfatte søsken som bor fast sammen.

Skolefritidsordning (SFO) (ikke mva-belagt)

Betalingssatsene er justert for prisstigning og er som følger:

Hel plass	kr. 2.325,- pr. mnd.
Korttidsplass	kr. 1.744,- pr. mnd.

Søskenmoderasjon er slik at det gis 30 % moderasjon for 2. barn eller flere. Moderasjonen skal omfatte søsken som bor fast sammen.

Kulturskole (ikke mva-belagt)

Egenbetalingen er kr 3.150,- pr plass pr år og kr 2.100,- pr plass pr år for barn nr 2 eller flere.

Leiepriser Furulund (ikke mva-belagt):

Leieprisene pr dag:

	søndag-torsdag	fredag-lørdag
Storsal, møterom I og II	kr. 800,-	kr. 1.800,-
Storsal	kr. 400,-	kr. 1.100,-
Møterom I	kr. 180,-	kr. 380,-
Møterom II	kr. 250,-	kr. 500,-
Møterom I og II	kr. 400,-	kr. 800,-

Leiepriser Aremark skole (ikke mva-belagt):

	mandag-torsdag
Lærerværelse/elevtorg	kr. 620,-
Møterom	kr. 310,-
SFO	kr. 510,-
Ved helt spesielle arrangement	Fastsettes særskilt av rådmannen

Leiepriser Aremark barnehage (ikke mva-belagt):

	mandag-torsdag
Hele bygget	kr. 830,-
Ved helt spesielle arrangement	Fastsettes særskilt av rådmannen

Badepriser (ikke mva-belagt):

Enkeltperson 17 år og yngre/pensjonister	kr. 20,-
Enkeltperson 18 år og eldre	kr. 50,-
Familie	kr. 70,-
Klippkort for enkeltpersoner; 12 klipp betal for 10; Kr 200 for barn, kr 500 for voksne.	

Leiepriser Aremarkhallen

Lag og foreninger tilknyttet Aremark kommune	Gratis treningstid
Øvrige lag og foreninger, enkeltpersoner og bedrifter; pr. time	kr. 300,-
Lokale idretts- og kulturarrangement; 3 timers minimumsleie	kr. 900,-
+ pr. påbegynte klokke time utover 3 timer	kr. 300,-
Andre idretts- og kulturarrangement; 3 timers minimumsleie	kr. 1500,-
+ pr. påbegynte klokke time utover 3 timer	kr. 300,-
Ved helt spesielle arrangement	Fastsettes særskilt av rådmannen

Vedlegg; Betalingsregulativ gjeldende fra 01.01.2020

For plan, byggesak, geodata, eiendom, miljø, feiing/tilsyn, vann, avløp, renovasjon.

Aremark kommune

Gebyrer med hjemmel i:

Lov om planlegging og byggesaksbehandling (Plan- og bygningsloven) av 27. juni 2008 nr 71 § 33-1

Lov om vern mot forurensninger og om avfall

(Forurensningsloven) av 13. mars 1981 nr 6 § 52 a

Lov om eigedomsregistrering (Matrikkellova) av 17. juni 2005 nr 101 § 32

Lov om eierseksjoner (Eierseksjonsloven) av 23. mai 1997 nr 31 § 7

Innhold

KAP. 1 ALMINNELIGE BESTEMMELSER.....	4
§ 1-1 BETALINGSPLIKT	4
§ 1-2 BEREGNINGSTIDSPUNKT	4
§ 1-3 FORFALTE UBETALTE FORDRINGER.....	4
§ 1-4 REGULERING AV GEBYR	4
§ 1-5 TIMEPRIS	4
§ 1-6 AVBRUTT ARBEID/TRUKKET SAK	5
§ 1-7 URIMELIG GEBYR.....	5
§ 1-8 GEBYR FOR SAKKYNDIG BISTAND.....	5
§ 1-9 TILSYN	5
§ 1-10 KLAGEADGANG.....	5
GEBYRER ETTER LOV OM PLANLEGGING OG BYGGESAKSBEHANDLING § 33-1 og § 32-8.....	6
KAP. 2 DETALJREGULERING	6
§ 2-1 GENERELT	6
§ 2-2 FRITAK FOR GEBYR	6

§ 2-3 DETALJREGULERING.....	6
§ 2-4 KONSEKVENSTREDNINGER.....	6
§ 2-5 MINDRE REGULERINGSENDRINGER	6
§ 2-6 FORLENGELSE AV PLANVEDTAK	6
§ 2-7 ANDRE UTREDNINGER OG TILLEGGSGEBYR.....	7
§ 2-8 MAKSIMUMSGEBYR FOR PLANBEHANDLING	7
KAP. 3 BEHANDLING AV BYGGESAKER.....	7
§ 3-1 GENERELT	7
§ 3-2 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE, PBL § 20-4.....	8
§ 3-3 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE, PBL § 20-3.....	8
§ 3-4 STØRRE BYGG OG SPESIELLE BYGG, NYBYGG, TIL- OG PÅBYGG.....	11
§ 3-5 ENDRING AV EKSISTERENDE BEBYGGELSE	12
§ 3-6 TEKNISKE INSTALLASJONER - OPPFØRING, ENDRING, REPARASJON.....	12
§ 3-7 ANDRE TILTAK.....	13
§ 3-8 BYGNINGER SOM ER FREDET ELLER REGULERT TIL BEVARING.....	17
§ 3-9 ENDRING AV TILLATELSE.....	17
KAP. 4 DISPENSASJONER OG ULOVLIGHETSOPPFØLGING M.V.	17
§ 4-1 ULOVLIGHETSOPPFØLGING	17
§ 4-2 OVERTREDELSESGEBYR	17
§ 4-3 TILTAK SOM KREVER DISPENSASJON - PBL KAPITTEL 19.....	17
KAP. 5 RIVING AV BYGNINGER, KONSTRUKSJONER OG ANLEGG PBL §§ 20-3 og 20-4	18
§ 5-1 TILTAK ETTER PBL §§ 20-3 og 20-4.....	18
KAP. 6 SKILT OG REKLAME PBL § 20-1 bokstav i) jf. §§ 20-2, 20-3 og 20-4.....	18
§ 6-1 BEHANDLING AV SØKNADER	18
KAP. 7 HEISER /LØFTEINNETNINGER PBL § 20-3.....	19
§ 7-1 DRIFTSTILLATELSE FOR NYE HEISER, OMBYGGINGER OG STØRRE REPARASJONER AV EKSISTERENDE HEISER.....	19
KAP. 8 DELINGSSØKNADER.....	19
§ 8-1 SAKSBEHANDLING	19
GEBYRER ETTER FORURENSNINGSLOVEN	20
KAP. 9 UTSLIPPSTILLATELSER ETTER FORURENSNINGSLOVEN.....	20
GEBYRER ETTER LOV OM EIENDOMSREGISTRERING.....	18
KAP. 10 OPPMÅLING	18
§ 10 OPPRETNING AV MATRIKKELENHET	18
§ 10-1-1 OPPRETNING AV GRUNNEIENDOM OG FESTEGRUNN OG MATRIKULERING AV EKSISTERENDE UMATRIKULERT GRUNN	18
§ 10-1-2 OPPRETNING AV UTEAREAL PÅ EIERSEKSJON	18
§ 10-1-3 OPPRETNING AV ANLEGGSEIENDOM	19
§ 10-1-4 REGISTRERING AV JORDSAMEIE	19
§ 10-1-5. INNLØSNING AV FESTEGRUNN	19
§ 10-2 OPPRETNING AV MATRIKKELENHET UTEN FULLFØRT OPPMÅLINGSFORRETNING.....	19
§ 10-2-1 AVBRUDD I OPPMÅLINGSFORRETNING ELLER MATRIKULERING	19
§10-2-2 OPPMÅLINGSFORRETNINGSARBEIET DELVIS BLIR UTFØRT AV KOMMUNEN, DELVIS AV ANDRE	20
§ 10-3 GRENSEJUSTERING.....	20

§ 10-3-1 GRUNNEIENDOM	20
§ 10-3-2 ANLEGGSEIENDOM	20
§ 10-4 AREALOVERFØRING	20
§ 10-4-1 GRUNNEIENDOM	20
§ 10-4-2 ANLEGGSEIENDOM	21
§ 10-5 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSE DER GRENSEN TIDLIGERE ER KOORDINATBESTEMT VED OPPMÅLINSFORRETNING	21
§ 10-6 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSE DER GRENSEN IKKE TIDLIGERE ER KOORDINATBESTEMT/ ELLER KLARLEGGING AV RETTIGHETER	21
§10-7 OPPMÅLINGSFORRETNING OVER SPESIELLE AREALER	21
§ 10-8 UTSTEDELSE AV MATRIKKELBREV	22
KAP. 11 GEBYRFORSKRIFTER FOR ARBEIDER ETTER LOV OM EIERSEKSJONER § 7	22
KAP. 12 FORSKRIFT OM FEIING OG TILSYN I AREMARK KOMMUNE	24
§ 12-1 HJEMMEL	24
§ 12-2 ØKONOMI	24
§ 12-3 FAGLIG UTFØRELSE	25
KAP. 13 FORSKRIFT OM GEBYR FOR VANN, AVLØP OG RENOVASJON I AREMARK KOMMUNE	25
§ 13-1 VANN (EKSL. MVA)	25
§ 13-2 AVLØP (EKSL. MVA)	26
§ 13-3 SLAMTØMMING (EKSL. MVA)	26
§ 13-4-1 RENOVASJON (EKSL. MVA)	27
§ 13-4-2 KONTEINERE VED HYTTEFELT	27
§ 13-5 OM FRITAK FRA KOMMUNALE GEBYR	27
KAP. 14 TAKSTER FOR EIENDOMSINFORMASJON	27

KAP. 1 ALMINNELIGE BESTEMMELSER

Gebyrer vedtatt med hjemmel i plan- og bygningsloven § 33-1 og gjelder tiltak som blir behandlet etter forskrift om byggesak (byggesaksforskriften) SAK 10.

§ 1-1 BETALINGSPLIKT

Alle som får utført tjenester etter dette regulativ skal betale gebyr. Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato. Ved for sen betaling påløper purregebyr, 10 % av rettsgebyret. Gebyret utstedes til tiltakshaver.

Ved avslag på søknad blir gebyret ikke godskrevet ved innsendelse av ny revidert søknad.

§ 1-2 BEREGNINGSTIDSPUNKT

Gebyret beregnes etter de satser som gjelder på det tidspunkt fullstendig planforslag, søknad, endringssøknad, melding eller rekvisisjon foreligger.

§ 1-3 FORFALTE UBETALTE FORDRINGER

Dersom kommunen har en forfalt fordring overfor en søker/ forslagsstiller /rekvirent, kan kommunen kreve at gebyr for den nye saken er betalt før behandling av denne påbegynnes. Gebyret for ulike sakstyper forfaller forøvrig til betaling slik:

A. Planforslag og konsekvensutredninger

Gebyret for reguleringsplaner og konsekvensutredninger må være betalt før saken legges ut til offentlig ettersyn første gang. Mindre endringer i reguleringsplan faktureres når vedtak fattes.

B. Byggesøknader

Gebyret faktureres når vedtak fattes. Igangsettelsestillatelse, brukstillatelse, eller ferdigattest vil ikke bli gitt før gebyret er betalt.

C. Skilt og reklame

Gebyret faktureres når vedtak fattes.

D. Heiser /løfteanretninger

Gebyret må være betalt før driftstillatelse utstedes.

§ 1-4 REGULERING AV GEBYR

Endringer av forskrift om gebyrregulativ vedtas av kommunestyret. Det gjøres normalt i forbindelse med kommunestyrets behandling av budsjettet for kommende år.

Rettsgebyret (kap 5) følger de til enhver tid gjeldende satser.

§ 1-5 TIMEPRIS

For gebyr som ikke fastsettes på annen måte, herunder oppfølging av ulovlige tiltak, skal beregnes etter medgått tid følgende timesatser skal brukes:

Kontorarbeid:	Saksbehandler	1 092
	Assistent	618
Feltarbeid	Saksbehandler	1 092

§ 1-6 AVBRUTT ARBEID/TRUKKET SAK

Når en tiltakshaver/ forslagsstiller /rekvirent er årsak til at kommunens arbeid blir avbrutt, skal det betales en forholdsmessig andel av tilhørende gebyr tilsvarende det kommunen har utført eller måtte utføre, basert på timepris i henhold til § 1-5 - dog begrenset oppad til 75 % av satsene.

Denne generelle bestemmelse kommer ikke til anvendelse der regulativet inneholder detaljerte kriterier for slike forhold.

§ 1-7 URIMELIG GEBYR

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan rådmannen eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr.

Fullmaktshaver kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunnlagt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

§ 1-8 GEBYR FOR SAKKYNDIG BISTAND

Kommunen kan i særlige tilfeller rekvirere sakkyndig bistand for å få gjennomført nødvendig tilsyn i samsvar med reglene i plan- og bygningsloven § 33-1 og § 25-2, annet ledd. For slik sakkyndig bistand kreves et gebyr i tillegg til konsulentutgifter på kr 2 500,-.

§ 1-9 TILSYN

Omlag 10 % av byggesaksgebyret innkreves for tilsyn.

§ 1-10 KLAGEADGANG

Gebyrfastsettelsen i den enkelte sak kan ikke påklages, da dette kun er en oppfølging av regulativet. Dette gjelder ikke der det treffes skjønsmessige avgjørelser.

Kommunens avgjørelse av søknad om reduksjon av gebyr kan påklages til Fylkesmannen for saker etter plan- og bygningsloven og til Aremark kommunes klageorgan for saker etter forurensningsloven.

GEBYRER ETTER LOV OM PLANLEGGING OG BYGGESAKSBEHANDLING § 33-1 og § 32-8

KAP. 2 DETALJREGULERING

§ 2-1 GENERELT

Regulativet gjelder for alle detaljreguleringer. Regulativet gjelder for nye reguleringsplaner og for utfylling og endring av vedtatte reguleringsplaner.

Gebyr skal være innbetalt før saken legges frem til 1. gangs behandling, eller rådmannen fatter vedtak på delegasjon.

Gebyret belastes forslagsstiller, uavhengig av antall hjemmelshavere innenfor planområdet.

Det skal betales 50 % av fullt gebyr dersom forslagsstiller trekker innlevert reguleringsforslag før 1. gangs behandling i kommunen. Det samme gjelder når en sak må anses uaktuell som følge av manglende oppfølging av saken fra forslagsstiller.

§ 2-2 FRITAK FOR GEBYR

Følgende forslag til reguleringsformål er fritatt for gebyr etter arealberegning:

- Landbruks- natur og friluftsområder hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.
- Grønnstruktur hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.
- Natur- og friluftsområder i sjø og vassdrag hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.

§ 2-3 DETALJREGULERING

Arealgebyr etter planområdets areal

2-3-1	Areal mindre enn 5000 m ²	125 000
2-3-2	Areal mellom 5000 m ² og 10 000 m ²	158 000
2-3-3	Areal over 10 000 m ² betales pr. påbegynt 5000 m ²	22 700

§ 2-4 KONSEKVENsutREDNINGER

For planer som utløser krav om konsekvensutredning, jf pbl § 4-2, skal det betales et tilleggsgebyr som tilsvarer 50 % av satsene for selve reguleringsplanen, jf § 2-3.

§ 2-5 MINDRE REGULERINGSENDNINGER

2-5-1	For mindre reguleringsendringer	30 600
-------	---------------------------------	--------

§ 2-6 FORLENGELSE AV PLANVEDTAK

2-6-1	Søknadsbehandling om forlengelse av planvedtak	30 600
-------	--	--------

§ 2-7 ANDRE UTREDNINGER OG TILLEGGSGEBYR

Kommunen kan kreve tilleggsgebyr etter medgått tid, jf. §1-5, dersom forslagsstiller fremmer endringsforslag underveis

§ 2-8 MAKSIMUMSGEBYR FOR PLANBEHANDLING

Maksimumsgebyr for planbehandling er kr 930 000,-

KAP. 3 BEHANDLING AV BYGGESAKER

§ 3-1 GENERELT

A. Tillegg

I tillegg til det oppgitte gebyret for tiltak etter § 3-2 t.o.m. § 3-8 kommer gebyr for eventuelle dispensasjoner etter § 4-3.

B. Endring av tillatelse - jfr. § 3-9

Dersom arealet økes, betales - foruten gebyr for endringen - også tilleggsgebyr for det økede arealet som for ny søknad.

C. Tillegg for mangelfulle søknader

Søknader hvor kommunen må tilskrive søker for å be om supplerende dokumentasjon eller rette feil i søknaden gebyrlegges med et tillegg på 25 % til ordinær sats for det aktuelle tiltaket.

Feil eller mangler ved søknaden skal dokumenteres skriftlig i saken.

Med mangelfulle søknader menes manglende opplysninger/dokumentasjon som medfører at saken ikke er godt nok opplyst og kommunen må be om ytterligere opplysninger, underrette om feil eller mangler ved søknaden før vedtak kan fattes.

D. Tillegg for ekstra arbeid med søknader

Ekstra arbeid med søknader

- Midlertidig brukstillatelse Pbl § 21-10, tredje ledd
For midlertidig brukstillatelse nr. 1 for alle typer tiltak betales gebyr på kr 4 400,-
For midlertidig brukstillatelse nr. 2 osv. betales gebyr på kr. 2 200,- pr. brukstillatelse når prosjektet avsluttes innen 3 år fra første brukstillatelse er gitt.
- Tillegg for to-trinnsbehandling, Pbl § 21-4, 4. ledd:
Kr 4 400,- pr igangsettingstillatelse

E. Midlertidige tiltak

For midlertidige tiltak (inntil 2 år) betales det 50 % av fullt gebyr for tiltaket. Midlertidige konstruksjoner som skal stå mer enn to år regnes som permanente, og får fullt gebyr.

§ 3-2 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE, PBL § 20-4

Tiltak som kan forestås av tiltakshaver uten krav om ansvarlig foretak, jf SAK § 3-1 og § 3-2
Arealer er definert som bruksareal BRA, jf NS 3940.

			Gebyr
3-2-1	Tilbygg	BRA t.o.m. 15 m ²	4 400
		BRA over 15 m ²	8 000
3-2-2	Nyoppføring av garasje/bod	BRA t.o.m. 15 m ²	4 400
		BRA 15 m ² - 50 m ²	8 000
		BRA 50 m ² - 70 m ²	11 900
3-2-3	Alminnelige driftsbygninger i landbruket	BRA t.o.m. 1000 m ²	13 900
3-2-4	Andre tiltak etter pbl § 20-4 inkl. terrasse, veranda		4 400
3-2-5	Bruksendring fra tilleggsdel til hoveddel		4 400

§ 3-3 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE, PBL § 20-3

Arealer er definert som bruksareal (BRA) jf NS 3940.

Når samme utbygger samtidig innleverer flere søknader om helt like hus på samme eiendom som skal behandles etter §§ 3-3-1, 3-3-2 og 3-3-3 gis det en rabatt på 20 % fra og med hus/leilighet nr 5. Rabatten gis ikke dersom søknadene er mangelfulle, jf § 3-1, bokstav c.

NYBYGG, TIL- OG PÅBYGG BOLIG- OG FRITIDSBOLIG

			Gebyr
3-3-1	Enebolig/fritidsbolig		21 300
3-3-2	Enebolig med sekundærleilighet		24 800
3-3-3	Tomannsbolig		35 400
3-3-4	Andre boligbygg	For hver av de to første boenhetene	17 700
		Tillegg pr. boenhet ut over 2	10 800
		Max gebyr kr 80 000	

3-3-5	Utvidelse av bolig/fritidsbolig, tilbygg/påbygg/takopplett – tiltak som ikke inngår i § 3-2	Utvidelser 0 – 50 m ²	8 000
		Utvidelser over 50 m ²	11 900
3-3-6	Større garasjer/garasjeanlegg større enn 70 m ² som skal tjene boligeiendom		13 900
3-3-7	Bruksendring	For hver av de to første bruksenhetene	17 700
		Tillegg pr. bruksenhet ut over 2 Maks gebyr kr 80 000	10 800
3-3-8	Søknadspliktig fasadeendring	Småhus/bolighus med inntil 3 målbare plan	4 400
		Store boligbygg	8 000
3-3-9	Sammenslåing og oppdeling av leiligheter i bolighus	Fra tomannsbolig til enebolig	2 200
		Andre sammenføyninger i bolighus	8 000
		For oppdeling og sammenføyning av flere enheter – pr. ny enhet	10 800
3-3-10	Hovedombygging	Det betales 50 % av gebyret for nybygg	
3-3-11	Søknadspliktig innvendig ombygging av bolighus	Pr. bruksenhet	4 400
3-3-12	Anneks som tillegg til egen bolig/fritidsbolig		4 400

§ 3-4 STØRRE BYGG OG SPESIELLE BYGG, NYBYGG, TIL- OG PÅBYGG
Søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningslovens § 20-3 som ikke faller inn under § 3-3.

Arealer er definert som bruksareal (BRA), jf NS 3940.

NÆRINGSBYGG, OFFENTLIGE BYGG, ADMINISTRASJONSBYGG, IDRETTSANLEGG,
 STORE LANDBRUKSBYGG MM

			Gebyr
3-4-1	Nybygg	Areal inntil 200 m ²	31 000
		Areal 200 – 500 m ²	50 000
		Areal 500 – 1000 m ²	81 500
		Areal > 1000 m ²	101 100
3-4-2	Tilbygg til alle bygg i kap. 3-4	Som nybygg fratrukket 10 %	
3-4-3	Hovedombygging	Som nybygg i § 3-4-1 fratrukket 50 %	
3-4-4	Bruksendring	Som nybygg i § 3-4-1 fratrukket 20 %	
3-4-5	Søknadspliktig fasadeendring		8000
3-4-6	Parkeringshus	Som nybygg i § 3-4-1 fratrukket 20 %	
3-4-7	Idrettshaller, svømmehaller m.m.	Som nybygg i § 3-4-1 fratrukket 20 %	
3-4-8	Nybygg/utvidelse av driftsbygning i landbruket.	Arealer til og med 1000 m ²	13 900
		For driftsbygninger med total BRA over 1000 m ²	27 600

§ 3-5 ENDRING AV EKSISTERENDE BEBYGGELSE

Mindre søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningsloven § 20-3 eller § 20-4
Arealer er definert som bruksareal (BRA), jf NS 3940.

			Gebyr
3-5-1	Innredning av rom til opphold, teknisk rom, heissjakt eller heismaskinrom		11 900
3-5-3	Sammenslåing eller oppdeling av bruksenheter med annet formål enn bolig	Pr. ny bruksenhet	17 700
3-5-4	Innvendig ombygging av bygg	Pr. etasje for de tre første etasjer	8 000
3-5-5	Innvendig ombygging av bygg hvor tiltaket omfatter flere enn tre etasjer	Pr. etasje f.o.m. etasje nr 4	4 400
3-5-6	Søknadspliktig trapp	Pr stk	4 400

§ 3-6 TEKNISKE INSTALLASJONER - OPPFØRING, ENDRING, REPARASJON

Søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-3

			Gebyr
3-6-1	Privat stikkledning /separering/tilknytning	1-4 bruksenheter, pr. bruksenhet	4 400
3-6-2	Privat stikkledning/separering/tilknytning	5 og flere bruksenheter, pr bruksenhet	4 000
3-6-3	Offentlige/private felles VA-ledninger	Pr. påbegynt 1000 løpemeter	8 000
3-6-4	Opparbeidelse av private og offentlige hytte- og boligfelt med vei, vann og avløp	Pr. påbegynt 100 løpemeter	8 600
3-6-5	Søknadspliktig endring av sanitæranlegg	1-4 bruksenheter, pr. bruksenhet	4 000
3-6-6	Søknadspliktig endring av sanitæranlegg	5 og flere bruksenheter	17 700
3-6-7	Ventilasjons-, sprinkler-, kulde- og varmpumpeanlegg med vannbåren varme. Eller tilsvarende for bygg med 3 boenheter eller mer, og andre bygg over 500 m ² BRA		8 000
3-6-8	Privat avløpsrensaneanlegg	Pr. anlegg	4 400
3-6-9	Søknadspliktig montering/endring av pipe	Pr. bolig	2 200
3-6-10	Andre søknadspliktige tekniske installasjoner	Pr. tiltak	4 400

§ 3-7 ANDRE TILTAK

Andre søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningslovens § 20-3

		Gebyr
3-7-1	Store parkeringsplasser (flere enn 10 biler)	15 800
3-7-2	Mindre parkeringsplasser (til og med 10 biler)	8 000
3-7-3	Tunneler og offentlige veier - pr. påbegynt 100 meter	8 700
3-7-4	Støyskjerm, lysmast, TV-mast, radiomast, tribuner, enkle fartsoppbygg for skibakker, skitrekk, transportbane, større støttemur høyde over 2 meter o.l.	8 700
3-7-5	Midlertidige tiltak, f.eks boligbrakke på arbeidsplass - som for permanent tiltak, men ikke over kr 8 000,-	
3-7-6	Løsmasse- og fjellarbeider i dagen, grave- og fyllingsarbeid, endring av terreng, private veier og andre søknadspliktige utomhusanlegg. Pr. påbegynt 1000 m ² . Maksimalt gebyr kr 60.000,-.	8 000
3-7-7	Gjerde, mindre støttemur, søknadspliktig levegg o.l.	4 400
3-7-8	Damanlegg, basseng, brønn o.l mindre tiltak	4 400
	Store damanlegg	15 800
3-7-9	Brygger/ badebrygger under 5 løpemeter målt fra landfeste, Enkle brygger	4 500
3-7-10	Større brygger: 5-20 løpemeter Større bryggeanlegg	8 000
	Mer enn 20 løpemeter. Alle avstander målt fra landfeste	15 800
3-7-11	Broer	15 800

§ 3-8 BYGNINGER SOM ER FREDET ELLER REGULERT TIL BEVARING

3-8-1	For søknadspliktige fasadeendring på bygninger som er fredet, eller regulert til «Spesialområde bevaring», og for andre bygg i hensynssone H-570 Bevaring kulturmiljø, reduseres gebyret med 30 %	Minstegebyr	4 400
-------	---	-------------	-------

§ 3-9 ENDRING AV TILLATELSE

For endringssøknader svares 50 % av fullt gebyr. Minstegebyr kr 4 200,- og maksimalt gebyr kr 8 500,- pr tiltak.

KAP. 4 DISPENSASJONER OG ULOVLIGHETSOPPFØLGING M.V.

§ 4-1 ULOVLIGHETSOPPFØLGING

4-2-1	Saksbehandling av ulovligheter etter plan- og bygningsloven betales etter medgått tid. Det skal føres timeliste over medgått tid ifm. ulovlighetsoppfølging	Pr. time	1020
-------	--	----------	------

§ 4-2 OVERTREDELSESGBYR

Ved igangsetting av tiltak uten nødvendig tillatelse vil bestemmelsene i pbl § 32-8 om overtredelsesgebyr komme til anvendelse. Størrelse på eventuelt overtredelsesgebyr beregnes etter den til enhver tid gjeldende forskrift.

§ 4-3 TILTAK SOM KREVER DISPENSASJON - PBL KAPITTEL 19.

For innvilget eller avslått søknad om dispensasjon

4-3-1	Behandling av søknad om dispensasjon fra formål og plankrav i arealplan og byggeforbud i plan og pbl i forbindelse med:	Nybygg/oppsettelse av ny eiendom	21 300
		Endring av eksisterende bebyggelse/eiendom	13 900
		Nyanlegg/omlegging av VA-ledninger eller annet underjordisk anlegg.	10 800
4-3-2	Behandling av søknad om dispensasjon fra bestemmelser knyttet til byggverks størrelse, utforming og plassering som er gitt i plan eller pbl. Herunder byggegrenser mot veg og nabogrense, grad av utnytting og andre bestemmelser i pbl og forskrifter som ikke omfattes av § 4-4-1		10 800

4-3-3	Ved behandling av flere dispensasjonssøknader i forbindelse med samme tiltak for hvert forhold utover 1		50 % av satsene over
4-3-4	Ved administrativ behandling av søknaden og når søknaden ikke betinger at saken sendes på høring		75 % av satsene over
4-3-5	Fravik/dispensasjon fra TEK 17		7 600

KAP. 5 RIVING AV BYGNINGER, KONSTRUKSJONER OG ANLEGG PBL §§ 20-3 og 20-4

§ 5-1 TILTAK ETTER PBL §§ 20-3 og 20-4

Når det søkes om riving og gjenoppføring av tiltak som inngår i §§ 5-1-1 og 5-1-2, beregnes det ikke gebyr for riving.

		Gebyr
5-1-1	Mindre bygninger som garasjer, uthus, skorsteiner, murer og andre konstruksjoner	4 400
5-1-2	Eneboliger, tomannsboliger	8 000
5-1-3	For riving av andre bygninger <300 m ²	11 900
5-1-4	For riving av andre bygninger > 300 m ²	15 700

KAP. 6 SKILT OG REKLAME PBL § 20-1 bokstav i) jf. §§ 20-2, 20-3 og 20-4

§ 6-1 BEHANDLING AV SØKNADER

Satsene gjelder pr. stk. Der innretninger settes opp i grupper og /eller på samme fasade, kan gebyret reduseres til satsen for en innretning, forutsatt at gruppen samlet ikke dekker en større flate enn 35 m².

		Gebyr
6-1-1	Skilt og reklameinnretning over gesims	8 000
6-1-2	Frittstående skilt/reklameinnretninger	8 000
6-1-3	Reklameinnretninger på vegg, mur, gjerde, uthengsskilt	4 400

KAP. 7 HEISER /LØFTEINNRETNINGER PBL § 20-3

§ 7-1 DRIFTSTILLATELSE FOR NYE HEISER, OMBYGGINGER OG STØRRE REPARASJONER AV EKSISTERENDE HEISER

Gebyr omfatter saksbehandling etter pbl og utstedelse av driftstillatelse

		Gebyr
7-1-1	Personheis og vareheis med/uten personbefordring	4 400
7-1-2	Rulletrapper, rullebånd og rullende fortau	4 400
7-1-3	Småheis/trappeheis	4 400

KAP. 8 DELINGSSØKNADER

§ 8-1 SAKSBEHANDLING

Søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningslovens § 20-1, første ledd, bokstav m) jf. §§ 20-2 og 20-4.

		Uten mangler	Med mangler
8-1-1	For søknad om fradeling av tomt i regulert område, men hvor tomtedeling ikke fremgår av vedtatt plan	6 300	7 700
8-1-2	For søknad om deling med grenser som er i samsvar med fastsatt plan	3 100	3 900
8-1-3	For søknad om fradeling av tomt i uregulert strøk	12 500	15 700
8-1-4	For søknad om fradeling av tilleggsparcell og grensejustering betales for hver eiendom som berøres av justeringen	2 600	3 200
8-1-5	For søknad om tillegg/ending	2 600	3 200

FOR DISPENSASJON I FORBINDELSE MED DELING BENYTTES § 4-3

GEBYRER ETTER FORURENSNINGSLOVEN

KAP. 9 UTSLIPPSTILLATELSER ETTER FORURENSNINGSLOVEN

Utslippstillatelse gitt med hjemmel i forurensningsloven § 52 a, jf forurensningsforskriften 1.6.2004 § 11-4,

		Gebyr
9-1-1	Avløpsrenseanlegg inntil 15Pe (separat anlegg)	6 300
9-1-2	Avløpsrenseanlegg f.o.m. 15Pe (separat anlegg)	13 500
9-1-3	Behandling av søknader etter kapittel 15, « <i>utslippstillatelse for oljeholdig avløpsvann</i> »	5 700
9-1-4	Tilsyn av anlegg etter forskriftens § 15	3 400
9-1-5	Behandling av tiltaksplaner, jf. forskriften kapittel 2 « <i>graving i forurenset grunn</i> »	13 500
9-1-6	Kontroll av tiltaksplaner som er under gjennomføring ved graving i forurenset grunn, jf. forskriften kapittel 2	3 400
9-1-7	Prøvetaking og analysekostnader for mindre avløpsanlegg som må kontrolleres mer enn 2 ganger pr. år	1 700
9-1-8	Kontrollgebyr for alle som ikke er påkoblet det kommunale avløpsnett, prøvetaking 4.år.	400

GEBYRER ETTER LOV OM EIENDOMSREGISTRERING

KAP. 10 OPPMÅLING

Gebyrforskrift med hjemmel i matrikelloven § 32 og Matrikkelforskriften av 26.6.2009 nr 864 § 16 fastsettes som følger:

§ 10 OPPRETNING AV MATRIKKELENHET

§ 10-1-1 OPPRETNING AV GRUNNEIENDOM OG FESTEGRUNN OG MATRIKULERING AV EKSISTERENDE UMATRIKULERT GRUNN

Arealgebyr	Gebyr
Areal fra 0 – 300 m ²	13 150
Areal fra 301 – 2000 m ²	28 360
Areal fra 2001 – 20.000m ² – pr påbegynt da.	3 310
Areal fra 20.001 – 100.000 m ² – pr påbegynt da.	1 660
Areal over 100.001 m ² – økning pr påbegynt da.	1 090

Ved samtidig oppmåling av flere tilgrensende tomter som er rekvirert av samme rekvirent, gis følgende reduksjoner i gebyret per sak:

	Gebyr
6-10 saker	10 %
11-25 saker	15 %
26 og flere	20 %

§ 10-1-2 OPPRETNING AV UTEAREAL PÅ EIERSEKSJON

Gebyr for tilleggsareal pr eierseksjon	Gebyr
Areal fra 0 – 50 m ²	7 970
Areal fra 51 – 250 m ²	11 900
Areal fra 251 – 500 m ²	15 840
Areal fra 500-2000 m ²	28 360
Areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da.	3 200

§ 10-1-3 OPPRETNING AV ANLEGGSEIENDOM

Gebyr som for oppretting av grunneiendom	Gebyr
Volum fra 0 – 2000 m ³	28 360
Volum fra 2001 – 20 000 m ³ pr. påbegynt 1000 m ³ .	3 310
Volum over 20 001 m ³ – økning pr. påbegynt 1000 m ³ .	1 660

§ 10-1-4 REGISTRERING AV JORDSAMEIE

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid.

§ 10-1-5. INNLØSNING AV FESTEGRUNN

For festegrunn som skal innløses til grunneiendom, skal det gjennomføres en oppmålingsforretning.

For festegrunner som har målebrev med koordinatbestemte grensehjørner i EUREF89 eller NGO 1948, eller som kan konverteres til EUREF89 gjennom noe beregning, kan oppmålingsforretningen gjennomføres uten ny merking og måling.

Gebyret for dette settes til	7 250
------------------------------	-------

Festegrunner som ikke oppfyller kravet om tidligere oppmåling, gjennomføres med full oppmålingsforretning og med gebyr etter § 10.1.1

§ 10-2 OPPRETNING AV MATRIKKELENHET UTEN FULLFØRT OPPMÅLINGSFORRETNING

Viser til § 10.1.1, 10.1.3 og 10.1.4. (Tidligere midlertidig forretning) kr 7 250,-

I tillegg kommer gebyr for å utføre oppmålingsforretning

§ 10-2-1 AVBRUDD I OPPMÅLINGSFORRETNING ELLER MATRIKULERING

Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises eller ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter § 10.1 og 10.2

§10-2-2 OPPMÅLINGSFORRETNINGSARBEIET DELVIS BLIR UTFØRT AV KOMMUNEN, DELVIS AV ANDRE

For oppmålingsforretning der deler av arbeidet utføres av andre, fastsettes gebyret til kommunen etter hvor stor andel av arbeidet kommunen utfører.

Følgende prosentskala, regnet av totalgebyret brukes		
1. Kommunens klargjøring	20 %	(for St. vegv. 15%)
2. Varsling og forretningsmøte i marka	20 %	(for St. vegv. 25%)
3. Tekniske arbeider og dokumentasjon	40 %	
4. Registerarbeidene (sluttarbeidene)	20 %	

§ 10-3 GRENSEJUSTERING

§ 10-3-1 GRUNNEIENDOM

Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal. (Maksimalgrensen er satt til 500 m²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen.

Areal fra 0 – 250 m ²	11 900
Areal fra 251 – 500 m ²	19 770

§ 10-3-2 ANLEGGSEIENDOM

For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m³.

Areal fra 0 – 250 m ³	15 210
Areal fra 251 – 1000 m ³	18 420

§ 10-4 AREALOVERFØRING

§ 10-4-1 GRUNNEIENDOM

Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift.

Areal fra 0 – 250 m ²	19 770
Areal fra 251 – 500 m ²	32 910
Arealoverf.pr nytt påbegynt 500 m ² medfører en økning av gebyret på	4 660

§ 10-4-2 ANLEGGSEIENDOM

For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.

Volum fra 0 – 250 m ³	19 770
Volum fra 251 – 500 m ³	32 910
Volumoverføring pr nytt påbegynt 500 m ³ medfører en økning av gebyret på	4 660

§ 10-5 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSE DER GRENSEN TIDLIGERE ER KOORDINATBESTEMT VED OPPMÅLINGSFORRETNING

For inntil 2 punkter	5 900
For overskytende grensepunkter pr punkt	680

§ 10-6 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSE DER GRENSEN IKKE TIDLIGERE ER KOORDINATBESTEMT/ ELLER KLARLEGGING AV RETTIGHETER

For inntil 2 punkter	11 900
For overskytende grensepunkter pr punkt	2 590
Gebyr for kartlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid	

§10-7 OPPMÅLINGSFORRETNING OVER SPESIELLE AREALER

For forretninger over større sammenhengende arealer til landbruksformål, allmenne friluftformål og ferdig regulerte områder som senere skal deles, betales for klargjøring av saken et grunnbeløp på kr. 8520 og det øvrige arbeid etter anvendt tid.

§ 10-8 UTSTEDELSE AV MATRIKKELBREV

Matrikkelbrev inntil 10 sider	175
Matrikkelbrev over 10 sider	350
Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen	

KAP. 11 GEBYRFORSKRIFTER FOR ARBEIDER ETTER LOV OM EIERSEKSJONER § 7

Oppretting av eierseksjoner, nybygg

	Gebyr
1 – 3 seksjoner	6 700
4 – 8 seksjoner	7 800
Fra 9 seksjoner, tillegg pr ny seksjon*	670

* Maksimalgebyr: 3 x satsen for 4 - 8 seksjoner.

Oppretting av eierseksjoner, eksisterende bygg

1 – 3 seksjoner	7 700
4 – 8 seksjoner	9 300
Fra 9 seksjoner, tillegg pr ny seksjon*	1 140

* Maksimalgebyr: 3 x satsen for 4 - 8 seksjoner.

Reseksjonering, endring av eierseksjoner i seksjonert sameie

1 – 3 seksjoner eller fellesareal endres	8 300
4 – 8 seksjoner eller fellesareal endres	10 300
Fra 9 seksjoner, tillegg pr ny endret seksjon*	1 350

* Maksimalgebyr: 3 x satsen for 4 - 8 seksjoner.

Befaring

Befaring av eiendom utføres når kommunen finner det nødvendig ved behandling av saken. Gebyret kommer i tillegg til behandlingsgebyr	3600
--	------

Sletting/oppheving av seksjonert sameie

Saksbehandling for å slette seksjoner på en eiendom	2600
---	------

Saker som ikke blir fullført. Når saken ikke kan avsluttes, kommunen avslår søknaden eller søker trekke saken

Avsluttes en sak før saksbehandlingen er påbegynt, betales ikke gebyr.
Avsluttes en sak etter at saksbehandlingen er påbegynt: Gebyr beregnet etter anvendt timer.

Urimelig gebyr

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan rådmannen eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr.

Fullmaktshaver kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunnlagt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

KAP. 12 FORSKRIFT OM FEIING OG TILSYN I AREMARK KOMMUNE

§ 12-1 HJEMMEL

Brann- og eksplosjonsvernloven, med tilhørende Forskrift om brannforebygging av 01.01.2016, Kap 4, pålegger kommunene å organisere brannforebyggende arbeid. Forskriften er fra innværende år endret til også å omfatte feiing og tilsyn i fritidsboliger, Kap 2, § 6

«Kommunen skal sørge for at røykkanaler i fyringsanlegg som brukes til oppvarming av byggverk, blir feiet ved behov. Feiingen skal utføres på en faglig tilfredsstillende måte som medfører minst mulig ulempe for eiere og brukere. Etter feiingen skal feier sørge for at all sot blir fjernet og brakt til egnet sted.

Kommunen skal sørge for at det ved behov blir ført tilsyn med fyringsanlegg som brukes til oppvarming av byggverk. Kommunen skal sørge for at det blir ført tilsyn med fyringsanlegg etter brann eller eksplosjon i eller i tilknytning til fyringsanlegget.»

§ 12-2 ØKONOMI

Feiing og tilsyn er en lovpålagt oppgave som skal være selvfinansiert med feiegebyr. Kommunen kan derfor ikke kreve høyere avgift enn hva driften av tjenesten faktisk koster. Det kan dokumenteres at administrasjon og utførelse av tjenesten for fritidsboliger er mer ressurskrevende, og det legges derfor opp til noe høyere avgift for fritidsboliger.

For lovpålagt feiing og tilsyn med ildsteder og fyringsanlegg betales for 2019:

Boliger	575
Fritidsboliger	675
Øvrige tjenester som ikke omfattes av lovpålagt feiing og tilsyn. Herunder fresing, kontroll montering av nytt ildsted, fjerning av gjenstander i røykkanaler, feiing av fyrkjeler, o.l. betales pris pr. time	650

Gebyret gjelder per pipeløp i boenhet/fritidsboligenhet.

Utenfor ordinær tjeneste / arbeidstid betales overtid og eventuelt helgetillegg i henhold til tariffavtale.

Tjenesten er behovsprøvd. Det betyr at feiing og tilsyn utføres etter mengde sot, bruk av fyringsanlegg, eller annen risiko. Feiing skal dog ikke utføres sjeldnere enn hvert fjerde år.

Avgift kreves inn flatt. Dette betyr at kostnaden belastes med lik sum pr år.

Alle priser inkluderer nødvendig kjøring og materiell. Avgift blir innkrevd sammen med

øvrige kommunale avgifter gjennom kommunen.

§ 12-3 FAGLIG UTFØRELSE

Varsling av feiing og tilsyn skal skje i god tid. For fritidsboliger kreves lengre varslingstid enn for boliger. Feiervesenet vurderer til enhver tid hva som er mest hensiktsmessig.

Eier av bolig / fritidsbolig skal sørge for at feier har tilfredsstillende og typegodkjent adkomst på taket. Eier plikter også ha tilgjengelig typegodkjent stige tilgjengelig på bakken. Feier medbringer egen stige for bruk hvor dette er mest hensiktsmessig.

Dersom feiing og tilsyn ikke kan utføres pga. forhold som skyldes eier/ bruker av bygg løper feiegebyr som om tjenesten var utført. På samme måte utføres feiing og tilsyn på nytt, uten ekstra kostnad for eier / bruker, dersom tjenesten ikke kan utføres til avtalt tid av feiervesenet.

Eier / bruker av private bygg kan selv foreta feiing ved behov. Slik feiing skal kontrolleres av kommunen og fritar ikke for gebyr.

Feiervesenet skal dokumentere feiing og tilsyn i eget system. Tjenesten skal utføres i samsvar med forskriftens bestemmelser slik at brukere av tjenesten får nødvendig hyppighet, kvalitet og service.

KAP. 13 FORSKRIFT OM GEBYR FOR VANN, AVLØP OG RENOVASJON I AREMARK KOMMUNE

Det er tre grupperinger innenfor dette kapitlet i forhold til gebyrtypene kommunen har. Det er bolig, fritidsbolig og næringsliv. Det skal være vannmåler på alle eiendommer det drives næring på i Aremark kommune, dette er vedtatt i Forskrift om kommunale vann- og avløpsgebyrer, Aremark kommune, Østfold, 01.09.2016.

§ 13-1 VANN (EKSL. MVA)

For boliger, fritidsboliger og næringsliv* med helårstilknytning *uten vannmåler*:

Abonnementsgebyr (fast gebyr)	1 000
Forbruksgebyr (beregnet etter 200m ³)	2900

For fritidsboliger med godkjent sommertilknytning:

Abonnementsgebyr (fast gebyr)	1 000
Forbruksgebyr (50% av helårstilknytning)	1450

For boliger, fritidsboliger og næringsliv med helårstilknytning *med vannmåler*:

Abonnementsgebyr (fast gebyr)	1 000
-------------------------------	-------

Forbruksgebyr, per m3 (etter målt forbruk)	10,52
--	-------

Gebyret innkreves uavhengig av om boligen er bebodd eller ikke. Det kan søkes fritak for boliger som er ubeboelige.

Tilkoblingsgebyr vann	15 000
-----------------------	--------

***Definisjonen på næringsliv er:**

1. Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst
2. Bergverksdrift
3. Industri
4. Kraft- og vannforsyning
5. Bygge- og anleggsvirksomhet
6. Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet
7. Transport, lagring, post og telekommunikasjoner
8. Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikringsvirksomhet, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting
9. Offentlig, sosial og privat tjenesteyting

§ 13-2 AVLØP (EKSL. MVA)

For boliger, fritidsboliger og næringsliv med helårstilnytning *uten vannmåler*:

Abonnementsgebyr (fast gebyr)	1 400
Forbruksgebyr (beregnet etter 200m3)	8 460

For boliger, fritidsboliger og næringsliv med helårstilnytning *med vannmåler*:

Abonnementsgebyr (fast gebyr)	1 400
Forbruksgebyr, per m3 (etter målt forbruk)	42,32

Gebyret innkreves uavhengig av om boligen er bebodd eller ikke. Det kan søkes fritak for boliger som er ubeboelige.

Tilkoblingsgebyr avløp	35 000
------------------------	--------

§ 13-3 SLAMTØMMING (EKSL. MVA)

Årlig tømming (inntil 3m3)	3 544
Fritidsbolig med halvårlig tømming (inntil 3 m3)	1 773

Tømming over 3 m3	630
Fremmøte uten tømming**	620

**Det kan kreves gebyr på 620 kr ekskl. mva pr. fremmøte når slam/septiktank av praktiske grunner ikke kan tømmes og dette skyldes eier. Gebyret innkreves uavhengig av om boligen er bebodd eller ikke. Det kan søkes fritak for boliger som er ubeboelige.

§ 13-4-1 RENOVASJON (EKSL. MVA)

Bolig, 270 ltr. stativ (helårs tømming)	2 749
Bolig, 400 ltr. stativ (helårs tømming)	4 075
Fritidsbolig, 270 ltr. stativ (helårs tømming)	2 749
Fritidsbolig, 400 ltr. stativ (helårs tømming)	4 075
Næring, 270 ltr. stativ (helårs tømming)	2 749
Næring, 400 ltr. stativ (helårs tømming)	4 075

§ 13-4-2 KONTAINERE VED HYTTEFELT

Ved hyttefelt kan kommunen tilby containere med sensorer, slik at det tømmes automatisk ved behov hele året. Hyttefeltene må selv gå sammen for å lage plassering til containere, område for plassering må godkjennes av kommunen før oppbygning. Det må være også være godkjent søknad etter plan- og bygningsloven, samt inngått grunneieravtaler.

§ 13-5 OM FRITAK FRA KOMMUNALE GEBYR

Gebyrer blir innkrevd uavhengig av om boligen er bebodd eller ikke. Det kan søkes fritak for boliger som er ubeboelige. 20.06.2019 vedtok kommunestyret noen prinsipper for fritak fra kommunale gebyr.

1. For å kunne få fritak fra feiing- og tilsynsgebyr må hjemmelshaver dokumentere at piperøret(ene) er koblet fra. Slik dokumentasjon må inneholde bilder.
2. For å kunne få fritak fra vann- og avløpsgebyrer må hjemmelshaver dokumentere at godkjent rørlegger har plombert vanninntaket.
3. For å kunne få fritak fra renovasjonsgebyr må hjemmelshaver få innfridd fritak fra feiing- og tilsynsgebyr, og fritak fra vann- og avløpsgebyr.
4. Fritak gis for maksimalt 3 år av gangen. Når de 3 årene er gått må eier selv sørge for å søke på nytt dersom det er et ønske om fritak for ytterligere en periode.
5. Det kan gis fritak fra gebyrregulativet når et hus rives av ulike årsaker, da huset/boligen vil være ubeboelig.

KAP. 14 TAKSTER FOR EIENDOMSINFORMASJON

Meglerpakke-stykkprisliste:

Meglerpakke	1 200
Matrikkelbrev	Satser satt av Statens Kartverk

PS 58/19 Orienteringer

PS 59/19 Forespørsler